

OP-Pohjola-ryhmä

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2008

SISÄLTÖ

OP-POHJOLA-RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2008

Vuosi 2008 tiivistetysti	2
OP-Pohjola-ryhmän avainlukuja	3
Toimintaympäristö	3
OP-Pohjola-ryhmän tulos ja tase	5
Vakavaraisuus	10
Vakavaraisuuden hallinta ja riskiasema	13
OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet	19
OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset	19
Omistajajäsenet ja asiakkaat	20
Henkilöstö ja palkitseminen	20
OPK:n hallinto	20
Investoinnit	21
Vuoden 2009 näkymät	22
Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin	22
Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-Pohjola-ryhmän juridinen rakenne	30
Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2004–2008	34

OP-POHJOLA-RYHMÄN (OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN) IFRS-TILINPÄÄTÖS 2008

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma	37
OP-Pohjola-ryhmän tase	38
OP-Pohjola-ryhmän rahavirtalaskelma	39
Laskelma OP-Pohjola-ryhmän omien pääomien muutoksista	41
OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot	42
Liitetietojen sisällysluettelo	42
OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	45
OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet	64
Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot	83
Myytavissä olevat omaisuuserät	83
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	84
Varoja koskevat liitetiedot	94
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	112
Muut tasetta koskevat liitetiedot	124
Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot	127
Muut liitetiedot	136
Riskienhallinnan liitetiedot	149
Tilinpäätöslausuma	177
Tilintarkastuskertomus	178

OSAVUOSIKATSAUKSET 2009

OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola Pankki Oyj julkaisevat kumpikin vuonna 2009 kolme osavuosikatsausta:

tammi–maaliskuulta 7.5.2009,
tammi–kesäkuulta 6.8.2009 ja
tammi–syyskuulta 5.11.2009.

Osavuosikatsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne ovat luettavissa op.fi- ja pohjola.fi-verkkopalveluissa. Paperikopioita voi tilata puhelimitse numerosta 010 252 7167 tai sähköpostitse osoitteesta viestinta@op.fi.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

OP-POHJOLA-RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2008

VUOSI 2008 TIIVISTETYSTI

Ryhmän koko vuoden tulos olosuhteisiin nähden tyydyttävällä tasolla

- OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja oli 372 miljoonaa euroa (1 005)*. Sijoitustoimintaan liittyvät arvonalentumiset ja tuottojen vähennykset selittävät 90 % tuloksen supistumisesta.
- Pankkitoiminnan tulos oli 532 miljoonaa euroa (722). Tuloksen pienenemiseen vaikuttivat merkittävästi asiakkaille myönnettyt, tuloksesta kirjatut bonukset, joiden määrä nousi 132 miljoonaan euroon (83).
- Vahinkovakuutustoiminnan tulos ennen veroja oli 55 miljoonaa euroa (181). Sijoitustoiminnan tuotot supistuivat selvästi, mutta vakuutustekninen kannattavuus oli erittäin hyvä. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde** oli 91,5 %.
- Sijoitustoiminnan heikko tulos käänsi henkivakuutusliiketoiminnan tuloksen tappiolle 162 miljoonaa euroa (+129).
- Poikkeuksellisesta markkinatilanteesta huolimatta OP-Pohjola-ryhmä ei ole ottanut käyttöön rahoitusinstrumenttien arvostuksessa omia hinnoittelumalleja tai arvostanut velkoja markkinahintaan.

Kasvu jatkui erittäin vahvana – markkina-asema vahvistui edelleen

- Talletuskanta kasvoi 19 % – markkinaosuuden kasvu, 1,5 %-yksikköä, oli historiallisen suuri.
- Luottokanta kasvoi 14 % – asuntoluottojen kasvu oli 12 %, yritysluottojen peräti 22 %. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat 9 %, henkilöasiakkaiden 12 %.
- Markkinaosuus sijoitusrahastojen pääomista kasvoi 1,1 %-yksikköä, ja supistui henkivakuutussäästöistä 0,6 %-yksikköä vuotta aiemmasta.

Vahva vakavaraisuus on kilpailuetu haastavassa toimintaympäristössä

- OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus on erittäin vahva. Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (tier 1) oli 12,6 % (12,6).
- Arvonalentumiset saamisista olivat 0,1 % luotto- ja takauskannasta eli 58 miljoonaa euroa (13). Järjestämättömien saamisten määrä kasvoi vuotta aiemmasta, mutta niiden suhde luotto- ja takauskantaan säilyi edelleen matalalla tasolla.
- Ryhmän maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus ovat säilyneet hyvinä poikkeuksellisen haastavasta toimintaympäristöstä huolimatta.
- Finanssitoimialan toimintaympäristön tulevan kehityssuunnan arviointiin liittyy tällä hetkellä poikkeuksellisen paljon epävarmuutta. OP-Pohjola-ryhmän erittäin vahva vakavaraisuusasema toimii tässä tilanteessa vakauttavana puskurina ja toiminnan jatkuvuuden turvaajana.

* Muutokset on esitetty edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

** Viranomaiskaavojen mukainen yhdistetty kulusuhde nousi 92,9 %:sta 94,7 %:iin.

OP-POHJOLA-RYHMÄN AVAINLUKUJA

	1-12/2008	1-12/2007	Muutos*
Tulos ennen veroja, milj. e	372	1 005	-63
Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta	532	722	-26
Vahinkovakuutus	55	181	-70
Henkivakuutus	-162	129	
Asiakkaalle myönnettyt bonukset	132	83	59
Oman pääoman tuotto (ROE), %	4,1	13,7	-9,6
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	-6,0	10,9	-16,8
Kulut/tuotot, % (pankki- ja sijoituspalvelutoiminta)	54	49	5,8
Henkilöstö keskimäärin	12 615	12 378	1,9
	31.12.2008	31.12.2007	Muutos*
Tase, mrd. e	75,7	65,7	15,3
Vakavaraisuus**	12,7	12,2	0,5
Vakavaraisuus ensisijaisin omin varoin, %**	12,6	12,2	0,4
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään***	1,40	1,52	-0,12
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,4	0,3	0,1
Markkinaosuus, %			
Luottokannasta	32,1	31,1	1,0
Talletuskannasta	33,8	32,3	1,5
Sijoitusrahastojen pääomista	22,5	21,4	1,1
Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä	19,4	19,9	-0,5
	1-12/2008	1-12/2007	Muutos*
Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	29,4	30,8	-1,4

* Muutos %-yksikköä lukuun ottamatta tulosta ennen veroja, asiakkaille myönnettyjä bonuksia, tasetta ja henkilöstöä keskimäärin, joissa muutos on esitetty prosenttina, sekä omien varojen suhdetta omien varojen vähimmäismäärään, jossa muutos on esitetty suhdeluvun muutoksena.

** Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan. Vuoden 2007 luvut muunnettu vertailukelpoisiksi.

*** Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ajautui vuonna 2008 vakavaan kriisiin. Alun perin Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta lähteneet ongelmat laajenivat muihin maihin ja muille sektoreille. Tuotanto kääntyi laskuun monissa maissa. Myöskään Suomi ei voi välttää kansainvälisestä taloudesta leviävää taantumaa. Vuoden 2009 suhdannenkäymät ovat aiempaa synkemmät.

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kriisi kärjistyi syksyllä 2008, kun investointipankki Lehman Brothers ajautui konkurssiin. Rahoitusmarkkinoiden likviditeetti romahti. Epäluottamuksen kasvu nosti lyhyitä markkinakorkoja ja lisäsi osake- ja valuuttamarkkinoiden heiluntaa.

Kriisin ratkaisemiseksi eri maiden keskuspankit ryhtyivät rahoitusmarkkinoiden mittaviin tukitoimiin. Luottolaman torjumiseksi keskuspankit lisäsivät markkinoiden likviditeettiä. Keskuspankit laskivat myös poikkeuksellisen paljon ohjauskorkojaan. Lisäksi useat valtiot ilmoittivat tuntuviista elvytyspaketeista.

Monet rahoituslaitokset eri maissa kärsivät massiivisia tappioita ja joutuivat turvautumaan julkisen vallan tukeen. Tämä johti finanssisektorin lukuisiin uudelleenjärjestelyihin. Myös Suomen valtio päätti tammikuussa 2009 myöntää tarvittaessa valtiontakauksia pankkien luotonotolle ja tehdä määräaikaista pääomasijoituksia pankkeihin.

Keskuspankkien ja valtioiden tukitoimet lievensivät rahoitusmarkkinoiden akuuttia kriisiä. Lyhyet markkinakorot kääntyivät laskuun, ja pankkien välinen kaupankäynti on hieman elpynyt. Lopullisia vaikutuksia on silti vielä vaikea arvioida.

Kansainvälinen rahoituskriisi on heikentänyt kaikkialla suhdannenäkymiä. Sekä Yhdysvallat että monet EU-maat ovat jo ajautuneet taantumaan. Kasvu on hidastumassa myös kehittyvillä markkinoilla, sillä niiden kotimainen kysyntä korvaa vain osittain heikentyneitä vientinäkymiä.

Suomen suhdannetilanne heikkeni nopeasti vuoden 2008 jälkipuoliskolla. Kokonaistuotannon kasvu tyrehtyi loppuvuonna. Vienti kääntyi laskuun kansainvälisen taantuman seurauksena. Yksityisen kulutuksen kasvua hidasti kotitalouksien synkkien talousuutisten takia lisääntynyt varovaisuus. Tulokehitys oli edelleen suotuisaa, mutta työllisyys alkoi heiketä. Investoinnit kasvoivat suurimman osan vuotta aiemmin aloitettujen rakennushankkeiden valmistuessa. Rakennusluvut ennakoivat kuitenkin rakennusinvestointien kääntymistä jyrkkään alamäkeen.

Suomi on ajautumassa muiden teollisuusmaiden tavoin taantumaan vuonna 2009. Päätoimialoista teollisuuden ja erityisesti rakentamisen laskukäännö on voimakas. Palveluissa alamäki on muita toimialoja loivempi. Kuluttajien luottamus on yhtä heikkoa kuin 1990-luvun laman aikana. Arviot säästämismahdollisuuksista ovat kuitenkin edelleen hyvät.

Kuluttajahintojen nousu kiihtyi vuonna 2008 4,1 %:iin. Inflaatiota nosti eniten elintarvikkeiden ja asumisen kallistuminen. Talouskasvun laantuessa inflaation arvioidaan hidastuvan alle 3 %:n vuonna 2009.

Euribor-korot nousivat rahoitusmarkkinoilla vallinneen epäluottamuksen takia vuoden 2008 syksyyn asti. Lisäksi Euroopan keskuspankki nosti vielä heinäkuussa ohjaukorkoansa 4,25 %:iin korkeaan inflaatioon vedoten. Rahoituskriisin kärjistyttyä syksyllä Euroopan keskuspankki alensi ohjaukorkoansa loppuvuonna kolmesti 2,5 %:iin ja tammikuussa 2009 2,0 %:iin. Samalla euribor-korot kääntyivät laskuun.

Pankkimarkkinoilla luottojen ja talletusten kasvu jatkui ripeänä vuonna 2008. Rahalaitosten lainakannan kasvu oli sama kuin edellisvuonna eli 11,7 %. Rahoitusmarkkinoiden toimimattomuus nopeutti erityisesti yritysluottojen kasvua 19 %:iin. Sen sijaan asuntoluottokannan kasvu hidastui 8,7 %:iin loppuvuoden korkojen ja asuntojen hintojen laskusta huolimatta. Kotitalouksien luottokanta kasvoi kuitenkin tuloja nopeammin, ja velkaantuneisuus nousi.

Talletusten kasvu kiihtyi ennätyselliseen 12,9 %:iin vuonna 2008. Osakemarkkinoiden jyrkkä alamäki kanavoi säästöjä talletuksiin. Vuonna 2009 pankkimarkkinoiden kasvun arvioidaan hidastuvan. Talletusten lisäystä vaimentaa tulojen hidastuva kasvu ja määräaikaistalletusten korkojen lasku. Myös asuntorahoituksen kasvun arvioidaan vaimenevan, vaikka uusien asuntolainojen keskkorot laskevatkin.

Pääomamarkkinoiden kehitys oli poikkeuksellisen heikkoa vuonna 2008. Pörssivuosi oli yksi historian huonoimmista, sillä Suomessa osakemarkkinoiden hintoja kuvaava OMX Helsinki Cap – indeksi laski peräti 50 %. Sijoitusrahastojen pääomat supistuivat 37,4 % tuntuvien nettomyyntien ja negatiivisten tuottojen seurauksena. Henkivakuutuksen maksutulo aleni 6,8 %, mikä osaltaan käänsi myös vakuutussäästöt laskuun.

Suhdannenäkymien heikkenemisestä huolimatta vahinkovakuutuksen maksutulo kasvoi 4,2 % vuonna 2008. Taantuman vaikutuksia vahinkovakuutukseen vaimentaa lakisääteisten vakuutusten suuri osuus. Toisaalta talousaktiiviteetin hiipumisen arvioidaan hidastavan korvausmenojen kasvua.

OP-POHJOLA-RYHMÄN TULOS JA TASE

Tammi-joulukuu

Tulos ennen veroja oli 372 miljoonaa euroa (1005)*. 633 miljoonan euron tuloksen pienentymisestä erilaiset sijoitustoimintaan liittyvät arvonalentumiset ja tuottojen vähennykset selittävät 90 %. Sijoitustoiminnan heikko tulos rasitti erityisesti henkivakuutustoiminnan tulosta, joka muodostui selvästi tappiolliseksi. Sijoitustoiminta alensi myös vahinkovakuutuksen tulosta ennen veroja, mutta varsinainen vakuutustekninen tulos oli erittäin hyvällä tasolla. Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tulos ennen veroja oli haastavassa markkinatilanteessa edelleen hyvällä tasolla, vaikka jäikin edellisen vuoden ennätystuloksesta.

Finanssiryhmän tuotot supistuivat 19 % 1 823 miljoonaan euroon (2 254). Korkokate kasvoi 13 % 1 189 miljoonaan euroon (1 048), mutta muut tuotot supistuivat 14 % 634 miljoonaan euroon (1 206). Palkkiotuotot, 419 miljoonaa euroa, olivat lähes edellisen vuoden tasolla huolimatta varallisuudenhoitoon liittyvien palkkiotuottojen supistumisesta. Muiden keskeisten tuottoerien kehitykseen vaikutti merkittävästi historiallisen huono sijoitusmarkkina, joka alensi merkittävästi sijoitustoiminnan tuottoja.

Kokonaisuudessaan sijoitustoiminnan heikon tuloksen on laskettu heikentäneen finanssiryhmän tulosta 572 miljoonalla eurolla verrattuna edelliseen tilikauteen. Henkivakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot supistuivat 308 miljoonaa euroa, vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot 100 miljoonaa euroa, kaupankäynnin nettotuotot 95 miljoonaa euroa ja pankkitoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot 70 miljoonaa euroa. Edellä mainittuihin nettotuottoihin sisältyy myytävissä olevista rahoitusinstrumenteista kirjattua käyvän arvon laskua 51 miljoonaa euroa, kytkettyjä johdannaisia sisältävien sijoitusinstrumenttien uudelleenluokittelun yhteydessä tehtyjä tulosvaikutteisia arvonalennuksia 112 miljoonaa euroa sekä ryhmän maksuvalmiusreservistä kirjattua käyvän arvon laskua 74 miljoonaa euroa. Tilikauden aikana ryhmä kirjasi myytävissä olevista rahoitusinstrumenteista nettomääräisesti myyntitappioita 78 miljoonaa euroa, vuotta aiemmin kirjattiin myyntivoittoja 134 miljoonaa euroa.

Finanssikriisin aikana useilla sijoitusinstrumenteilla ei ole ollut aitoja ja toimivia markkinoita, mikä on vähentänyt käytettävissä olevien markkinahintalähteiden luotettavuutta. OP-Pohjola-ryhmä ei kuitenkaan siirtynyt käyttämään markkina-arvojen määrittämisessä omia arvostusmalleja. Ryhmä on luokitellut tiettyjä omaisuuseriä uudelleen Euroopan Komission lokakuussa vahvistaman asetuksen mukaisesti. Luokittelusta on tarkempi selvitys tilinpäätöksen liitetiedoissa. Uudelleenluokittelu pienentää jatkossa tuloksen vaihteluita.

Kulut olivat 1 238 miljoonaa euroa (1 129) eli 9,7 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Kulujen kasvusta merkittävä osa johtui henkilöstökulujen kasvusta. Henkilöstökulujen 8,3 % kasvuun vaikuttivat henkilömäärän kasvu, palkkatason nousu sekä palkkoja selvästi nopeammin kasvaneet eläkekulut. Muiden hallintokulujen kasvusta merkittävä osuus oli ICT-kuluja.

Omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille maksetut bonukset kasvoivat 59 % ja olivat 132 miljoonaa euroa (83).

Nettomääräiset arvonalentumiset lainoista ja saamisista kasvoivat 58 miljoonaan euroon (13). Bruttomääräisesti uusia arvonalentumisia kirjattiin 81 miljoonaa euroa eli 92 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Suurin yksittäinen 10 miljoonan euron arvonalentuminen kirjattiin saamisista Lehman Brothersilta. Palautuksia vanhoista arvonalentumisista ja arvonalentumiskirjausten peruutuksia oli yhteensä 23 miljoonaa euroa eli 21 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Arvonalentumiset olivat kuitenkin edelleen matalalla tasolla eli 0,11 % luotto- ja takauskannasta.

* Suluissa on vertailuluku vuodelta 2007. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2007 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2007) luku.

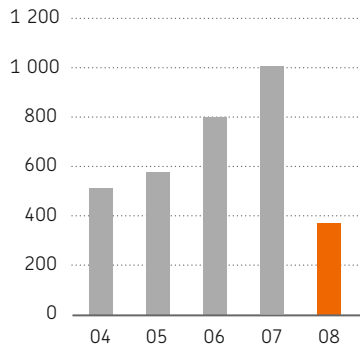
Oman pääoman tuotto oli 4,1 %, kun se vuotta aiemmin oli 13,7 %. Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 365 miljoonaa euroa negatiivinen (+798) arvopapereiden markkina-arvojen laskun seurauksena.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tulos ennen veroja oli 532 miljoonaa euroa (722). Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 55 miljoonaa euroa (181) eli 70 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Vahinkovakuutuksen yhdistetty kulusuhde oli 94,7 % (92,9) ja operatiivinen yhdistetty kulusuhde** parani 91,5 %:iin (93,8). Henkivakuutuksen tulos ennen veroja oli 162 miljoonaa euroa negatiivinen (+129). Sekä henki- että vahinkovakuutuksen tulosta heikensi sijoitustoiminnan nettotuottojen lasku.

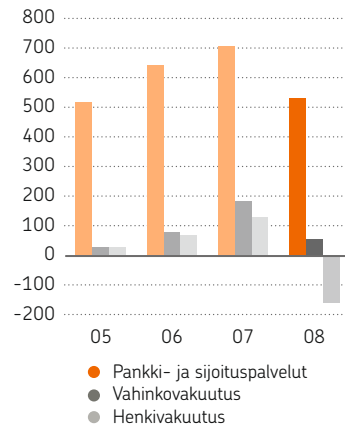
Pohjola-kaupan yhteydessä syksyllä 2005 silloinen OP-ryhmä ilmoitti tavoittelevansa yhteensä noin 91 miljoonan euron vuosittaisia tuotto- ja kulusynergioita vuoden 2010 loppuun mennessä. Tilikauden loppuun mennessä tehdyillä päätöksillä arvioidaan saavutettavan 55 miljoonan euron kulusäästöt vuositasolla. Vuonna 2010 kulusäästöjen arvioidaan vuoden 2008 loppuun mennessä tehdyin päätöksin nousevan yli 65 miljoonaan euroon. Tähän mennessä saavutettujen tuottosynergioiden arvioidaan olevan vuositasolla yli 30 miljoonaa euroa. Arviot jo saavutettujen synergiahyötyjen ja katsauskauden loppuun mennessä päätetyillä hankkeilla saavutettavien synergiahyötyjen yhteismääristä ylittää näin ollen vuonna 2005 asetetun tavoitteen. Tavoitteen saavuttamisesta huolimatta synergia potentiaalia on edelleen jäljellä erityisesti tuottosynergioiden osalta. Tilikaudelle kohdistuvat välittömät integraatiokustannukset olivat 4 miljoonaa euroa (15). Tietojärjestelmien yhdentämiseen liittyvien projektien kulut, sisäinen henkilöstökustannus mukaan lukien, olivat katsauskaudella 16 miljoonaa euroa

** Yhdistetty kulusuhde ilman liiketoimintasegmenttiin kohdistettuja poistoja Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä ja ilman laskuperusteiden muutoksen vaikutusta.

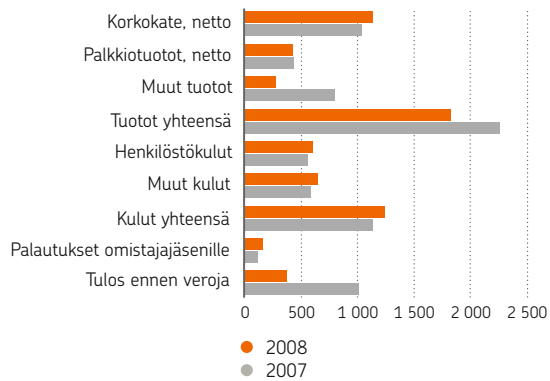
Tulos ennen veroja, milj. €

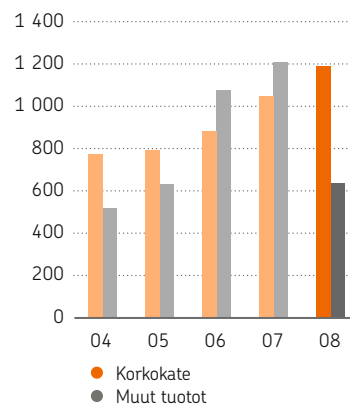
Liiketoimintasegmenttien tulos ennen veroja, milj. €

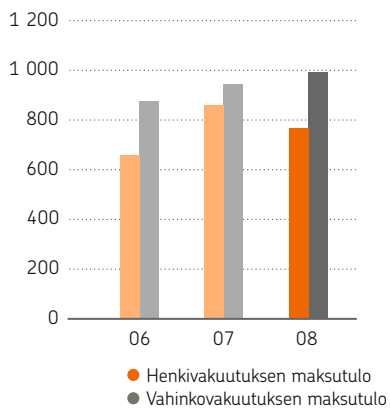
Tuloslaskelman pääerät, milj. €

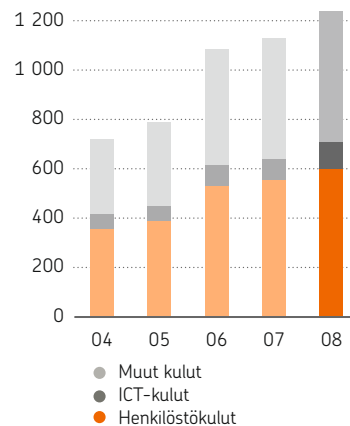
Korkokate ja muut tuotot, milj. €

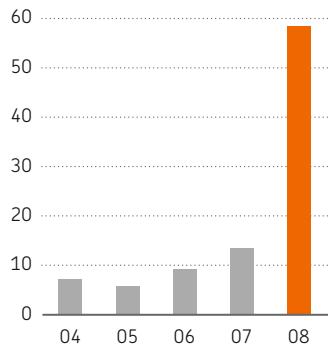
Vakuutustoiminnan maksutulon kehitys, milj. €

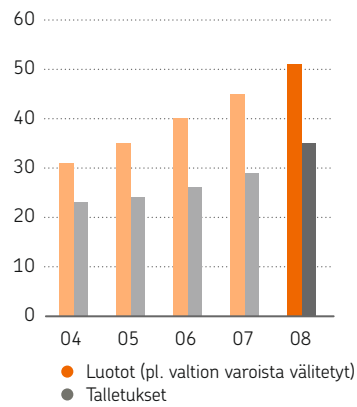
Kulut yhteensä, milj. €

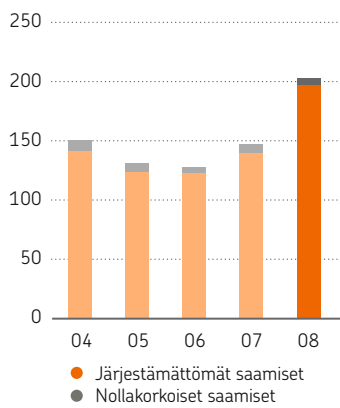
Saamisten arvonalentumiset, milj. €

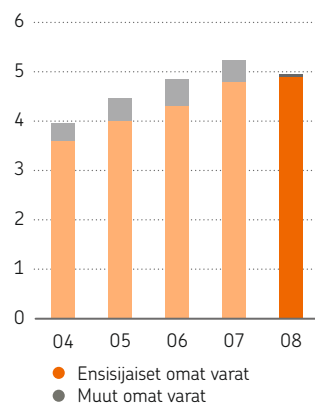
Luotot ja talletukset, mrd. €

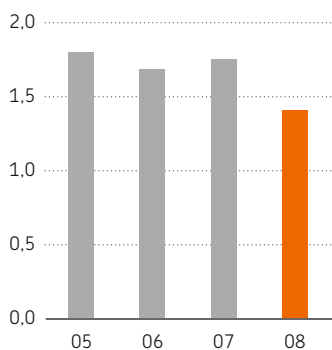
Järjestämättömät saamiset, milj. €

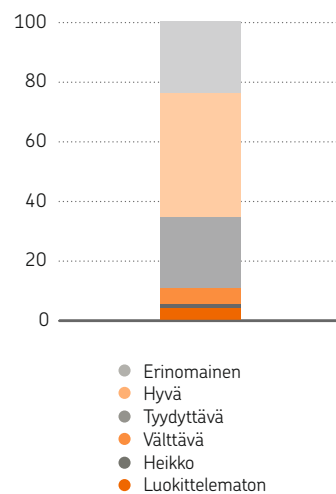
Omat varat, mrd. €

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuus, mrd. €

Yritysvastuiden jakautuminen rating-luokittain 2008, %

Tulosanalyysi

Milj. e	1-12/ 2008	1-12/ 2007	Muutos, milj. e	Muutos, %
Tulos ennen veroja	372	1 005	-633	-63,0
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-737	-207	-530	
Tulos käyvin arvo in ennen veroja	-365	798	-1 162	
Oman pääoman tuotto (ROE), %	4,1	13,7		-9,6 *
Oman pääoman tuotto käyvin arvo in, %	-6,0	10,9		-16,8 *
Tuotot				
Korkokate	1 189	1 048	141	13,5
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	345	427	-82	-19,3
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-139	172	-311	
Palkkiotuotot, netto	419	430	-11	-2,6
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	-99	65	-164	
Liiketoiminnan muut tuotot	108	109	-2	-1,4
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	3	-2	-74,1
Muut tuotot yhteensä	634	1 206	-572	-47,5
Tuotot yhteensä	1 823	2 254	-431	-19,1
Kulut				
Henkilöstökulut	598	553	46	8,3
Muut hallintokulut	328	303	24	8,0
Liiketoiminnan muut kulut	312	273	40	14,6
Kulut yhteensä	1 238	1 129	110	9,7
Arvon alentumiset saamisista	58	13	45	
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille				
Bonukset	132	83	49	59,1
Osuus- ja lisäosuuspääoman korot	22	24	-2	-9,6
Palautukset yhteensä	154	107	47	43,6

* %-yksikköä

OP-Pohjola-ryhmän tase oli joulukuun lopussa 75,7 miljardia euroa (65,7). Vuoden 2007 lopusta tase kasvoi 15 %. Katsauskaudella saamiset asiakkailta kasvoivat 16 % 51,7 miljardiin euroon (44,8) ja talletukset 19 % 34,5 miljardiin euroon (29,0). Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat kasvoivat 29 % 18,2 miljardiin euroon.

Oma pääoma pieneni 7,5 % 5,2 miljardiin euroon (5,6) käyvän arvon rahaston supistumisen johdosta. Käyvän arvon rahasto oli laskennallisella verosaamisella oikaistuna -556 miljoonaa euroa (-10). Katsauskauden aikana tapahtuneesta käyvän arvon rahaston laskusta valtaosa aiheutui arvopapereiden markkina-arvon laskusta.

Osuuspankkien jäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasijoitukset olivat joulukuun lopussa 695 miljoonaa euroa (689). Osuuspankkien osuus- ja lisäosuuspääoman korkoja kirjattiin tilinpäätökseen 2008 yhteensä 22 miljoonaa euroa. Pohjola Pankki Oyj:n (OKO Pankki Oyj 29.2.2008 saakka) hallitus esittää, että yhtiö maksaa vuodelta 2008 osinkoa 0,23 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,20 euroa K-sarjan osakkeelle. Päätöksen mukaan osingoiksi muodostuisi yhteensä 45 miljoonaa euroa (131).

Tuloslaskelman pääerät vuosineljänneksittäin

Milj. e	2008				2008	2007	Muutos %
	I	II	III	IV			
Korkokate	272	296	305	316	1 189	1 048	13,5
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	89	89	96	72	345	427	-19,3
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	-7	-91	-49	-139	172	
Palkkiotuotot, netto	120	103	97	99	419	430	-2,6
Muut tuotot	-13	41	-1	-18	9	177	-94,8
Tuotot yhteensä	476	521	406	420	1 823	2 254	-19,1
Henkilöstökulut	152	158	130	158	598	553	8,3
Muut hallintokulut	82	86	61	97	328	303	8,0
Liiketoiminnan muut kulut	77	72	80	84	312	273	14,6
Kulut yhteensä	311	316	272	339	1 238	1 129	9,7
Saamisten arvonalentumiset	2	7	18	31	58	13	
Palautukset omistajajäsenille	37	40	42	35	154	107	43,6
Tulos ennen veroja	125	158	74	15	372	1 005	-63,0

VAKAVARAISUUS

OP-Pohjola-ryhmälle lasketaan kaksi erilaista vakavaraisuussuhdelukua. Ryhmän toiminta perustuu lakiin osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista. Lain yhteisvastuu- ja yhteisturvasäännösten vuoksi osuuspankkien yhteenliittymälle on asetettu omien varojen vähimmäismäärä, joka lasketaan luottolaitostoinnasta annetun lain vakavaraisuutta koskevien säännösten mukaan. Osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP-Keskus osk eli OPK), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Vaikka OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulukaan osuuspankkien yhteenliittymään, on niihin tehdyillä sijoituksilla merkittävä vaikutus luottolaitosten vakavaraisuussäännösten mukaisesti laskettuun vakavaraisuuteen. Tästä vakavaraisuudesta käytetään nimeä osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus.

OP-Pohjola-ryhmä muodostaa myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymille on säädetty oma vakavaraisuusvaatimus.

Kummankin vakavaraisuussäännösten mukaan tarkasteltuna OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky on vahva.

Siirtyminen Basel II:n mukaiseen vakavaraisuuslaskentaan

OPK julkistaa Basel II vakavaraisuuskehikon pilari III:n ja Rahoitustarkastuksen standardien edellyttämät tiedot täydessä laajuudessa kerran vuodessa osana tilinpäätöstä.

OP-Pohjola-ryhmä siirtyy luottoriskin pääomavaatimuksen laskennassa vaiheittain sisäisten luottoluokitusten menetelmään. OP-Pohjola-ryhmä on saanut Rahoitustarkastukselta luvan käyttää luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa sisäisten luottoluokitusten menetelmää 30.9.2008 lukien. Lupa koskee Pohjola Pankki Oyj:n yritys- ja yhteisöasiakkaille myönnettyjä vastuita. Muilta osin luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä. Sisäisten luokitusten menetelmän käyttöönotto pienentää OP-Pohjola-ryhmän pääomavaadetta. Menetelmän käytön ennakoidaan kuitenkin lisäävään pääomavaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille. Markkinariskien osalta OP-Pohjola-ryhmä jatkaa standardimenetelmän käyttöä. Operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan perusmenetelmällä. Tavoitteena on siirtyä standardimenetelmän käyttöön vuonna 2010.

Osuuspankkien yhteenliittymän vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuus oli joulukuun lopussa 12,7 %. Ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna vakavaraisuussuhde oli 12,6 %. Vakavaraisuussuhde sekä vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla olivat molemmat vuotta aiemmin vertailukelpoisesti 12,2 %.

<i>Omat varat</i>	<i>Basel II</i>	<i>Basel II*</i>			<i>Raportoitu</i>
<i>Milj. e</i>	<i>31.12.2008</i>	<i>31.12.2007</i>	<i>Muutos,</i>	<i>Muutos,</i>	<i>31.12.2007</i>
			<i>milj. e</i>	<i>%</i>	
Omat varat					
Ensisijaiset omat varat	4 884	4 656	228	4,9	4 826
Toissijaiset omat varat	0	0	0		802
Muut omat varat	47		47		
Vähennyserät ensi- ja toissijaisten omien varojen yhteismäärästä	-	-			-360
Omat varat yhteensä	4 931	4 656	275	5,9	5 268

* Vertailukelpoiseksi muutettuna

OP-Pohjola-ryhmässä otettiin vuoden 2008 alusta alkaen käyttöön Finanssivalvonnan ensisijaisesti suosittelema menetelmä, jolla vakuutusyhtiösijoitukset otetaan huomioon luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Muutoksen jälkeen koko vakuutusyhtiösijoitusten tasearvo vähennetään puoliksi ensisijaisista ja toissijaisista omista varoista. Muutoksen seurauksena vertailukelpoiseksi muutetut 31.12.2007 omat varat pienenevät yhteensä noin 378 miljoonaa euroa, mikä laski vakavaraisuussuhdetta noin 0,9 %-yksikköä 12,9 %:iin. Ensisijaisten omien varojen määrään muutoksella ei ollut merkittävää vaikutusta.

Finanssivalvonta antoi tammikuussa 2009 uuden tulkinnan luottolaitoslain mukaisten konsolidoitujen omien varojen laskemisesta. Muutos liittyy vakuutusyhteisöjen käsittelyyn omissa varoissa. OP-Pohjola-ryhmä on tarkentanut omien varojen laskentaansa Finanssivalvonnan ohjauksen mukaisesti. Tämä tulkintamuutos pienensi 31.12.2007 raportoituja omia varoja yhteensä 234 miljoonaa euroa ja vakavaraisuussuhdetta noin 0,6 %-yksikköä. Omat varat 31.12.2008 olivat 491 miljoonaa euroa suuremmat kuin ne olisivat olleet ennen muutosta käytetyillä periaatteilla laskettuna.

Siirtyminen Basel II -säännösten mukaiseen vakavaraisuuslaskentaan ei vaikuttanut finanssiryhmän omien varojen määrään.

Ensisijaiset omat varat olivat joulukuun lopussa 4 884 miljoonaa euroa. Vertailukelpoiset ensisijaiset omat varat olivat vuoden 2007 lopussa 4 656 miljoonaa euroa. Katsauskauden tulos arvioidulla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin. Katsauskauden aikana OP-Pohjola-ryhmän ensisijaiset omat varat kasvoivat 4,9 %.

Toissijaiset omat varat laskivat katsauskaudella erään kohdistuvien vähennysten jälkeen nolnaan. Siltä osin kun vähennykset ylittivät toissijaiset omat varat, vähennykset on kohdistettu ensisijaisiin omiin varoihin. Katsauskauden lopussa omia varoja pienensi 84 miljoonaa euroa konsolidointiryhmän negatiivinen käyvän arvon rahasto. Vuoden 2007 lopussa vertailukelpoinen käyvän arvon rahasto kasvatti konsolidointiryhmän omia varoja 18 miljoonalla eurolla. Pohjola Pankki Oyj laski maaliskuussa liikkeeseen alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavan 170 miljoonan euron debentuurilainan, jonka maturiteetti on 10 vuotta ja joulukuussa 100 miljoonan euron debentuurilainan, josta toissijaisiin omiin varoihin luettiin 80 miljoonaa euroa ja muihin omiin varoihin 20 miljoonaa euroa. Lainan maturiteetti on 5 vuotta.

Ensi- ja toissijaisista omista varoista puoliksi vähennettävät sijoitukset vakuutusyhtiöihin olivat joulukuun lopussa 2 159 miljoonaa euroa (1 813). Finanssivalvonnan antamien poikkeuslupien perusteella OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen tekemiä sijoituksia Pohjola Capital Partnersin hallinnoimiin pääomarahastoihin on käsitelty vakavaraisuuslaskelmassa elinkeinoyhteisöön tehdyn osakesijoituksen tavoin.

Pääomalojen suhde ensisijaisiin omiin varoihin ennen vähennyseriä oli joulukuun lopussa 3,6 % (4,6). Ensisijaisiin omiin varoihin ei ole luettu sitä omien pääomien kasvua, joka on aiheutunut IFRS:n mukaisesta eläkevastuiden ja niiden katteena olevien omaisuuserien arvostamisesta sekä sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta.

Vakavaraisuus	Basel II	Basel I			Raportoitu
Milj. e	31.12.2008	31.12.2008	Muutos, milj. e	Muutos, %	31.12.2007
Riskipainotetut erät yhteensä	38 746	43 482	-4 736	-10,9	38 245
Omien varojen vaade					
Luotto- ja vastapuoliriski	2 832	3 403	-571	-16,8	3 011
Markkinariski	47	75	-28	-37,3	49
Operatiivinen riski	221	-	221		-
Yhteensä	3 100	3 478	-378	-10,9	3 060
Vakavaraisuussuhde, %	12,7	11,3	1,4		13,8
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	12,6	11,2	1,4		12,6

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus lasketaan konsolidointimenetelmän mukaisesti. Siinä ryhmittymän taseen mukaisiin omiin pääomiin lisätään sellaisia pankki- tai vakuutusalan säännösten mukaisia omiin varoihin luettavia eriä, jotka eivät sisälly omiin pääomiin. Omiin varoihin ei voida sisällyttää eriä, jotka eivät ole käytettävissä muiden ryhmittymään kuuluvien yritysten tappioiden kattamiseksi.

Finanssivalvonta muutti 31.3.2008 antamallaan tulkinnalla Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön tasoitusmäärän käsittelyä vakavaraisuuslaskennassa. Muutos pienensi rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittamaa vakavaraisuutta 196 miljoonaa euroa maaliskuun lopussa. Muutoksella ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta ryhmän tosiasialliseen riskinkantokykyyn.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP-Pohjola-ryhmän omat varat ylittivät joulukuun lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 1 406 miljoonalla eurolla (1 753). Luottolaitoslain mukaisen vakavaraisuuslaskennan muutokset lisäsivät mahdollisuutta hyödyntää toissijaisia omia varoja, mikä käytännössä kompensoi edellä mainitun OVYä koskeneen tulkintamuutoksen negatiivisen vaikutuksen.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omiin varoihin ei ole luettu vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärää. Joulukuun 2008 lopussa vahinko- ja henkivakuutuksen verovelalla vähennetty yhteenlaskettu tasoitusmäärä oli 481 miljoonaa euroa. Tasoitusmäärä toimii vakuutusyhtiöiden puskurina runsasvahinkoisia vuosia varten ja se on siten osa finanssiryhmän tosiasiallista tappiopuskuria.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. e	31.12. 2008	31.12. 2007	Muutos, milj. e	Muutos, %
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	5 215	5 638	-423	-7,5
Toimialakohtaiset erät	1 873	1 607	266	16,5
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 106	-1 116	10	-0,9
Tasoisuusmäärä	-481	-256	-225	87,7
Muut omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-619	-728	109	-15,0
Ryhmittymän omat varat yhteensä	4 882	5 145	-263	-5,1
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade	3 115	3 037	78	2,6
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade	361	355	6	1,7
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	3 476	3 392	84	2,5
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 406	1 753	-347	-19,8
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä)	1,40	1,52	-0,11*	

* Suhdeluvun muutos

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA JA RISKIASEMA

Vakavaraisuuden hallinnan keskeiset tavoitteet ja periaatteet sekä organisointi pääpiirteissään

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on turvata finanssiryhmän riskinkantokyky ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. OP-Pohjola-ryhmässä tämä käsittää luotettavan hallinnon sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen. Vakavaraisuuden hallinnassa hyödynnetään taloudellista pääomaa, pääoman riittävyyttä varmistavaa stressitestausta sekä strategian yhteydessä laadittavia pääomasuunnitelmia ja omien varojen ennakoivaa varautumissuunnitelmaa. Vakavaraisuuden hallinta on integroitu osaksi liiketoiminnan ohjausta ja johtamista. Sen hallinta toteutetaan ryhmätasolla liiketoiminnasta riippumattomasti.

OP-Pohjola-ryhmän strategia sisältää merkittävimmät riskienhallinnalliset linjaukset sekä ryhmän riskinkantokyvyn ja riskinottohalun tavoitteet. Finanssiryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinkantokyvyn menestysmittariksi strategiassa on asetettu pysyvien omien varojen ja taloudellisen pääoman suhde. Tavoitteena on, että pysyvien omien varojen määrä ylittää aina taloudellisen pääoman. Riskinottohalun osalta tavoitteeksi on asetettu, että OP-Pohjola-ryhmän arvonalentumiset saamisista eivät nettomääräisesti ylitä 0,25 %:a luotto- ja takauskannasta.

OPK vastaa ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo yhteisöjen toimintaa. Finanssiryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta vakavaraisuuden hallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmällä on merkittävä asema ryhmän riskienhallinnassa. OPK:n hallintoneuvosto määrittää ryhmän riskinkantokyvylle sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat, jotka rajoittavat ryhmän riskinottoa. OP-Pohjola-ryhmän riskirajojen perusteella OPK ja sen tytäryhtiöt vahvistavat omat riskirajajärjestelmänsä. Ryhmän riskirajajärjestelmän pohjalta määritellään myös jäsenosuuspankkeja (ml. Helsingin OP Pankki Oyj) koskevat valvontarajat. OPK:n jäsenosuuspankkeihin kohdistuva ohjaus ja valvonta perustuvat merkittävilta osin

valvontarajajärjestelmään. Valvontarajojen perusteella jäsenosuuspankit määrittävät toiminnalleen valvontarajoja tiukemmat riskirajat.

OP-Pohjola-ryhmän riskiasema

Riskinkantokyky

OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltyjen omien varojen ja omien varojen vähimmäismäärän suhdetta. Ryhmän riskiraja tälle vakavaraisuussuhteelle on 1,2, lain edellyttämän vähimmäistason ollessa 1. Vuoden lopussa omien varojen suhde vähimmäismäärään oli 1,40, kun se edellisen vuoden lopussa oli 1,52. Vuoden lopussa ryhmän omat varat olivat 710 miljoonaa euroa (1 074) suuremmat kuin ryhmän sisäinen riskiraja olisi edellyttänyt ja 1 406 miljoonaa euroa (1 753) suuremmat kuin lakisääteinen raja. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

OP-Pohjola-ryhmässä arvioidaan pääomien riittävyyttä säännöllisesti. Pääomahallintaa ohjaa ryhmän riskirajajärjestelmä. Pääomasuunnittelun keskeisin riskimittari on riskinkantokykyä mittaava rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus. Riskien kattamiseksi tarvittavien pääomien määrää arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä taloudellisen pääoman mallilla.

OP-Pohjola-ryhmän pääomasuunnitelmaan sisältyy skenaariotarkasteluja, joiden avulla arvioidaan pääomien riittävyyttä erilaisissa mahdollisissa toimintaympäristöissä. Ryhmän riskinkantokyky heikkenee tehdyissä stressiskenaarioissa, mutta pysyy ryhmän asettamaa riskinkantokyvyn riskirajaa korkeammalla tasolla.

Luottoriskit

OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnan luotto- ja takauskanta oli kertomusvuoden lopussa 53,9 miljardia euroa (47,2), eli 14 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Luotto- ja takauskannan 6,8 miljardin euron kasvusta kotitalouksien osuus oli 3,3 miljardia euroa ja yritysten ja asuntoyhteisöjen osuus 3,2 miljardia. Vuoden 2008 aikana kotitalouksien asuntoluotot kasvoivat 12 % 24,2 miljardiin euroon, ja niiden osuus oli vuoden lopussa 45 % (46) ryhmän yhteenlasketusta luotto- ja takauskannasta. Kokonaisuudessaan kotitalouksien osuus luotto- ja takauskannasta oli 63 % (65) sekä yritysten ja asuntoyhteisöjen osuus 34 % (32).

OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2008 lopussa suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 7,1 % (7,0) ryhmän omista varoista. Riskiraja yksittäiselle suurelle asiakasriskille on 15 %. Pankkitoiminnan suurin toimialakohtainen riskikeskittymä on kiinteistöliiketoiminta, jonka saamiset ja sitoumukset olivat 2,7 miljardia euroa eli 12,0 % yrityssektorin saamisista ja sitoumuksista.

Ryhmän yritysluottojen luokittelujärjestelmän piiriin kuuluvat lähes kaikki yhtiömuotoiset asiakkaat. Luokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Asiakkaiden luottoluokittelu arvioidaan aina tarvittaessa, vähintään kuitenkin vuosittain. Vuoden 2008 lopussa 96 % yritys vastuista oli luokiteltu. Vastuista 66 % kuului hyviin luottoluokkiin (luokat 1-6). Heikon lainanhoitokyvyn omaavien asiakkaiden (luokat 9-12) vastuiden osuus oli 7 %.

Myös henkilöasiakkaiden ryhmänsä riskin mukaan luottoluokkiin. Henkilöasiakkaiden vastuista oli luokiteltu 91 % vuoden 2008 lopussa. Kuudesta pääluokasta kahteen parhaimpaan luokkaan kuului 70 % vastuista. Seuraavaksi parhaimmassa pääluokassa oli 12 % vastuista.

Vuoden 2008 lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamisia yhteensä 203 miljoonaa euroa, eli 38 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat 89 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (84). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,4 %, eli 0,1 %-yksikköä suurempi kuin vuonna 2007 ja 1,6 %-yksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritelty riskiraja, 2,0 %. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2008 bruttomääräisesti 81 miljoonaa euroa, mikä oli 0,15 % luotto- ja takauskannasta.

Luottoriskit ovat kasvaneet, mutta ne ovat edelleen säilyneet matalalla tasolla. Järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten osuus luotto- ja takauskannasta on edelleen alhainen. Arviota tukevat sekä luottokantavakuutus- ja luottoriskitoimikunnan käsittelyssä olleet yksittäiset luottopäätökset että muu luottosalkkua koskeva analyysi ja raportointi. Taloudellisen toimintaympäristön heikkeneminen vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä ei ehtinyt vielä heijastumaan asiakkaiden maksukykyyn.

OP-Pohjola-ryhmän riskirajat

Riskinkantokyky	2007	2008	Riskiraja
Vakavaraisuussuhde, (RAVA)	1,52	1,40	1,20

Luottoriskit, %

Suurin yksittäinen asiakasriski / omat varat	7,0	7,1	15,0
Suurten asiakasriskien yhteismäärä / omat varat	0,0	0,0	100,0
Toimialariski ¹⁾	-	14,6	18,0
* Pankkitoiminta	-	12,0	
* Vahinkovakuutus	-	14,6	
* Henkivakuutus	-	12,8	
Järjestämättömät saamiset / luotto- ja takauskanta	0,3	0,4	2,00

Markkinariskit, %

Rahoitusriski, kumulatiivinen rahoituspositio/pankkitoiminnan tase			
≤ 12 kk	-39,7	-39,4	-50
≤ 3 v	-27,3	-29,8	-40
≤ 5 v	-20,2	-20,3	-30
Maksuvalmiusreservi / pankkitoiminnan tase	10,3	14,5	6
Korkoriski / taloudellinen pääoma ²⁾	0,7	0,6	+/-10
Valuuttakurssiriski / taloudellinen pääoma ³⁾	8,7	4,2	20
Osakeriski / taloudellinen pääoma ⁴⁾	30,1	9,0	50
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma / taloudellinen pääoma	34,1	30,0	70

1) Pankki ja sij.palv.toiminta: Suurimman toimialan saam. ja sitoumukset / yrityssektorin saam. ja sitoumukset
Vakuutusyhtiöt: Suurimman yritystoimialan markkina-arvo/yrityssijoitusten markkina-arvo (suorat sijoitukset)

2) 100 korkopisteen koronnousun vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon

3) Kokonaisnettovaluuttapositio Ratan standardin 106.12 mukaan

4) Markkina-arvo

Luotto- ja takauskanta sektoreittain

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007	Muutos-%	Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	
				Milj. e	% luotto- ja takaus- kannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	18 074	14 910	21	63	0,3 %
Teollisuus	4 021	3 158	27	15	0,4 %
Rakentaminen	1 388	1 312	6	10	0,7 %
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	2 438	2 098	16	11	0,4 %
Kiinteistösijoitustoiminta	4 185	3 375	24	15	0,4 %
Muut yritykset	4 479	3 537	27	11	0,3 %
Asuntoyhteisöt	1 563	1 430	9	1	0,1 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	16	55	-70	0	0,7 %
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	886	865	2	3	0,3 %
Kotitaloudet	33 876	30 593	11	122	0,4 %
Asuntoluotot	24 156	21 547	12	71	0,3 %
Ulkomaat	1 175	809	45	15	1,3 %
Yhteensä	53 930	47 174	14	203	0,4 %

Markkinariskit

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmius on hyvä ja varainhankinta on toiminut vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta hyvin. Talletusten osuus varainhankinnasta oli noin kaksi kolmannesta. Osuus säilyi vuoden aikana ennallaan sijoittamistilien vahvan kasvun ansiosta. OP-Pohjola-ryhmän rahoitusasemaa vahvistivat vuoden aikana myös Pohjola Pankin ja OP-Asuntoluottopankin liikkeelle laskemat joukkovelkakirjalainat.

OP-Pohjola-ryhmän ja Pohjola Pankki Oyj:n ylläpitämä maksuvalmiusreservi oli vuoden lopussa 9,8 miljardia euroa (5,7). Maksuvalmiusreservit yhdessä ryhmän taseeseen sisältyvien eräiden muiden erien kanssa muodostavat keskuspankkikelpoisen maksuvalmiusreservin, jolla voidaan tarvittaessa kattaa koko ryhmän tukkuvarainhankinnan erääntymiset noin 24 kuukauden ajan.

Ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytettiin kumulatiivisesti laskettuna erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan enintään yhden vuoden, enintään kolmen vuoden ja enintään viiden vuoden periodeissa. Rahoitusriskin tunnusluvut olivat vuoden lopussa selvästi riskirajoja paremmat. Talletushankinnan osuutta taseesta ja talletusten tuotejakaamaa seurattiin lisäksi erikseen omilla tunnusluvuilla.

Riskirajajärjestelmässä korkoriskin mittariksi on määritelty 1,0 %-yksikön korkotason nousun vaikutus korkoriskiposition nykyarvoon suhteutettuna taloudelliseen pääomaan. Riskirajajärjestelmän markkinariskitarkasteluun sisältyy myös vakuutusliiketoiminta. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,6 (0,7). OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin tulee pysyä ryhmän riskirajojen, ± 10 %, sisällä. Ryhmän korkoriskin merkittävimpiä lähteitä ovat vähittäispankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriski sekä vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoiminnan korkoriski. Pankkiliiketoiminnan korkoriski koostuu rahoitustaseen korkoriskistä ja Pohjola Pankin kaupankäyntisalkun korkoriskistä.

OP-Pohjola-ryhmän julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 380 miljoonaa euroa (1 128). Osake- ja rahastosijoitusten määrä oli noin 20 % ryhmän osakeriskin riskirajan mukaisesta osakeriskin enimmäismäärästä. Valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde taloudelliseen pääomaan. Valuuttakurssiriski oli noin neljäsosa riskirajan mukaisesta valuuttakurssiriskin enimmäismäärästä.

Pankkitoimintaan sitoutuneen kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa pankkitoiminnan kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,0 miljardia euroa, eli 19 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli 275 miljoonaa euroa (276). Kiinteistöriski oli alle puolet riskirajan mukaisesta kiinteistöriskin enimmäismäärästä. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa kiinteistösijoitusten suhteelliseen osuuteen vaikuttaa sijoitusmarkkinoiden ja suhdannetilanteen kehitys. Kiinteistösijoitukset suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joita voidaan pitää sijoituskohteena pitkään.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2008 lopussa oli 608 miljoonaa euroa (613) eli suhteessa maksutuottoihin 66 % (72). Rahoitusmarkkinaturbulenssi heikensi sijoitusten arvoja ja sitä kautta vakavaraisuutta. Vakavaraisuuden vahvistamiseksi Pohjola Vakuutus Oy laski liikkeelle 50 miljoonan euron pääomallainan OP-Keskus osk:lle ja Pohjola Pankki Oyj pääomitti vahinkovakuutusyhtiötä yhteensä 65 miljoonalla eurolla. Moody's nosti Pohjolan vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön Pohjola Vakuutus Oy:n luokituksen tasolta A2 tasolle A1. Moody'sin mukaan luokituksen muutos heijastaa Pohjola Vakuutuksen ja Pohjola Pankin onnistunutta integraatiota.

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 80 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja oman pääoman vaihtelua. Vahinkojen lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta suurvahinkojen korvausmeno selittää merkittävän osuuden. Vahinkovakuutustoiminnassa sattui vuoden aikana 204 (229) suurta tai keskisuurta vahinkoa, ja niiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 84 miljoonaa euroa (101).

Vahinkovakuutuksen vastuuvastusta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus, inflaatio sekä käytetty diskonttauskorko. Keskimääräisen eliniän pidentyminen yhdellä vuodella lisää vastuuvastun määrää noin 29 (29) miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2008 lopussa 2,4 miljardia euroa (2,5). Suurin omaisuuslaji olivat joukkolainat, joiden osuus sijoitusvarallisuudesta oli 70 % (69). Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus on S&P:n luokituksen mukaan AA- (AA-). Korkosalkusta 94 % (93) kuului "investment grade"-luokkaan. Listattujen osakkeiden ja pääomarahastosijoitusten osuus koko sijoitussalkusta oli 8 % (16), kiinteistöjen 6 % (5) ja vaihtoehtoisten sijoitusten 5 % (7). Vahinkovakuutuksen kokonaisnettovaluuttaposition oli hieman yli 2 % (1) sijoitusvarallisuudesta. Osakekurssien voimakas lasku ja luottoriskimarginaalien leveneminen vaikuttivat Vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkun tuottoon, joka oli käyvin arvoin -7,0 % (4,8).

Korkosalkun keskimääräinen duraatio oli 4,3 vuotta (3,8) ja juokseva korko vuodenvaihteessa 5,3 % (4,8). Diskontattu vastuuvastuun 1 268 miljoonaa euroa (1 244) on diskontattu käyttäen 3,5 % (3,5) korkoa ja sen duraatio on 11,9 vuotta (11,7). Muu osa vastuuvastusta 848 miljoonaa euroa (773) on diskonttaamaton ja sen duraatio on 2,2 vuotta (2,0).

Henkivakuutus

Sijoitusmarkkinoiden epävakauden vuoksi OP-Henkivakuutuksen toimintapääomaa vahvistettiin vuoden 2008 aikana. OP-Henkivakuutus Oy toteutti kaksi yhteismäärältään 260 miljoonan euron osakeantia, joilla OP-Pohjola-ryhmän hyvää riskinkantokykyä allokoitiin henkivakuutusliiketoiminnalle.

Henkivakuutustoiminnan keskeisimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnalle on vahvistettu erilliset riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Sijoitustoiminnalle vahvistetaan vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan taloudelliset tavoitteet sekä asetetaan sijoitustoiminnalle määrällisiä ja laadullisia rajoituksia.

Henkivakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2008 lopussa 3,9 miljardia euroa (4,2). Korkoinstrumenttien osuus sijoitusvarallisuudesta oli 73 % (64). Merkittävä osa korkosijoituksista oli korkorahastoissa. Joukkolainoista 83 % (82) kuului ”investment grade” -luokkaan. Korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus on A+ (AA-) ja keskimääräinen duraatio oli 4,2 vuotta (5,4). Osakkeiden osuus koko sijoitusvarallisuudesta oli 5 % (17), kiinteistöjen 6 % (5) ja vaihtoehtoisten sijoitusten 16 % (14).

Sijoitusomaisuuden tuotto oli -12,0 % (2,6). Osakesijoitusten tuotot kärsivät laskevasta kurssikehityksestä. Osakkeiden osuutta sijoitusvarallisuudesta pienennettiin syksyn aikana. Korkosijoitusten tuottoa rasitti vuoden viimeiselle neljännekselle asti jatkunut korkotason nousu ja markkinoiden epävakauden johdosta leventyneet luottoriskimarginaalit. Henkivakuutuksen kokonaisnettovaluuttapositiona oli hieman yli 3 % (6) sijoitusvarallisuudesta.

Eläkeyhteisöt

OP-Pohjola-ryhmän eläkeyhteisöjen (OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö) sijoitustoimintaan liittyy markkinariskejä. Vuoden 2008 finanssikriisin vaikutukset ovat alentaneet myös eläkeyhteisöjen riskinkantokykyä ja sijoitussalkkujen koostumusta on sopeutettu vallitsevaan tilanteeseen. Eläkeyhteisöjä ei yhdistellä OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen.

Operatiiviset riskit ja oikeudenkäynnit

Operatiivisista riskeistä aiheutuneet taloudelliset tappiot olivat vähäiset.

OP-Pohjola-ryhmän compliance-toiminnassa on keskeistä sen varmistaminen, että luotettavan hallinnon periaatteet toteutuvat kaikessa liiketoiminnassa. Vuonna 2008 compliance-toiminnan toimintamallia ja organisointia kehitettiin. Keskeistä oli myös valmistautuminen uuden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevan lainsäädännön edellyttämien menettelytapojen käyttöönottoon. Lisäksi valmistauduttiin vuoden 2009 lopulla voimaan tulevaan maksupalvelulakiin, jolla toteutetaan sisämarkkinoiden maksupalveluja koskevan direktiivin kansallinen täytäntöönpano.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeiden lunastushintaa koskevan riidan käsittely jatkuu hovioikeudessa. Käräjäoikeuden tuomion mukaan lunastushinta on 13,35 euroa osakkeelta eli sama kuin Pohjola Pankki Oyj:n aikaisemmin tarjoama lunastushinta. Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkaille määrätty uskottu mies ja eräät yksittäiset vähemmistöosakkaat ovat hakeneet muutosta Helsingin käräjäoikeuden antamaan tuomioon lunastushinnan osalta. Myös Pohjola Pankki Oyj on hakenut muutosta vastapuolten maksettaviksi tuomittuja oikeudenkäyntikulujen, lunastushinnalle vahvistetun koron ja eräiden oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien asioiden osalta.

Luottoluokitukset

Kansainvälisistä luokituslaitoksista Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-Pohjola-ryhmälle että sen keskuspankille Pohjola Pankki Oyj:lle. OP-Pohjola-ryhmän taloudellisella asemalla on huomattava vaikutus myös pelkästään Pohjola Pankki Oyj:lle annettaviin luottoluokituksiin.

Luottoluokitukset ovat seuraavat:

<i>Luokituslaitos</i>	<i>Lyhytaikainen varainhankinta</i>	<i>Pitkäaikainen varainhankinta</i>
Fitch Rating (OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola)	F1+	AA-
Standard & Poor's (Pohjola)	A-1+	AA-
Moody's (Pohjola)	P-1	Aa1

Luottokelpoisuuden näkymät ovat vakaat kaikilta luokituslaitoksilta.

OP-POHJOLA-RYHMÄN PITKÄN AIKAVÄLIN TALOUDELLISET TAVOITTEET

OP-Pohjola-ryhmän kesäkuussa 2006 vahvistetussa liiketoimintastrategiassa on vahvistettu pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet. Tavoitteet on asetettu riskinkantokyvylle, kannattavuudelle, riskinottohalulle ja tehokkuudelle.

Rahoitusinstrumenttien markkina-arvon laskun seurauksena finanssiryhmän kannattavuus ei katsauskaudella saavuttanut pitkän aikavälin tavoitetasoa. Tehokkuusmittarin arvo heikkeni edellisvuoden 49 %:sta 54 %:iin. Riskinkantokykyä ja riskinottohalua kuvaavien menestysmittareiden arvot olivat tavoitetasoa parempia.

Pitkän tähtäimen menestysmittarit

	Mittari	Tavoite	31.12.2008	31.12.2007
Riskinkantokyky	Pysyvät omat varat / taloudellinen pääoma	vähintään 1,0	1,06	1,14
	Mittari	Tavoite	1–12/2008	1–12/2007
Kannattavuus	Taloudellisen pääoman tuotto	vähintään 17 %	8,0 %	22,5 %
Riskinottohalu	Arvonalentumiset saamisista / luotto- ja takauskanta	enintään 0,25 %	0,11 %	0,03 %
Tehokkuus (pankki- ja sijoituspalvelut)	Kulut / tuotot	enintään 50 %	54 %	49 %

OP-POHJOLA-RYHMÄN RAKENTEESTA TAPAHTUNEET MUUTOKSET

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 227 osuuspankkia, OPK-konserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö.

Karunan Osuuspankki on sulautunut 31.10.2008 Sauvon Osuuspankkiin. Lisäksi Joensuun Osuuspankki ja Kontiolahden Osuuspankki ovat sulautuneet ja muodostaneet uuden Joensuun Seudun Osuuspankin 31.12.2008. Kuusjoen, Kiikalan Rekijoen, Kiskon, Perniön ja Salon Seudun Osuuspankit ovat päättäneet sulautua ja muodostaa kombinaatiofuusiolla uuden Salon Osuuspankin. Lieksan, Nurmeksen ja Valtimon Osuuspankit muodostavat kombinaatiofuusiolla Pielisen Osuuspankin. Kahden viimeksi mainitun fuusion suunniteltu kaupparekisteriin merkitseminen tapahtuu 30.4.2009.

Pohjola Pankki Oyj:n ja Kesko Oyj:n 21.12.2007 tekemän sopimuksen mukaisesti K-Rahoitus Oy:n osakekanta siirtyi 31.1.2008 Pohjola Pankki Oyj:n omistukseen ja yhtiön nimi muutettiin Pohjola Finance Oy:ksi. Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n hallitukset ovat hyväksyneet suunnitelman, jonka mukaan Pohjola Finance Oy sulautuu emoyhtiönsä arvion mukaan 30.9.2009 mennessä.

Osana OPK:n ja TietoEnatorin välistä sopimusta käyttöpalveluiden yhdistämisestä OPK myi TietoEnatorille ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle toukokuussa yhteensä 34 % FD Finanssidata Oy:n osakkeista. Kaupan seurauksena FD Finanssidata Oy:tä ei enää konsolidoida OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen tytäryhtiönä. Rakennemuutoksella ei ole merkittävää vaikutusta ryhmän tulokseen.

Katsauskaudella Pohjola Vakuutus Oy ja useat osuuspankit ovat toteuttaneet uuden toimintamallin henkilöasiakkaiden pankki- ja vahinkovakuutus tuotteiden myyntiin. Pohjolan vakuutus toiminnan kenttäorganisaatiossa työskentelevä henkilöasiakkaita palveleva henkilöstö (noin 294 henkeä) siirtyi paikallisten osuuspankkien palvelukseen 1.10.2008.

Helsingin käräjäoikeus antoi 22.8.2008 tuomion Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n entisten vähemmistöosakkaiden välisessä lunastusriidassa. Käräjäoikeus vahvisti Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeen lunastushinnaksi 13,35 euroa, joka on sama kuin Pohjola Pankin Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkeista tarjonta lunastushinta. Riita koski noin 2,1 prosenttia yhtiön osakkeista (noin 3,4 miljoonaa kappaletta). Osakkeiden lunastusriita jatkuu hovioikeudessa.

OMISTAJAJÄSENET JA ASIAKKAAT

Osuuspankeilla oli joulukuun lopussa 1 255 000 omistajajäsentä eli 53 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Osuuspankeilla ja pääkaupunkiseudulla toimivalla Helsingin OP Pankki Oyj:llä oli joulukuun lopussa yhteensä 1 059 000 OP-bonusasiakasta.

OP-bonusasiakkaille pankkipalvelujen käytön keskittämisestä kertyneiden bonusten arvo oli yhteensä 132 miljoonaa euroa eli 59 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Kasvuun vaikutti keskeisesti se, että kertyvien bonusten arvoa korotettiin lähes 40 % vuoden 2008 alusta lukien. Bonusasiakkaille alettiin toukokuussa maksaa bonuksia myös OP-Visalla maksetuista ostoksista. Omistajajäsenille kertyneet bonukset on kirjattu OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelmassa erään "Palautukset omistajajäsenille". OP-bonusasiakkaat käyttivät tammi-joulukuussa bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 56 miljoonaa euroa (57). Syksystä 2007 lähtien bonuksia on voinut käyttää myös Pohjolan vahinkovakuutus tuotteiden maksamiseen. Tammi-joulukuussa bonuksia käytettiin vakuutusmaksuihin 17 miljoonaa euroa.

Koko OP-Pohjola-ryhmän asiakasmäärä Suomessa oli joulukuun lopussa 4 143 000 eli 56 000 suurempi kuin vuotta aiemmin. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 737 000 ja yritysasiakkaiden määrä 406 000. Henkilöasiakkaita oli 43 000 ja yritysasiakkaita 13 100 enemmän kuin vuotta aiemmin. Lisäksi OP-Pohjola-ryhmällä on Baltiassa yhteensä noin 200 000 vahinkovakuutusasiakasta. Suomessa pankki- ja vahinkovakuutus toiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ristiinmyynnin seurauksena edellisvuoden joulukuusta 95 000:lla 993 000:een.

Pohjolan etuasiakastalouksien määrä oli joulukuun lopussa 389 000. Etuasiakastalouksien määrä kasvoi vuoden 2007 lopusta 34 400:lla.

HENKILÖSTÖ JA PALKITSEMINEN

OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa oli joulukuun lopussa 12 752 henkilöä eli 281 enemmän kuin vuoden 2007 lopussa. OP-Pohjola-ryhmän henkilöstörahastoon kuuluu noin 94 % OP-Pohjola-ryhmän henkilöstöstä. OP-Henkilöstörahaston rinnalla käytössä on myös johdon palkitsemisjärjestelmä.

OPK:N HALLINTO

OPK on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö, OPK-konsernin emoyhteisö sekä OP-Pohjola-ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa oleva yritys. OPK toimii koko OP-Pohjola-ryhmän kehittämis- ja palvelukeskuksena sekä strategisena omistusyhteisönä. OPK:lla on keskeinen rooli OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan kehittämisessä ja ohjaamisessa.

OPK:n osuuskunnan kokous pidettiin 27.3.2008. OPK:n hallintoneuvostoon valittiin vuonna 2011 päättyväksi kaudeksi erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen toimitusjohtaja Jari Laaksonen, toimitusjohtaja Olli Lehtilä, toimitusjohtaja Juhani Leminen ja johtava hoitaja Marita Marttila. Uusina jäseninä hallintoneuvostoon valittiin professori Jaakko Pehkonen ja hallituksen puheenjohtaja Timo Parmasuo. Lisäksi valittiin vuonna 2009 päättyväksi kaudeksi toimitusjohtaja Jussi Ruuhela. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 34 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen professori Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin liikuntaneuvos Paavo Haapakoski ja toimitusjohtaja Jukka Hulkkonen.

OPK:n ja OP-Pohjola-ryhmän tilintarkastajaksi tilivuodeksi 2008 valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab.

Osuuskunnan kokous päätti OPK:n johtokunnan esityksen mukaisesti muuttaa osuuskunnan toiminimeksi OP-Keskus osk (aiemmin Osuuspankkikeskus Osk). Nimenmuutos on merkitty kaupparekisteriin 21.4.2008.

Pääjohtajan toimisuhdetta koskevat tiedot

Pääjohtajalle maksettiin vuonna 2008 rahapalkkaa ja tulospalkkioita yhteensä 862 510 euroa sekä luontoisetuja 33 261 euroa eli yhteensä 895 771 euroa. Pääjohtaja on osallisena johdon osakeperusteisessa pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmässä, jonka perusteella hän vuonna 2009 saa 6 772 ja vuonna 2010 15 849 Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osaketta. Vuodelta 2008 määräytyvien ja vuonna 2011 maksettavien osakkeiden määrää ei ole vielä vahvistettu. Edellä mainitut osakemäärät ovat laskennallisia bruttomääriä, joita vähennetään saajan ansioverotuksessa noudatettavalla ennakonpidätyksellä.

Pääjohtajan eläkeiäksi on sovittu 62 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP-Pohjola-ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Sekä pääjohtajan että työnantajan noudattama irtisanomisaika on enintään 6 kuukautta. Erokorvauksena irtisanomisajan palkan lisäksi pääjohtajalle maksetaan 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

INVESTOINNIT

OPK tytäryrityksineen vastaa OP-Pohjola-ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämisen kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. Taseeseen aktivoituja ICT-investointeja oli 43 miljoonaa euroa. Näistä investoinneista 26 miljoonaa euroa liittyy pankki- ja sijoitustoimintaan, 11 miljoonaa euroa vahinkovakuutukseen ja 6 miljoonaa euroa henkivakuutukseen. Pankki- ja vakuutustoiminnan tietojärjestelmien yhtenäistämistä aiheutui kuluja katsauskaudella noin 16 miljoonaa euroa.

YHTEISVASTUU JA -TURVA

Osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP-Keskus osk eli OPK), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti. OPK ja sen 231 jäsenpankkia vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista. OPK:n jäseniä olivat katsauskauden lopussa OP-Pohjola-ryhmän 227 osuuspankkia sekä Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj. OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu yhteisvastuun piiriin.

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja eli osuuspankkeja, Pohjola Pankki Oyj:tä, Helsingin OP Pankki Oyj:tä sekä OP-Kotipankki Oyj:tä pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Myös sijoittajien korvausrahaa koskevan lainsäädännön mukaan OP-Pohjola-ryhmää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä kokonaisuutena.

TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

OP-Pohjola-ryhmä, Nordea Pankki Suomi Oyj ja Sampo Pankki Oyj rahoittivat taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen Kaupthing Bank hf:n Suomen sivuliikkeen talletusten maksamisen tallettajille. Rahoituksen kokonaismäärä oli noin 100 miljoonaa euroa, josta OP-Pohjola-ryhmän osuus oli noin 40 prosenttia. Järjestely saatettiin loppuun tammikuussa eikä sillä ollut merkittävää tulosvaikutusta. Järjestely oli sekä Islannin että Suomen viranomaisten hyväksymä.

Talospoliittinen ministerivaliokunta linjasi 27. tammikuuta 2009 toimenpiteitä, joilla pyritään osana laajempaa tukipakettia helpottamaan pankkien kykyä turvata kotitalouksien ja yritysten rahoitusta. Keskeisimpiä keinoja olivat mahdollisuus valtion takauksiin pankkien jälleerahoituksessa sekä mahdollisuus pääomalainaan.

OPK tarjosi joulukuussa 2008 jäsenosuuspankkiensa merkittäväksi sijoituksen OPK:n lisäosuuspääomaan. Merkintäaika päättyi 2.2.2009 ja lisäosuuspääomaa merkittiin annissa yhteensä 444 miljoonaa euroa.

OPK:n tytäryhtiön Pohjola Pankin hallitus päätti 12.2.2009 kokouksessaan aloittaa omien varojen vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet. Päätöksen mukaan pääomien vahvistaminen olisi mahdollista toteuttaa hallitukselle haettavan osakeantivaltuutuksen perusteella yhtiön nykyisille osakkeenomistajille tarjottavalla noin 300 miljoonan euron osakeannilla kevään 2009 aikana. Osakeannilla vahvistettaisiin edelleen Pohjola Pankin vahvaa vakavaraisuutta ja parannettaisiin Pohjola Pankin edellytyksiä turvata asiakasyritystensä rahoitusmahdollisuuksia tilanteessa, jossa rahoituksen saatavuus on merkittävästi vaikeutunut ja monet ulkomaiset toimijat ovat vetäytyneet Suomen markkinoilta. Pohjolan kolme suurinta omistajaa ovat antaneet osaltaan sitoumuksen merkitä osakkeita niille tulevien merkintäoikeuksien perusteella. Lisäksi OPK on antanut merkintätakauksen mahdollisten merkitsemättä jääneiden osakkeiden merkitsemisestä.

VUODEN 2009 NÄKYMÄT

Vuoden 2008 aikana toimintaympäristöä leimasi rahoitusmarkkinoiden epävakaus, omaisuuserien voimakas arvonalasku ja varainhankinnan kustannusten nousu. Vuoden 2008 lopussa alkoi nopea markkinakorkojen lasku, joka on jatkunut edelleen kuluvan vuoden puolella.

Finanssitoimialan vuoden 2009 toimintaympäristön arviointiin liittyy poikkeuksellisen paljon epävarmuutta. Rahoitusmarkkinoiden tilanne on edelleen epävakaa ja sijoitusympäristön arvioidaan muodostuvan vaikeaksi myös alkaneen vuoden aikana. Finanssikriisin vaikutukset ovat vasta siirtymässä reaalityöelämään täydellä painollaan, mikä myös vaikeuttaa arvioiden tekemistä.

Toimintaympäristön heikkenemisen johdosta finanssitoimialan kasvun ennakoitaan hidastuvan ja luottotappioiden kasvavan. Korkotason arvioidaan säilyvän koko vuoden 2009 poikkeuksellisen matalalla tasolla.

OP-Pohjola-ryhmän kuluvan vuoden tuloskehityksen arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta. OP-Pohjola-ryhmän vahva vakavaraisuus antaa kuitenkin mahdollisuuden kehittää ja kasvattaa liiketoimintaa pitkäjänteisesti myös aiempaa haastavammassa toimintaympäristössä. Vahva vakavaraisuus toimii myös puskurina mahdollisesti kasvavien luottotappioiden varalta.

Kaikki tässä tulostiedotteessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen OP-Pohjola-ryhmän ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

TOIMINTA JA TULOS LIIKETOIMINTASEGMENTEITTÄIN

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta, Vahinkovakuutus ja Henkivakuutus. Segmentteihin kuulumaton muu toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Pohjola-kaupan yhteydessä syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistot on kohdistettu liiketoimintasegmenteille.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentti-raportointia muutettiin vuoden 2008 toisesta vuosineljänneksestä alkaen siten, että aikaisemmin Pankki- ja sijoituspalvelutoimintaan sisältyneet Pohjola-konsernin varainhallinta ja keskuspankkitoiminta raportoidaan uudessa segmenttiraportoinnissa osana liiketoimintasegmentteihin kuulumatonta Muuta toimintaa. Vertailukauden luvut vuodelta 2007 on muutettu uuden segmenttijaon mukaisiksi. Muutokset koskevat Pankki- ja sijoituspalvelu-toimintasegmenttiä sekä Muu toiminta -kokonaisuutta.

Yhtiöinä Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Rahastoyhtiö Oy, Pohjola Varainhoito Oy, Pohjola Corporate Finance Oy*, Pohjola Capital Partners Oy** sekä eräät pienemmät pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. Pohjola-konsernin*** pankkitoiminta- ja varainhoito-segmentit luetaan myös pankki- ja sijoituspalvelutoiminta -segmenttiin, kuten myös Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Vahinkovakuutus-segmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Pohjola Vakuutus Oy:n****, Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oy:n ja Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Henkivakuutus-segmentti muodostuu ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoimintaa harjoittavasta OP-Henkivakuutus Oy:stä.

Liiketoimintasegmentteihin kuulumattoman muun toiminnan laajuus kasvoi tarkennetun segmenttijaon seurauksena. Uutena kokonaisuutena muuhun toimintaan kohdistetut Pohjola-konsernin keskuspankki ja varainhallinta sisältävät mm. finanssiryhmän 10 miljardin euron maksuvalmiusreservin, Pohjola-konsernin varainhankinnan pääomamarkkinoilta sekä Pohjola Pankin osuuspankeille tarjoamat keskuspankkitoiminnot.

Jo entuudestaan muuhun toimintaan kohdistettiin kaikkia liiketoimintasegmenttejä tukevat toiminnot, erityisesti OPK:n ja FD Finanssidata Oy:n (toukokuuhun 2008 saakka) toiminta sekä Pohjolan konsernihallinto. OPK:n ja FD:n liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina. Myös oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan muuhun toimintaan sisältyvän sisäisen pankin avulla, jolloin tavoitetason ylittävien omien pääomien myönteinen tulosvaikutus näkyy muun toiminnan tuloksessa.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

<i>Milj. e</i>	<i>Tuotot</i>	<i>Kulut</i>	<i>Muut erät</i>	<i>Tulos ennen veroja 1–12/2008</i>	<i>Tulos ennen veroja 1–12/2007</i>
Pankki- ja sijoituspalvelu-toiminta	1 610	875	-202	532	722
Vahinkovakuutus	372	317	0	55	181
Henkivakuutus	-110	53	0	-162	129
Muu toiminta	322	337	-10	-24	-27
Eliminoinnit	-360	-332	-1	-29	0
Yhteensä	1 834	1 249	-213	372	1 005

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan toimintaympäristö muuttui tilikauden loppupuolella finanssikriisin kärjistymisen myötä aikaisempaa haasteellisemmaksi. Reaalitalouden kasvun taantuminen ja korkotason jyrkkä lasku pitävät toimintaympäristön jatkossakin vaativana. Luottotappioiden määrä kääntyi vuoden 2008 aikana nousuun, mutta pysyi edelleen matalalla tasolla. Sijoitusrahastojen pääomat supistuivat tuntuvasti, mutta luottojen ja talletusten kasvu säilyi voimakkaana. Asiakkaiden luottamus kotimaista ja vakavaraista OP-Pohjola-ryhmää kohtaan säilyi vahvana, mikä ilmeni markkina-aseman vahvistumisena erityisesti finanssikriisin kriittisimpinä hetkinä.

OP-Pohjola-ryhmän luottokanta oli joulukuun lopussa 51 miljardia euroa (44,8) ja takauskanta 2,7 miljardia euroa (2,4). Luottokanta kasvoi 13,9 % (13,1). Markkinaosuus luottokannasta kasvoi vuodentakaiseen nähden 1,0 % -yksikköä 32,1 %:iin.

* OKO Corporate Finance Oy 29.2.2008 saakka ** OKO Venture Capital Oy 29.2.2008 saakka
 *** OKO-konserni 29.2.2008 saakka **** Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola 29.2.2008 saakka

Asuntoluottokanta oli joulukuun lopussa 24,2 miljardia euroa (21,5). Katsauskaudella asuntoluottokanta kasvoi 12,1 % (13,7). Asuntoluottojen markkinaosuus oli joulukuun lopussa 35,9 % eli 1,1 %-yksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

Uusien asuntoluottojen keskimarginaalin useita vuosia jatkunut aleneminen taittui katsauskauden aikana. Marginaalit kääntyivät nousuun vuoden jälkipuoliskolla. Marginaalien ennakoidaan levenevän edelleen. Kiinteäkorkoisten luottojen osuus uusista asuntoluotoista säilyi edelleen vähäisenä ja oli 2,4 % (0,7).

Finanssiryhmän kiinnitysluottopankki, OP-Asuntoluottopankki Oyj laski toukokuussa liikkeeseen nimellismäärältään yhden (1) miljardin suuruisen kiinteistövakuudellisen joukkovelkakirjalainan, mikä parantaa pitkällä aikavälillä OP-Pohjola-ryhmän vahvaa hintakilpailukykyä ja asemaa asuntoluottomarkkinoilla. Pohjola Pankki laski tilikauden aikana liikkeeseen 1,4 miljardin euron arvosta pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja. Rahoituksen saatavuus ei rahoitusmarkkinoiden kiristymisestä huolimatta missään vaiheessa tilikauden aikana rajoittanut OP-Pohjola-ryhmän luottokannan kasvua.

Kulutusluottokanta oli vuoden päättyessä 3,7 miljardia euroa (3,3). Kulutusluottokanta kasvoi vuoden 2007 lopusta 10,7 %.

Ryhmän yritysluottokanta oli joulukuun lopussa 14,1 miljardia euroa (11,3) ja takauskanta 2,6 miljardia euroa (2,1). Yritysluottokanta kasvoi vuodessa 22 %. Yritysluottojen kasvua selittää osin pääomamarkkinoiden toimimattomuus, mikä on lisännyt pankkirahoituksen suosiota suhteessa yritysten suoraan varainhankintaan pääomamarkkinoilta. Yritysluottojen markkinaosuus oli joulukuun lopussa 26,8 % eli 1,1 %-yksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

Talletukset olivat joulukuun lopussa 34,5 miljardia euroa (29,0) eli 19 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Kasvu kohdistui erityisesti sijoittamistalletuksiin, jotka kasvoivat vuodessa peräti 36 % 19 miljardiin euroon (14,0). Ryhmän markkinaosuus talletuksista oli joulukuun lopussa 33,8 % eli 1,5 % -yksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

OP-Pohjola-ryhmän asiakkailla oli vuoden lopussa lähes 1,8 miljoonaa (1,6) kappaletta kansainvälisesti käytettäviä OP-Visa-, OP-Visa Electron-, OP-Visa Debit- ja OP-MasterCard-korttia. Joulukuun lopussa yli 567 000 korttiin on liitetty K-ryhmän Plussa-tunnus vuonna 2007 K-ryhmän kanssa aloitetun korttiyhteistyön myötä.

OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastojen pääoma oli 9,3 miljardia euroa (14,1). Pääomat supistuivat yleisen markkinakehityksen mukana katsauskaudella 34,1 %. Ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista oli joulukuun lopussa 22,5% eli 1,1 %-yksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Nettomerkinnot OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoihin olivat 2,3 miljardia euroa negatiiviset (+0,6).

Pohjolan varainhoitoliiketoiminnan hallinnoiman varallisuuden määrä oli joulukuun lopussa 25,3 miljardia euroa (31,3). Tästä OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoissa olevien pääomien osuus oli 8,5 miljardia euroa (13,1). OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten osuus hallinnoidusta varallisuudesta oli 6,1 miljardia euroa.

OP-Private-toimintamallissa hallinnoitavien varojen määrä oli 2,7 miljardia euroa (2,9). Kotitalouksien osakekauppoja välitettiin katsauskauden aikana 570 695 eli 0,9 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Tulos ja riskiasema

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tammi-joulukuun tulos ennen veroja oli 532 miljoonaa euroa eli 26 % pienempi kuin vuotta aiemmin (722). Neljäsosa tulomuutoksesta johtui asiakkaille maksettujen bonusten kasvusta. Katsauskaudella myönnettyt bonukset olivat 132 miljoonaa euroa (83). Ilman näitä kasvaneita palautuksia OP-bonusasiakkaille pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan tulos olisi ollut 20 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin.

Korkokate kasvoi 8,9 % 1 121 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot pienenivät 2 % 450 miljoonaan euroon. Korkokatteen kasvu perustui pääosin liiketoiminnan kasvuun. Henkilöstökulut kasvoivat 10,2 % ja muut kulut 9,7 %. Kulujen suhde tuottoihin oli 54 % (49).

Saamisista tehdyt arvonalentumiset olivat 48 miljoonaa euroa (13). Arvonalentumisia kasvatti konkurssiin menneen amerikkalaisen investointipankin Lehman Brothers Holdings Inc:n johdannaissaamisesta kirjattu 7 miljoonan euron arvonalentuminen. Muilta osin arvonalentumistappioiden kasvu heijastaa reaalityökalouden käännettä ja pankkitoimintaan varsinkin heikompien suhdanteiden oloissa kuuluvien luottotappioiden määrän normalisoitumista. Arvonalentumisten määrä oli kuitenkin edelleen matala suhteessa liiketoiminnan volyyymiin ja alle puolet OP-Pohjola-ryhmän itselleen asettamasta riskirajasta.

Ryhmän järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä kasvoi, mutta oli edelleen alhaisella tasolla. Katsauskauden lopussa niitä oli yhteensä 203 miljoonaa euroa eli 38 % enemmän kuin edellisvuoden joulukuun lopussa. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat 89 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (84). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli hieman suurempi kuin vuotta aiemmin eli 0,4 % (0,3).

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan avainlukuja

<i>Milj. e</i>	<i>1-12/2008</i>	<i>1-12/2007</i>	<i>Muutos, %</i>
Korkokate	1 121	1 030	8,9
Arvonalentumiset saamisista	48	13	
Muut tuotot	489	610	-19,8
Henkilöstökulut	381	346	10,2
Muut kulut	494	450	9,7
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasikkaille	154	107	43,6
Tulos ennen veroja	532	722	-26,3
<i>Milj. e</i>	<i>1-12/2008</i>	<i>1-12/2007</i>	<i>Muutos, %</i>
Nostetut asuntoluotot	7 041	7 226	-2,6
Nostetut yritysluotot	8 271	6 797	21,7
Sijoitusrahastojen nettomerkinnot	-2 308	595	
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	14 569	16 263	-10,4
<i>Mrd. e</i>	<i>31.12.2008</i>	<i>31.12.2007</i>	<i>Muutos, %</i>
Luottokanta			
Asuntoluotot	24	22	12,1
Muut kotitalouksien luotot	10	9	7,3
Yritysten luotot	14	11	21,9
Muut luotot	3	3	15,4
Luottokanta yhteensä	51	45	13,8
Takauskanta	2,7	2,4	10,9
Talletukset			
Käyttely- ja maksuliiketalletukset			
Kotitalouksien	10	10	-1,5
Yritysten	4	3	16,1
Muiden	2	2	9,8
Käyttely- ja maksuliiketalletukset yhteensä	16	15	3,4
Sijoittamistalletukset	19	14	35,8
Talletukset yhteensä	35	29	19,1
Sijoitusrahastot			
Osake- ja hedgerahastot	2,1	4,2	-50,0
Yhdistelmärahastot	1,3	2,1	-35,5
Pitkän koron rahastot	4,0	3,9	2,4
Lyhyen koron rahastot	1,9	4,0	-52,4
Sijoitusrahastojen arvo yhteensä	9,3	14,1	-34,1

Markkinaosuudet (%)	31.12. 2008	31.12. 2007	Muutos, %-yks.
Luottokannasta	32,1	31,1	1,0
Asuntoluotoista	35,9	34,8	1,1
Yritysluotoista	26,8	25,7	1,1
Talletuskannasta	33,8	32,3	1,5
Sijoitusrahastojen pääomista	22,5	21,4	1,1
Milj. e			
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset			Muutos, %
Kotitaloudet	122	92	32,7
Yritykset	62	52	19,5
Asuntoyhteisöt ja muut	19	3	
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset yhteensä	203	147	37,8
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,4	0,3	0,06*

* %-yksikköä

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen asiakasliiketoiminta kehittyi katsausvuonna myönteisesti. Vahinkovakuutussegmentillä oli katsauskauden lopussa 389 000 etuasiakastaloutta eli vertailukelpoisesti 34 400 enemmän kuin vuoden 2007 lopussa.

Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 8,6 % 923 miljoonaan euroon (850). Henkilöasiakkaatliiketoiminta-alueella jatkui voimakas kasvu osuuspankkien ja vahinkovakuutusliiketoiminnan yhteistoiminnan tehostamisen sekä etuasiakastalouksien määrän kasvun seurauksena. Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat vertailukelpoisesti 12 % ja olivat 380 miljoonaa euroa.

Yritysassiakkaatliiketoiminta-alueella vakuutusmaksutuotot olivat 485 miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen kasvu 5 %. Tuottojen kasvu lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa tarkastelujakson jälkipuoliskolla vahvisti kasvua. Baltian maksutuotot kasvoivat 4,2 % 58 miljoonaan euroon (56).

Vuonna 2007 Pohjola Vakuutus nousi vahinkovakuutuksen markkinajohtajaksi 26,9 %:n markkinaosuudella ja arvioimme, että markkina-asema Suomen suurimpana vahinkovakuuttajana vahvistui edelleen myös vuonna 2008.

OP-Pohjola-ryhmän yhdentyminen eteni vahinkovakuutustuotteiden myynnin osalta vuoden 2008 aikana. Pohjolan vakuutustoiminnan kenttäorganisaatiossa työskennellyt, henkilöasiakkaita palveleva henkilöstö (noin 294 henkeä) siirtyi osuuspankkien palvelukseen 1.10.2008.

Vakuutusmaksujen maksamiseen on jo vuoden 2007 syksystä lähtien voinut käyttää pankkiasioinnista kertyneitä OP-bonuksia. Vuonna 2008 bonuksia käytettiin vakuutusmaksuihin 18 miljoonaa euroa. Bonuksia käytettiin 307 000 vakuutuslaskun maksamiseen ja kokonaan bonuksilla maksettiin yli 72 000 laskua.

Tulos ja riskiasema

Vahinkovakuutuksen katsauskauden tulos ennen veroja oli 55 miljoonaa euroa, eli 70 % alempi kuin vuotta aiemmin (181). Vakuutusteknisen katteen osalta päättynyt vuosi on ollut edellisvuotta parempi. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 59 miljoonaa euroa eli 101 miljoonaa vertailukautta pienemmät (160). Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin olivat -166 miljoonaa euroa (121). Vertailukauden tulokseen sisältyi 6 miljoonan euron myyntivoitto alusvakuuttamisen myynnistä.

Vakuutusmaksutuotot olivat 923 miljoonaa euroa (850) ja vakuutuskorvaukset 591 miljoonaa euroa (536). Riskisuhde oli 63,4 (66,3). Kehitys erityisesti vakavissa liikenne- ja työtaturmahavingoissa oli suotuisa. Suuria ja keskisuuria yli 0,1 miljoonan euron (eläkevastuissa yli 0,5) vahinkoja sattui 204 kpl (229) ja niiden osuus korvauskuluista oli 84 miljoonaa euroa (101). Muilta osin korvauskulujen kasvu johtui vakuutuskannan kasvusta.

Liikekulujen ja korvausten hoitokulujen kasvu oli hallittua ja ne olivat 262 miljoonaa euroa (235). Toimintakulusuhde oli 28,4 (27,5). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde saavutti tavoitetason ja oli 91,5 (93,8).

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta oli joulukuun lopussa 2,4 miljardia euroa (2,5). Sijoitussalkusta korkosijoitusten osuus oli 82 % (71) ja osakkeiden osuus 8 % (16).

Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 6,6 (5,4) vuotta ja duraatio 4,3 vuotta (3,8). Sijoitustoiminnan tuotoksi käyvin arvoin muodostui osakemarkkinoiden negatiivisesta kehityksestä johtuen -7,0 % (4,8).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1-12/2008	1-12/2007	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	923	850	8,6
Vakuutuskorvaukset	591	536	10,2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	59	160	-63,0
Diskonttauksen purkautuminen ja muut nettotuottoihin luettavat erät	-40	-39	2,1
Vahinkovakuutuksen nettotuotot	352	435	-19,1
Muut tuotot	20	37	-44,9
Henkilöstökulut	111	103	7,8
Muut kulut	206	188	9,4
Tulos ennen veroja	55	181	-69,6
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-226	-39	
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	-171	142	-157,3

Milj. e	1-12/2008	1-12/2007	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot			
Henkilöasiakkaat	380	345	10,1
Yritykset ja yhteisöt	485	449	8,0
Baltia	58	56	4,2
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	923	850	8,6

Mrd. e	31.12. 2008	31.12. 2007	Muutos, %
Velat vakuutus sopimuksista			
Diskontattu vastuovelka	1,3	1,3	1,1
Muu vastuovelka	0,8	0,8	11,2
Yhteensä	2,1	2,0	4,9
Sijoituskanta			
Joukkolainat ja korkorahastot	1,7	1,7	-1,8
Rahamarkkinalainat	0,3	0,1	
Osakkeet ja osakerahastot	0,2	0,4	-54,1
Kiinteistösijoitukset *)	0,1	0,1	5,2
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,1	0,2	-40,7
Yhteensä	2,4	2,5	-3,8

*) sisältää kiinteistörahastot

Henkivakuutus

Toimintaympäristö oli koko vuoden 2008 ajan henkivakuutus-toimialalle epäsuotuisa ja erityisen raskas oli vuoden jälkimmäinen puolisko. Sijoitusmarkkinoiden negatiivinen kehitys heijastui voimakkaasti henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan ja heikensi sijoitussidonnaisten tuotteiden kysyntää. Kotimaisen henkivakuutusmarkkinan maksutulo jäi varsinkin säästöhenkivakuutusten maksutulon laskun seurauksena 6,8 % edellisvuotta alhaisemmaksi.

OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo oli 717 miljoonaa euroa (794) eli 10 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Joulukuun lopussa markkinaosuus oli 29,4 % eli 1,4 %-yksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Säästöhenkivakuutusten maksutulo supistui 28 % ja eläkevakuutusten maksutulo kasvoi 28 %. Yksilöllisten eläkevakuutusten maksutulo oli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Sijoitussidonnaisen maksutulon osuus säästöhenkivakuutusten ja yksilöllisten eläkevakuutusten maksutulosta oli 55,2 %.

OP-Pohjola-ryhmän maksamat henkivakuutustoiminnan korvaukset olivat 643 miljoonaa euroa (507), josta takaisinostojen osuus oli 332 miljoonaa euroa (204). Katsauskauden aikana eläkkeitä maksettiin 49 miljoonaa euroa (37).

OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä laski vuoden 2007 lopusta 0,5 % -yksikköä 19,4 %:iin. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä oli 30 % (41).

Tulos ja riskiasema

Henkivakuutuksen tulos ennen veroja oli 162 miljoonaa euroa negatiivinen (129). Käyvän arvon rahaston muutos ennen verojen huomioon ottamista oli 403 miljoonaa euroa negatiivinen (-132). Henkivakuutuksen nettotuotot olivat negatiiviset 126 miljoonaa euroa (177). Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevan sijoitusomaisuuden tulokseen kirjatut nettotuotot olivat 94 miljoonaa euroa negatiiviset (206). Tilikauden aikana purettiin vuoden 2007 lopussa tehty 10 miljoonan euron tulevien lisäetujen vastuusiirto.

Henkilöstökulut pienenivät 5 miljoonaan euroon (7) ja muut kulut 11 % 48 miljoonaan euroon (53). Muihin kuluihin sisältyvät palkkiot myyntiverkostolle olivat 26 miljoonaa euroa (27).

OP-Pohjola-ryhmän henkivakuutuksen vastuovelka oli joulukuun lopussa 5,3 miljardia euroa (6,0) eli 10,4 % pienempi kuin vuoden 2007 lopussa. Korkotuottoisen vastuuvelan osuus oli 70,5 % ja sijoitussidonnaisen 29,5 %.

Henkivakuutustoiminnan sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 3,9 miljardia euroa (4,2). Vuoden sijoitusympäristö oli poikkeuksellisen vaikea ja katsauskauden sijoitustoiminnan tuotto oli käyvin arvoin -12,0 % (2,6).

Sijoitusmarkkinoiden epävakauden vuoksi OP-Henkivakuutuksen toimintapääomaa vahvistettiin vuoden 2008 aikana. OP-Henkivakuutus Oy toteutti kaksi yhteismäärältään 260 miljoonan euron osakeantia. OPK on varautunut tarvittaessa vahvistamaan OP-Henkivakuutuksen vakavaraisuutta uusilla oman pääoman ehtoisilla sijoituksilla.

Henkivakuutuksen avainlukuja

<i>Milj. e</i>	1-12/2008	1-12/2007	<i>Muutos, %</i>
Vakuutusmaksutulo, IFRS	717	794	-9,8
sijoitussidonnainen	299	451	-33,8
muut	418	343	21,9
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-802	303	-364,7
sijoitussidonnainen	-708	97	-831,6
muut	-94	206	-145,5
Vastuavelan muutos	-590	409	-244,3
sijoitussidonnainen	-758	282	-368,8
muut	168	127	32,6
Korvauskulut	643	507	26,7
Muut erät	12	-4	-413,0
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-126	177	-170,8
Muut tuotot	16	12	33,1
Henkilöstökulut	5	7	-27,9
Muut kulut	48	53	-11,0
Tulos ennen veroja	-162	129	-226,0
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-403	-132	204,9
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	-565	-3	

<i>Milj. e</i>	1-12/2008	1-12/2007	<i>Muutos, %</i>
Vakuutusmaksutulo			
Säästöhenkivakuutus	382	530	-28,0
Eläkevakuutus	279	218	27,9
Riskihenkivakuutus	73	50	45,2
Muut	34	61	-44,7
Vakuutusmaksutulo yhteensä	767	859	-10,7
josta sijoitussidonnaiset	317	462	-31,4

Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %	29,4	30,8	-1,4*
--	------	------	-------

<i>Mrd. e</i>	31.12.2008	31.12.2007	<i>Muutos, %</i>
Vakuutussäästöt			
Säästöhenkivakuutus	3,7	4,3	-13,4
Eläkevakuutus	1,5	1,6	-1,2
Kapitalisaatiosopimukset	0,1	0,2	-43,3
Vakuutussäästöt yhteensä	5,4	6,0	-11,1
josta sijoitussidonnaiset	1,6	2,4	-32,2

Sijoituskanta			
Joukkolainat ja korkorahastot	2,3	2,6	-13,2
Rahamarkkinalainat	0,6	0,1	
Osakkeet ja osakerahastot	0,2	0,7	-71,2
Kiinteistösisäiset sijoitukset **)	0,3	0,3	14,8
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,5	0,5	-2,3
Sijoituskanta yhteensä	3,9	4,2	-8,1

Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä, %	19,4	19,9	-0,5
--	------	------	------

* %-yksikköä

** sisältää kiinteistörahastot

Muu toiminta

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli tammi-joulukuussa 3 miljoonaa euroa edellisvuotta parempi ja oli 24 miljoonaa euroa negatiivinen (-27). Finanssikriisi kuormitti edelleen muun toiminnan tulosta. Muun toiminnan osuus maksuvalmiusreservin arvonalentumisista oli 62 miljoonaa euroa (-54) ja lisäksi muun toiminnan tulosta rasitti Lehman Brothers Holdings Inc:n joukkolainasta kirjattu 9 miljoonan euron arvonalentuminen ja takaussaamisesta kirjattu 3 miljoonan euron luottotappio. Saamisten arvonalentumisten tulosvaikutus oli kaikkiaan 10 miljoonaa euroa negatiivinen.

Korkokate oli 39 (14) ja sijoitustoiminnan nettotuotot 10 miljoonaa euroa (26). Muilta osin muun toiminnan tuotot ovat merkittäviltä osin ryhmän sisäisiä palveluveloituksia, jotka vastaavasti esitetään liiketoimintasegmenttien kuluina. Muun toiminnan kuluista 100 miljoonaa (96) euroa oli henkilöstökuluja ja 236 (217) miljoonaa euroa muita kuluja. Vertailukauden tulosta rasitti välimiesoikeuden määräämä sopimussakko Nooa Säästöpankin osakassopimusriidassa. Tämän vaikutus muihin kuluihin oli 10 miljoonaa euroa.

Muun toiminnan avainlukuja

Milj. e	1-12/2008	1-12/2007	Muutos, %
Kaupankäynnin nettotuotot	-61	-52	15,6
Muut tuotot	383	339	12,9
Kulut	337	313	7,4
Arvonalentumiset saamisista	10	0	
Tulos ennen veroja	-24	-27	-10,7
Mrd. e	31.12.2008	31.12.2007	Muutos, %
Saamiset luottolaitoksilta	6,3	5,0	27,1
Kaupankäynnin rahoitusvarat	2,1	3,4	-36,4
Sijoitusomaisuus	2,5	1,8	39,5
Velat luottolaitoksille	3,4	2,5	34,9
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	17,1	13,2	29,6

OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN JA OP-POHJOLA-RYHMÄN JURIDINEN RAKENNE

Osuuspankkien yhteenliittymä ja OP-Pohjola-ryhmä

Osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Keskus Osk (OPK), osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva Pohjola Pankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. Lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Osuuspankkien yhteenliittymä ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Yhteenliittymä on Suomessa ainutlaatuinen, osuuspankkilaissa säädelty taloudellinen kokonaisuus.

OP-Pohjola-ryhmän muodostavat osuuspankkien yhteenliittymä sekä sellaiset yritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt omistavat yli puolet. OP-Pohjola-ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siten, että OP-Pohjola-ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luottolaitoksia, rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

OP-Pohjola-ryhmän keskuspankki Pohjola on sekä keskusyhteisön tytäryhtiö että sen jäsen. Keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtaja toimii myös Pohjolan hallituksen puheenjohtajana.

Osuuspankkien yhteenliittymän konsolidoitu valvonta

Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta. Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisöllä on myös velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien toimintaa. Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna keskusyhteisölle valtaa määrätä jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta. Jokainen jäsenluottolaitos harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluva yhteisö ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennainen vaara yhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Keskusyhteisöllä tulee olla koko yhteenliittymän toimintaan ja yksittäisellä jäsenluottolaitoksella omaan toimintaansa nähden riittävät riskienhallintajärjestelmät. Osuuspankkien yhteenliittymässä riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteisiin, joita on kuvattu yksityiskohtaisemmin muualla toimintakertomuksessa sekä OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

Keskusyhteisön ja yhteenliittymään kuuluvien luottolaitosten maksuvalmiuden tulee olla luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 luvun mukaisesti turvattu.

Asiakasriskejä ja omien varojen vähimmäismäärää laskettaessa osuuspankkien yhteenliittymä rinnastetaan luottolaitokseen. Osuuspankkien yhteenliittymää koskevat samansisältöiset yksittäisten asiakaskokonaisuuksien enimmäismäärät kuin luottolaitoksen konsolidointiryhmää. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on kuitenkin rajoitettu pienemmäksi kuin yksittäisellä luottolaitoksella tai sen konsolidointiryhmällä. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on rajoitettu 20 %:iin yhteenliittymän omista varoista, kun luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä asiakasriskin enimmäismäärä on 25 %. Suurten asiakasriskien yhteismäärä voi olla enintään 500 % yhteenliittymän omista varoista eli 300 %-yksikköä pienempi kuin luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä.

Osuuspankkien yhteenliittymälle lasketun vakavaraisuussuhdeluvun tulee olla vähintään 8 %. Mikäli yhteenliittymän omat varat laskevat alle 8 %:n, Finanssivalvonta asettaa määräajan, jonka kuluessa omien varojen vähimmäistaso on saavutettava. Jos vakavaraisuus ei palaudu määräajassa, valtiovarainministeriö voi Finanssivalvonnan esityksestä määrätä osuuspankkien yhteenliittymän purettavaksi. Finanssivalvonnalla on oikeus päättää osuuspankkien yhteenliittymän purkamisesta muissa tilanteissa, joissa yhteenliittymä ei täytä asetetun määräajan jälkeenkään osuuspankkilain 2 luvussa säädettyjä vaatimuksia.

Jäsenluottolaitoksia koskevat poikkeukset

Keskusyhteisö voi myöntää jäsenluottolaitokselle ja sen konsolidointiryhmälle luvan poiketa laissa määritellystä yksittäistä asiakasriskiä koskevasta rajoituksesta. Keskusyhteisön luvalla yksittäinen jäsenluottolaitos voi ylittää luottolaitostoiminnasta annetun laissa määritellyn asiakasriskin enintään kaksinkertaisesti. Suurten asiakasriskien enimmäismäärä ei kuitenkaan saa ylittää 1 200 prosenttia. Enintään 250 000 euron suuruisille asiakasriskeille keskusyhteisö voi antaa pankkikohtaisen poikkeusluvan.

Luottolaitoslain mukaisen vakavaraisuuden turvaamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaisenaan keskusyhteisön jäsenluottolaitoksiin ja niiden konsolidointiryhmiin. Mikäli jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus alittaa laissa säädetyn vähimmäistason, keskusyhteisö asettaa Finanssivalvonnan asettamien perusteiden mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 157 §:n mukaista osavuositilainta.

Osuuspankkien yhteenliittymään liittyminen ja siitä eroaminen

Keskusyhteisön jäsenyyttä voivat hakea osuuspankit, osuuspankkilaisissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit, osuuspankkien yhteenliittymän keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki sekä luottolaitokset, joiden äänivallasta edellä sanotut yritykset omistavat yksin tai yhdessä yli puolet. Jäsenyys edellyttää osuuspankkilaisissa määriteltyjä muutoksia sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen. Jäseneksi liittyminen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöä osuuskunnan tai edustajiston kokouksessa taikka yhtiökokouksessa.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä, jos osuuspankkien yhteenliittymälle laskettu vakavaraisuus säilyy osuuspankkilain edellyttämällä tasolla eroamisen jälkeenkin. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos vastaa toisen jäsenluottolaitoksen tai keskusyhteisön veloista ja sitoumuksista, jos jäsenluottolaitos tai keskusyhteisö asetetaan selvitystilaan viiden vuoden kuluessa eroamista tai erottamista seuraavasta tilinpäätöspäivästä lukien. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos on velvollinen myös suorittamaan keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi perimät ylimääräiset maksut.

Osuuspankkien yhteenliittymän tilinpäätös ja tilintarkastus

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen sekä niiden konsolidointiryhmien tilinpäätöksistä laaditaan osuuspankkien yhteenliittymän yhdistelty tilinpäätös noudattaen soveltuvin osin, mitä luottolaitoksen konsernitilinpäätöksestä säädetään ja määrätään. Tilinpäätökseen yhdistellään myös muiden tytäryhtiöiden kuin luotto- ja rahoituslaitosten ja palveluyritysten tilinpäätökset. Yhdisteltyä tilinpäätöstä kutsutaan OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseksi, koska siihen yhdistellään kaikkien merkityksellisten OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten tilinpäätökset. Osuuspankkilain mukaan OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpitolaissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Finanssivalvonta on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot. Keskusyhteisön tilintarkastajilla on oikeus saada OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista

Keskusyhteisön tilintarkastajat tarkastavat OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitoslain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi keskusyhteisön varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Osuuspankkien yhteenliittymän valvonta

Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvovat Finanssivalvonta ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö. Keskusyhteisö valvoo, että sen jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien ohjeiden ja määräysten, keskusyhteisön antamien ohjeiden sekä omien sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti. Jäsenluottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan keskusyhteisölle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen keskusyhteisön valvontatehtävän suorittamiseksi.

Keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tarkastusta suorittaa keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtajan alainen Tarkastustoiminto. Sen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien sekä keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Jäsenluottolaitoksissa voi olla tämän lisäksi oma sisäinen tarkastus.

Tarkastustoiminto varmistaa, että jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmät noudattavat lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, keskusyhteisön ohjeita sekä omia sääntöjään ja yhtiöjärjestyksiään ja että ne toimivat tuloksellisesti ja turvallisesti. Tarkastustoiminto varmistaa myös, että jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten hallintoa ja niiden liiketoimintaa hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja että niiden riskien

valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia. Tarkastukset toimitetaan tehokkaan valvonnan edellyttämällä tavalla ja hyvän sisäisen tarkastustavan mukaisesti.

Tarkastustoiminnolla on hallintoneuvoston päättämän ohjesäännön mukaisesti osuuspankkilain 52 §:n mukaiset valtuudet.

Yhteisvastuu ja yhteisturva osuuspankkien yhteenliittymässä

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä selvitystilassa tai konkurssissa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että osuuspankkilaissa säädetyn selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta enintään 50 000 euroon asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä enintään 20 000 euroon saakka.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymä

OP-Pohjola-ryhmä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (RavaL) määritellyn rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Yhteenliittymän keskusyhteisö toimii RavaL:n 3 §:n perusteella ryhmittymän johdossa olevana yrityksenä.

RavaL:ssa säädetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymälle oma vakavaraisuusvaatimus. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus ilmoitetaan vähimmäispääoman ylittävänä omien varojen määränä sekä omien varojen kokonaismäärän suhteena omien varojen vähimmäismäärään.

RavaL:ssa säädetään myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän asiakasriskeille enimmäisrajat. Ryhmittymän ulkopuolinen yksittäinen asiakasriski ei saa ylittää 25 % ryhmittymän omista varoista, eikä suurten asiakasriskien yhteismäärä saa ylittää 800 % ryhmittymän omista varoista. Suuriksi asiakasriskeiksi luetaan asiakasriskit, jotka ylittävät 10 % ryhmittymän omista varoista. Lain mukaan yhteenliittymän keskusyhteisön on ilmoitettava koordinoivalle viranomaiselle OP-Pohjola-ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän kiinteistö- ja osakeomistukset sekä muita tietoja, jotka ovat tarpeen riskikeskittymien valvomiseksi.

RavaL:n tilinpäätöstä koskevaa normistoa ei sovelleta lain 30 §:n perusteella OP-Pohjola-ryhmään, koska ryhmän tilinpäätös laaditaan noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

Osuuspankkien yhteenliittymää koskevan lainsäädännön tarkistaminen

Valtiovarainministeriö käynnisti vuonna 2007 hankkeen, jonka tarkoituksena on kehittää osuuspankkien yhteenliittymää ja sen jäsenpankkeja koskevaa lainsäädäntöä. Hankkeen tavoitteena on selkeyttää osuuspankkien yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitosten taloudellisen aseman valvontaa koskevia vaatimuksia ja varmistaa, että ne ovat oikealla tasolla suhteessa yhteenliittymän ja sen jäsenluottolaitoksen riskeihin, erityisesti jäsenluottolaitosten yhteisvastuu ja yhteenliittymän keskusyhteisön ohjausvalta huomioon ottaen. Vuoden 2009 alussa yhteenliittymää koskevan lainsäädännön uudistaminen on kesken.

Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2004–2008

	2004	2004	2005	2006	2007	2008
	FAS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS
Keskeiset tuloslaskelmaerät, milj. €						
Korkokate	783	772	794	883	1 048	1 189
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	68	328	427	345
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	51	67	110	172	-139
Palkkiotuotot, netto	284	314	340	401	430	419
Muut tuotot	203	151	158	238	177	9
Henkilöstökulut	370	354	387	527	553	598
Muut kulut	390	367	403	556	576	640
Saamisten arvonalentumiset	7	7	6	9	13	58
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0	-	-	-	-	-
Palautukset omistajajäsenille	-	48	53	69	107	154
Tulos ennen veroja	504	511	579	800	1 005	372
Keskeiset tase-erät – vastaavaa, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta	681	681	666	344	285	2 450
Saamiset asiakkailta	30 645	30 957	34 814	39 595	44 776	51 708
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	-	2 740	2 761	2 750	2 670
Henkivakuutustoiminnan varat	-	2 867	5 385	6 061	6 361	5 093
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja sijoitusomaisuus	4 448	4 831	5 492	6 229	6 761	5 754
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 140	707	1 890	1 957	1 945	1 973
Muut erät	1 315	1 417	1 857	2 588	2 838	6 097
Vastaavaa yhteensä	38 229	41 460	52 845	59 535	65 716	75 746
Keskeiset tase-erät – vastattavaa, milj. €						
Velat luottolaitoksille	1 181	1 184	2 025	1 088	949	693
Velat asiakkaille	25 128	25 107	26 475	27 715	31 224	37 082
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 325	6 325	8 891	13 500	14 074	18 164
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	524	1 314	1 596	1 660	1 613	1 874
Muut vieraan pääoman erät	1 204	4 194	9 100	10 448	12 218	12 717
Oma pääoma ja vähemmistöosuus	3 867	3 337	4 757	5 124	5 638	5 215
Vastattavaa yhteensä	38 229	41 460	52 845	59 535	65 716	75 746
Taloudelliset tunnusluvut, %						
Oman pääoman tuotto, ROE	10,5	12,0	11,2	12,1	13,7	4,1
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin	-	-	13,5	11,4	10,9	-6,0
Koko pääoman tuotto, ROA	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	0,3
Omavaraisuusaste	9,9	8,0	9,0	8,6	8,6	6,9
Kulujen osuus tuotoista	62	55	55	55	50	68
Vakavaraisuussuhde	15,8	15,5	14,6	14,3	13,8	12,7
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla	14,4	14,1	13,1	12,7	12,6	12,6

Oman pääoman tuoton ja omavaraisuusasteen muita tunnuslukuja suuremmat muutokset IFRS-siirtymän yhteydessä ovat aiheutuneet merkittävilta osin osuuspankkien osuuspääoman taseluokittelun muutoksesta. Kansallisten säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma on omaa pääomaa, mutta IFRS-säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma luokitui vieraaksi pääomaksi.

Tunnuslukujen laskentakaavat**Oman pääoman tuotto (ROE), %**

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %

$$\frac{\text{Tilikauden voitto} + \text{käyvän arvon rahaston muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun erotus)}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

FAS:
$$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulujen osuus tuotoista, %

FAS:
$$\frac{\text{Palkkiokulut} + \text{hallintokulut} + \text{poistot} + \text{liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Rahoituskate} + \text{tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista} + \text{palkkiotuotot} + \text{arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Henkilöstökulut} + \text{muut hallintokulut} + \text{liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate} + \text{vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot} + \text{henkivakuutustoiminnan nettotuotot} + \text{palkkiotuotot, netto} + \text{kaupankäynnin nettotuotot} + \text{sijoitustoiminnan nettotuotot} + \text{liiketoiminnan muut tuotot} + \text{osuus osakkuusyritysten tuloksesta}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat} + \text{toissijaiset omat varat} + \text{muut omat varat} - \text{vähennyserät}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$$

OP-POHJOLA-RYHMÄN (OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN) IFRS-TILINPÄÄTÖS 2008

SISÄLTÖ

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma	37
OP-Pohjola-ryhmän tase	38
OP-Pohjola-ryhmän rahavirtalaskelma	39
Laskelma OP-Pohjola-ryhmän omien pääomien muutoksista	41
OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot	42
Liitetietojen sisällysluettelo	42
OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	45
OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet	64
Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot	83
Myytavissä olevat omaisuuserät	83
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	84
Varoja koskevat liitetiedot	94
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot	112
Muut tasetta koskevat liitetiedot	124
Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot	127
Muut liitetiedot	136
Riskienhallinnan liitetiedot	149
Tilinpäätöslausuma	177
Tilintarkastuskertomus	178

OP-POHJOLA-RYHMÄN TULOSLASKELMA

Milj. e	Liitetieto	2008	2007	Muutos-%
Korkotuotot		4 853	3 630	34
Korkokulut		3 664	2 583	42
Korkokate ennen arvonalentumisia	5	1 189	1 048	13
Saamisten arvonalentumiset	6	58	13	
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		1 131	1 035	9
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	7	345	427	-19
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	-139	172	
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	9	419	430	-3
Kaupankäynnin nettotuotot	10	-125	-30	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	25	95	-73
Liiketoiminnan muut tuotot	12	108	109	-1
Henkilöstökulut	13	598	553	8
Muut hallintokulut	14	328	303	8
Liiketoiminnan muut kulut	15	312	273	15
Palautukset omistajajäsenille	16	154	107	44
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		1	3	-74
Tulos ennen veroja		372	1 005	-63
Tuloverot	17	151	266	-43
Kauden voitto		221	738	-70
Jakautuminen				
OP-Pohjola-ryhmän omistajille		221	738	-70
Vähemmistölle		0	0	52
Yhteensä		221	738	-70
Tunnusluvut				
		2008	2007	
Oman pääoman tuotto (ROE), %		4,1	13,7	
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %		-6,0	10,9	
Koko pääoman tuotto (ROA), %		0,31	1,18	
Kulujen osuus tuotoista, %		68	50	
Henkilöstö keskimäärin		12 615	12 378	
josta kokoaikaisia		11 464	11 226	
josta osa-aikaisia		1 151	1 152	

OP-POHJOLA-RYHMÄN TASE

Milj. e	Liitetieto	31.12.2008	31.12.2007	Muutos-%
Käteiset varat	18	2 393	589	
Saamiset luottolaitoksilta	19	2 450	285	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	20	3 313	4 791	-31
Johdannaissopimukset	21	1 470	526	
Saamiset asiakkailta	22	51 708	44 776	15
Vahinkovakuutustoiminnan varat	23	2 670	2 750	-3
Henkivakuutustoiminnan varat	24	5 093	6 361	-20
Sijoitusomaisuus	25	2 441	1 970	24
Sijoitukset osakkuusyhteisöissä	27	17	26	-35
Aineettomat hyödykkeet	28	1 211	1 230	-2
Aineelliset hyödykkeet	29	762	715	7
Muut varat	30	1 814	1 579	15
Versaamiset	31	403	117	
Varat yhteensä		75 745	65 716	15
Velat luottolaitoksille	32	693	949	-27
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	33	138	52	
Johdannaissopimukset	34	1 565	554	
Velat asiakkaille	35	37 082	31 224	19
Vahinkovakuutustoiminnan velat	36	2 238	2 140	5
Henkivakuutustoiminnan velat	37	5 413	6 099	-11
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	38	18 164	14 074	29
Varaukset ja muut velat	39	2 393	2 480	-4
Verovelat	40	971	893	9
Osuuspääoma	41	570	571	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	42	1 304	1 042	25
Velat yhteensä		70 531	60 078	17
Oma pääoma				
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus				
Osake- ja osuuspääoma		362	359	1
Osakeanti		-	-	
Muuntoerot		0	0	
Rahastot		1 819	2 224	-18
Kertyneet voittovarot		3 034	3 052	-1
Vähemmistön osuus		0	3	-96
Oma pääoma yhteensä	43	5 215	5 638	-8
Velat ja oma pääoma yhteensä		75 746	65 716	15

OP-POHJOLA-RYHMÄN RAHAVIRTALASKELMA

Milj. e	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	221	738
Oikaisut kauden voittoon	747	817
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-8 505	-6 684
Saamiset luottolaitoksilta	30	112
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	-747	3
Johdannaissopimukset	-89	-50
Saamiset asiakkailta	-6 135	-5 206
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-211	-21
Henkivakuutustoiminnan varat	501	-319
Sijoitusomaisuus	-1 427	-694
Muut varat	-428	-510
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	5 316	4 366
Velat luottolaitoksille	-433	-139
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	86	52
Johdannaissopimukset	104	50
Velat asiakkaille	5 862	3 508
Vahinkovakuutustoiminnan velat	68	0
Henkivakuutustoiminnan velat	-106	30
Varaukset ja muut velat	-266	865
Maksetut tuloverot	-21	-168
Saadut osingot	73	125
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-2 169	-805
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-209	-218
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	69	231
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-35	-3
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	14	13
Investointien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-106	-105
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	22
B. Investointien rahavirta yhteensä	-266	-59
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	439	233
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-176	-252
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	47 716	34 618
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-43 611	-34 030
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	176	216
Osuus- ja osakepääoman vähennykset	-170	-224
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-101	-97
Palautukset omistajajäsenille	0	-7
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	-	12
Muut	-	-3
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	4 273	466
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 838	-398
Rahavarat tilikauden alussa	700	1 098
Rahavarat tilikauden lopussa	2 538	700

Miij. e	2008	2007
Saadut korot	5 213	3 437
Maksetut korot	-3 402	-2 240
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvon alentumiset	52	22
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	85	45
Henkivakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	229	408
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	17	64
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-13	-48
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	0	-22
Poistot	134	129
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	0	-2
Muut	221	191
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-1	-1
Osuuspääoman korot	22	24
Muut palautukset omistajajäsenille	0	7
Oikaisut yhteensä	747	817
Rahavarat		
Käteiset varat	183	157
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	2 355	543
Yhteensä	2 538	700

LASKELMA OP-POHJOLA-RYHMÄN OMIEN PÄÄOMIEN MUUTOKSISTA

OP-Pohjola-ryhmän omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. e	Osake- ja osuus-pääoma	Muuntoerot	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarajat	Yhteensä	Vähemistön osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2007	344	0	144	2 151	2 483	5 122	2	5 124
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja -tappiot	-	-	-75	-	-	-75	-	-75
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	-79	-	-	-79	-	-79
Muuntoerot	-	0	-	-	-	0	-	0
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	0	-154	-	-	-154	-	-154
Kauden voitto	-	-	-	-	738	738	0	738
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	0	-154	-	738	584	0	584
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	18	-	-	-	-	18	-	18
Voitonjako	-	-	-	-	-76	-76	-	-76
Rahastosiirot	-	-	-	82	-82	-	-	-
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	0	0	-	0
Muut	-3	-	-	1	-11	-13	0	-12
Oma pääoma 31.12.2007	359	0	-10	2 235	3 052	5 635	3	5 638
Oma pääoma 1.1.2008	359	0	-10	2 235	3 052	5 635	3	5 638
Myytavissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja -tappiot	-	-	-563	-	-	-563	-	-563
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	18	-	-	18	-	18
Muuntoerot	-	0	-	-	-	0	-	0
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	0	0	-545	0	0	-545	0	-545
Kauden voitto	-	-	-	-	221	221	0	221
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	0	-545	-	221	-324	0	-324
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	7	-	-	-	-	7	-	7
Voitonjako	-	-	-	-	-77	-77	-	-77
Rahastosiirot	-	-	-	138	-138	0	-	0
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	0	0	-	0
Muut	-5	-	-	2	-24	-27	-2	-29
Oma pääoma 31.12.2008	362	0	-556	2 375	3 034	5 215	0	5 215

OP-POHJOLA-RYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liitetietojen sisällysluettelo

1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet
3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot
4. Myytävissä olevat omaisuuserät

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

5. Korkotuotot ja -kulut
6. Saamisten arvonalentumiset
7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot
9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto
10. Kaupankäynnin nettotuotot
11. Sijoitustoiminnan nettotuotot
12. Liiketoiminnan muut tuotot
13. Henkilöstökulut
14. Muut hallintokulut
15. Liiketoiminnan muut kulut
16. Palautukset omistajajäsenille
17. Tuloverot

Varoja koskevat liitetiedot

18. Käteiset varat
19. Saamiset luottolaitoksilta
20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
21. Johdannaissopimukset
22. Saamiset asiakkailta
23. Vahinkovakuutustoiminnan varat
24. Henkivakuutustoiminnan varat
25. Sijoitusomaisuus
26. Uudelleen luokitellut saamistodistukset
27. Sijoitukset osakkuusyhteisöissä
28. Aineettomat hyödykkeet
29. Aineelliset hyödykkeet
30. Muut varat
31. Verosaamiset

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

32. Velat luottolaitoksille
33. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
34. Johdannaissopimukset
35. Velat asiakkaille
36. Vahinkovakuutustoiminnan velat
37. Henkivakuutustoiminnan velat
38. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
39. Varaukset ja muut velat
40. Verovelat
41. Osuuspääoma
42. Velat, joilla on huonompi etuoikeus
43. Oma pääoma

Muut tasetta koskevat liitetiedot

44. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset
45. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset
46. Annetut vakuudet
47. Saadut rahoitusvakuudet
48. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä tasearvot

Vastuusitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

49. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
50. Ehdolliset velat ja varat
51. Muut vuokrasopimukset
52. Varainhoito
53. Johdannaissopimukset

Muut liitetiedot

54. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot
55. Lähipiiritapahtumat
56. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä
57. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat
58. Segmenttiraportointi
59. Uudet standardit ja tulkinnat

Riskienhallinnan liitetiedot

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema

60. OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2006-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot
61. OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky
62. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
63. Vastuut
64. Vastuut sektoreittain
65. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
66. Saamisten arvonalentumiset
67. Henkilövastuut rating-luokittain
68. Yritysvastuut toimialoittain
69. Yritysvastuut rating-luokittain
70. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
71. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi
72. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja
73. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne
74. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
75. Rahoitusriski
76. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
77. Markkinariskin herkkyysanalyysi
78. Korkoriski
79. Valuuttakurssiriski
80. Osakeriski
81. Kiinteistöriski
82. Johdannaissiiketoiminta
83. Omat varat
84. Omien varojen vähimmäisvaatimus
85. Omien varojen tunnusluvut
86. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin
87. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin
88. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin
89. Erääntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin
90. Yritysvastuut toimialoittain
91. Erääntyneet ja arvonalentuneet yritysvastuut toimialoittain
92. Erääntyneiden ja arvonalentuneiden vastuiden maantieteellinen jakautuminen

93. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita
94. Yritysvastuut (FIRB) rating- ja PD-luokittain
95. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset
96. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä
97. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet
98. Vastapuoliriski
- Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema
99. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky
100. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
101. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakauma
102. Suurvahinkojen kehitys
103. Vakuutusliikkeen kannattavuus
104. Vastuuvelan herkkyysanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja
105. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma
106. Sijoitustoiminnan riskiasema
107. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi
108. Korkoriski
109. Valuuttariski
110. Vastapuoliriski
- Henkivakuutustoiminnan riskiasema
111. Henkivakuutustoiminnan luonnetta luonnetta kuvaavia tietoja ja vastuuvelan herkkyysanalyysi
112. Vastuuvelan purkautuminen korvauksiksi
113. Sijoitustoiminnan riskit
114. Sijoitusomaisuuden herkkyysanalyysi
115. Korkoriski
116. Luottoriski
117. Valuuttariski

LIITE 1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

YLEISTÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa Suomessa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP-Pohjola-ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (jäljempänä osuuspankkilaki) määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP-Keskus osk (jäljempänä OPK) ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. OP-Pohjola-ryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP-Pohjola-ryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

Osuuspankkilaisissa määrätään, että OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön OPK:n on laadittava OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös. OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten mukaisesti. OPK:n tilintarkastajat tarkastavat OP-Pohjola-ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Teollisuuskatu 1b, PL 308, 00101 Helsinki.

Jäljennös OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän pääkonttorista osoitteesta Teollisuuskatu 1b PL 308, 00101 Helsinki.

OPK:n johtokunta hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 12.2.2009.

LAATIMISPERUSTA

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2008. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu osuuspankkilakiin. IFRS-standardien ohella OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laadintaan sovelletaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luvun 146 pykälän 6 momenttia.

OP-Pohjola-ryhmä otti vuonna 2008 käyttöön seuraavat IFRS-standardit ja tulkinnat:

- IFRS 8 Toimintasegmentit
- IFRIC 11 IFRS 2 – Konserniyhtiöiden osakkeita ja omia osakkeita koskevat liiketoimet
- IFRIC 12 Palvelutoimilupajärjestelyt
- IFRIC 14 IAS 19 – Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja vähimmäisrahoitustarpeet ja näiden välinen yhteys.
- Euroopan Yhteisöjen komission asetus EY N:o 1004/2008 IAS 39 ja IFRS 7 tilinpäätösstandardien muuttamisesta.

Käyttöön otettu IFRS 8 -standardi muutti segmenttiraportoinnin sisällön vastaamaan raportointia yhtiön johdolle. EU-komission lokakuussa 2008 julkistaman asetuksen EC 1004/2008 perusteella tehty rahoitusinstrumenttien uudelleen luokittelu 1.7.2008 alkaen on vaikuttanut tilinpäätöksen esittämiseen. Luokittelumuutosten vaikutuksista kerrotaan esittämistapamuutosten yhteydessä. Uusien IFRIC-tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuttanut tilinpäätöksen sisältöä.

OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, johdannaissopimuksia, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa ja sijoituskiinteistöjä, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Osuuspankkilain sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, kirjanpidollisten arvioiden muutoksia ja virheitä käsittelevän IAS 8 -standardin periaatteiden mukaisesti OPK:n johtokunnan on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Tämän mukaisesti OPK:n johtokunta on vahvistanut periaatteen, jonka mukaan OP-Pohjola-ryhmän laskentateknistä emoyhtiötä muodostettaessa sisäinen omistus eliminoidaan yleisistä konsernilaskentaperiaatteista poikkeavasti. Sisäisen omistuksen eliminointia on selostettu kohdassa Yhdistelyperiaatteet.

OP-Pohjola-ryhmä esittää Rahoitustarkastuksen standardin 4.5 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot osana tilinpäätöstään ja soveltuvin osin toimintakertomuksessaan.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

ESITTÄMISTAPA JA LUOKITTELMUUTOKSET

OP-Pohjola-ryhmän sijoituksista ja maksuvalmiuden turvaamiseksi hankituista saamistodistuksista osa on luokiteltu uudelleen. Tämän avulla on pyritty antamaan aikaisempaa selkeämpi kuva sijoitusten ja saamistodistusten tosiasiallisesta tarkoituksesta. Uudelleenluokittelun mahdollisti Euroopan Yhteisöjen komission lokakuussa 2008 julkaisema asetus (EY) N:o 1004/2008, joka koskee tilinpäätösstandardeja IAS 39:ää ja IFRS 7:ää. Asetuksella pyrittiin helpottamaan rahoitusinstrumenttien luokittelun muutosta poikkeustilanteissa. Taustalla oli rahoitusmarkkinoiden epävakaus, jonka vuoksi kaikille rahoitusinstrumenteille ei ollut saatavilla luotettavia markkinahintoja. Uudelleenluokittelu oli mahdollista 1.7.2008 lukien. Uudelleenluokittelussa käytettiin 1.7.2008 mukaisia käypiä arvoja.

IAS 39:ään tehty luokittelumuutos mahdollistaa siirrot:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien ryhmästä
 - Instrumentit, jotka täyttävät lainojen ja saamisten ryhmän määritelmän
 - ryhmään lainat ja muut saamiset
 - ryhmään myytävissä olevat rahoitusvarat
 - Instrumentit, jotka eivät täytä lainat ja muut saamiset ryhmän määritelmää (saamistodistukset), erittäin poikkeuksellisissa tapauksissa
 - ryhmään myytävissä olevat rahoitusvarat
 - ryhmään eräpäivään asti pidettävät sijoitukset,

Luokittelumuutosta ei voida soveltaa johdannaissopimukseen eikä sopimukseen, jotka ovat alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien erien ryhmään kuuluviksi.

OP-Pohjola-ryhmässä uudelleenluokittelu toteutettiin seuraavasti: kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia Lainat ja saamiset, Myytävissä olevat rahoitusvarat sekä Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ryhmiin. Myytävissä olevista rahoitusvaroista siirrettiin kytkettyjä johdannaisia sisältäviä sijoituksia kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja muita saamistodistuksia siirrettiin vastaavasti Lainat ja saamiset -ryhmään. Luokittelumuutoksella ei ollut vaikutusta aikaisempien kausien tulokseen.

Maksuvalmiuden turvaamiseksi hankitut saamistodistukset oli alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokiteltu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin. Kyseiset saamistodistukset siirrettiin tilinpäätösinformaation selkeyttämiseksi tilinpäätöksessä 2007 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen rahoitusvarojen luokkaan

YHDISTELYPERIAATTEET

Laskentatekninen emoyhtiö

OP-Pohjola-ryhmän yhdistelyä varten OPK, sen jäsenosuuspankit sekä Pohjola Pankki Oyj konsolidoidaan laskentatekniseksi emoyhtiöksi. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan. OPK:n ja jäsenosuuspankkien omistamat Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet eliminoidaan hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta Pohjola Pankki Oyj:n osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta osakkeita omistavan ryhmään kuuluvan yhtiön arvostuskäytännöstä riippuen joko käyvän arvon rahastosta tai edellisten tilikausien tuloksesta.

IFRS-tilinpäätöksessä OP-Pohjola-ryhmän osake- ja osuuspääoma muodostuu OP-Pohjola-ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista Pohjola Pankki Oyj:n osakepääomaan sekä osuuspankkien jäsenten sellaisista osuismaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Tytäryhtiöt, osakkuus- ja yhteisyritykset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään laskentateknisen emoyhtiön sekä sen määräysvallassa olevien yhtiöiden tilinpäätökset. Määräysvalta syntyy, kun ryhmä omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä muutoin on määräysvalta. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä toisen yhtiön talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta.

Osakkuusyhtiöt, joissa OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilla yhtiöillä on huomaava vaikutusvalta, yhdistetään pääomaosuusmenetelmällä. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun ryhmä omistaa yli 20 % toisen yhtiön äänivallasta tai kun ryhmällä muutoin on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin.

Sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan tilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomat voitot ryhmän ja osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen välillä on eliminoitu omistussosuuden mukaisesti. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään siitä hetkestä lähtien, kun OP-Pohjola-ryhmä on saanut määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan. Vastaavasti tilikauden aikana myytyt tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään siihen saakka, kunnes määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa. Hankitut yhtiöt yhdistellään hankintamenomenetelmää käyttäen. IFRS-siirtymähetkestä 1.1.2004 lähtien liikearvoa laskettaessa hankintamenosta vähennetään yhdisteltävien yhtiöiden yksilöitävissä olevien nettovarojen käypä arvo. Nettovarot ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti ennen IFRS-siirtymäajankohtaa 1.1.2004 yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmia ei ole muutettu IFRS:n mukaisiksi, vaan ne ovat suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia. Ennen IFRS-siirtymäajankohtaa hankittujen, mutta aikaisemmin yhdistelemättömien ja siirtymäajankohdan jälkeen yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmat on laadittu IFRS-siirtymän ajankohdasta.

Vähemmistöosuudet

Tulos ja oma pääoma jaetaan laskentateknisen emoyhtiön omistajien osuuteen ja vähemmistön osuuteen. Vähemmistön osuus tuloksesta esitetään tuloslaskelmassa ja osuus omasta pääomasta taseessa osana omaa pääomaa.

Vähemmistöosuudet, joihin liittyy OP-Pohjola-ryhmän ehdoton velvollisuus vähemmistöosakkaiden sijoitusten takaisinlunastukseen, on käsitelty velkainstrumenttina.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

OP-Pohjola ryhmän tilinpäätös laaditaan euroina, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioiden tuloslaskelman erään Kaupankäynnin nettotuotot.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenuon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien syntyvät muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden, toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen.

Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita.

Arvostusmenetelminä käytetään asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä vertailua samanlaisiin, aktiivisilla markkinoilla noteerattaviin instrumentteihin. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Day 1 Profit/Loss

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja hinnoittelumallilla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos jaksotetaan tuloslaskelmaan. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Tällaisten rahoitusvarojen määrä OP-Pohjola-ryhmän taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Objektiivisena näyttönä rahoitusvarojen arvonalentumisesta pidetään mm. velallisen sopimusten ehtojen laiminlyöntiä, lainojen uudelleenjärjestelyä ehdoin, joita velkoja ei muutoin tekisi, asiakkaan taloudellisen aseman heikkenemistä, lakisääteistä velkojen uudelleenjärjestelyä tai konkurssia. Osakkeiden osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmiä kohdalla.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehtoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehtoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti OP-Pohjola-ryhmän taseessa

Rahoitusvarat ja velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään saakka pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja saamiset ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset, osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, muut kuin tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisten käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen sekä vakuutustoiminnassa sellaiset sijoitukset osakkuusyhtiöihin, joiden tekijöinä ovat venture capital -sijoittajat, sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset.

Näitä sijoituksia hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan ryhmän riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi ryhmän johdolle tehdään käyvin arvoin. Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Lainat ja saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaissvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka ovat syntyneet luovutettaessa rahaa, tavaroita tai palveluita. Vakuutussopimuksiin, korvaustenhoidosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Lainoja ja saamia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä.

Lainat ja saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoon, joka on annettun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon.

Lainojen ja saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle. Lainat ja saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Arvon alentuminen kirjataan vain silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä kertyvät tulevat rahavirrat – vakuuden käypä arvo huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvon alentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvon alentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvon alentuminen, jos on saatu objektiivista näyttöä siitä, että ryhmään kuuluvien saamisten takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Kirjattava arvon alentuminen perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä.

Sen jälkeen, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä, laina kirjataan pois taseesta. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvon alentumisten oikaisuksi.

Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvon alentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Luokittelumuutoksen yhteydessä kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia lainojen ja saamisten ryhmään. Siirto tapahtui 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Saamistodistusten käyvän arvon ja eräpäivänä erääntyvän määrän välinen erotus kirjataan korkotuottojen oikaisuksi saamistodistuksen juoksuaikana.

Saamistodistuksia siirrettiin myös myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmästä lainojen ja saamisten ryhmään 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Näiden saamistodistusten osalta käyvän arvon rahastoon kirjattu arvostus jaksotetaan tulokseen saamistodistusten juoksuaikana. Saamistodistusten arvon alentumiskirjauksen yhteydessä käyvän arvon rahastossa jäljellä oleva jaksottamaton osuus arvostuksesta siirretään täysimääräisesti tuloslaskelmaan.

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Eräpäivään saakka pidettävien sijoitusten arvon alentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvon alentumista. Saamistodistuksen arvon alentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää, joudutaan kaikki kyseissä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään eikä tähän ryhmään saa kahteen seuraavaan vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettäviksi. Poikkeuksena edelliseen on tilanne, jossa on objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään asti pidettävän sijoituksen arvo on alentunut. Tällaisessa tilanteessa sijoitus siirretään myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ja arvostetaan käypään arvoon.

Luokittelumuutoksen yhteydessä siirrettiin saamistodistuksia kaupankäynnin rahoitusvaroista eräpäivään asti pidettävien ryhmään. Siirto tapahtui 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Saamistodistusten käyvän arvon ja eräpäivänä erääntyvän määrän välinen erotus kirjataan korkotuottojen oikaisuksi saamistodistuksen juoksuaikana.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenon määräisinä, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevan rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai osakkeen tai osuuden osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen osakkeen käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmään 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Siirtymishetken jälkeiset arvonalentumiset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Avainhenkilöiden osakeomistus tytäryhtiöissä on osakassopimuksissa määriteltyjen ehtojen perusteella luokiteltu konsernitilinpäätöksessä IAS 32:n mukaiseksi rahoitusvelaksi. Rahoitusvelkaa vastaava osuus osingoista on käsitelty korkokuluina.

Johdannaissopimukset

Johdannainen on rahoitusinstrumentti tai muu sopimus, jonka arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin tai hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai korkoindeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun vastaavan kohde-etuuden arvon muuttuessa. Johdannainen edellyttää sopimusta tehtäessä vain vähäistä nettosijoitusta, ja sopimus selvitetään tietyssä päivänä tulevaisuudessa.

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon. Ei-suojaavista koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Ei-suojaavien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään ”Kaupankäynnin nettotuotot”. Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään ”Johdannaissopimukset, varat” ja negatiiviset erään ”Johdannaissopimukset, velat”.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin luottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

OP-Pohjola-ryhmässä riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi. Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä.

Tällä hetkellä suojauslaskenta käsittää korko-, osake- ja valuuttariskin suojauksen käyvän arvon menetelmällä. Korkoriskin suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinko- ja henkivakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojaus tehokkuus osoitetaan suojauksen tehoketkellä ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi kun käypien arvojen muutokset kumoavat toisensa vaihteluvälillä 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahavaroihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat) ja Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot) tai vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät rahastosijoitukset).

SIJOITUSKIINTEISTÖT

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. OP-Pohjola-ryhmän taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena, vahinkovakuutustoiminnan varoina tai henkivakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon ja alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen, henkivakuutuksen tai sijoitustoiminnan sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu pääosin niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena käytetään riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko riippumattoman asiantuntijan arvioon, markkinatietojen pohjalta

laskettuihin tuottoarvoihin tai johdon omiin arvioihin kohteen markkina-arvosta. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Tuottoarvon määrittämisen pohjana on laskentamalli, joka perustuu markkinoiden tuottovaatimuksiin. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppaa arvomenetelmällä.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää ryhmän osuuden 1.1.2004 jälkeen hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Tätä aiempien liiketoimintojen yhdistämisten liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty oletushankintamenona IFRS 1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti. Tytäryritysten liikearvo esitetään aineettomissa hyödykkeissä ja osakkuusyhtymien liikearvo osakkuusyhtymäsijoituksissa.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä.

Hankitun vakuutuskannan arvo

Hankitusta vakuutuskannasta kirjataan hankitun vakuutuskannan arvoa vastaava aineeton hyödyke silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtiön hankinnan kautta. Hankittujen vakuutus sopimusten käypä arvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo hankintahetken vakuutuskannan mukaan. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutus sopimusten käypä arvo jaetaan kahteen osaan eli vakuutus sopimukseen liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen sovellettavia periaatteita noudattaen, ja aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain ja arvo poistetaan vahinkovakuutuksessa 1–4 vuodessa ja henkivakuutuksessa 10 vuodessa. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

Vakuutus sopimusten aktivoidut hankintamenot

OP-Pohjola-ryhmässä aktivoidaan osa sellaisista palkkio- ym. menoista, jotka liittyvät uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen. Syntyvä aineeton hyödyke poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana. Vahinkovakuutuksessa poisto aika on vakuutuskausi ja henkivakuutuksessa viisi vuotta. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP-Pohjola-ryhmässä hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 5–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Sisäisesti aikaansaatujen aineettomien hyödykkeiden (tuotteet ja palvelut) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että tuotteesta tai palvelusta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–5 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

IFRS1 -siirtymästandardin salliman menettelytavan mukaisesti suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia maa-alueisiin ja omassa käytössä oleviin kiinteistöihin kohdistuvia arvonorotuksia ei ole IFRS-siirtymässä 1.1.2004 purettu, vaan ne on sisällytetty kyseisten omaisuuserien oletushankintamenuon.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset 30–50 vuotta
Varavoimalaitteet ja generaattorit 15 vuotta
Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
Atk-laitteistot 3–5 vuotta
Autot 5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet 5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi "IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" -standardin mukaisesti.

Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli segmentin kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset samoin kuin eri järjestelyihin sisältyvät vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitus leasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatusta varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen korkoprosentti. Myynti- ja takaisinvuokraustilanteissa myyntivoitot jaksotetaan vuokrasopimusajalle.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Muulla vuokrasopimuksella otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluiksi tasasuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

Eläke-etuudet

OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuina vakuutuksina. Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-Pohjola-ryhmässä on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoiduilta osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaisuudessaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Lisäksi huomioidaan vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuusoikeyksikköön perustuvalla menetelmällä (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Siirtymähetkellä 1.1.2004 on sovellettu IFRS 1 -standardin sallimaa helpotusta, jonka mukaisesti tällöin ei ollut etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyviä kirjaamattomia vakuutusmatemaattisia voittoja tai tappioita. Tämän jälkeen syntyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 % eläkevelvoitteesta tai 10 % varojen käyvästä arvosta.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä johdon palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella siihen kuuluva henkilö voi saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina ja osittain rahana selvittävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamistaan palveluista.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan tasaerinä kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä velan suorittamiseen saakka. Sekä omana pääomana että rahana maksettavien palkkioiden tulosvaikutus kirjataan henkilöstökuluihin.

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen sekä sijainti OP-Pohjola-ryhmän taseessa.

Vakuutus sopimusten luokittelu

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski. Vakuutus sopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä. Takaussopimukset käsitellään pääsääntöisesti vakuutus sopimuksina tai, jos vakuutusriskin siirtyminen ei ole merkittävä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusinstrumentteina.

Sijoitus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään rahoitusriski, mutta ei merkittävää vakuutusriskiä. Kapitalisaatiosopimukset eivät sisällä vakuutusriskiä, joten ne luokitellaan sijoitus sopimuksiksi.

OP-Pohjola-ryhmän sisäiset vakuutus sopimukset eliminoidaan, sillä ne eivät täytä vakuutus sopimuksen määritelmää.

Kohtuusperiaate

Sijoitussidonnaisia vakuutus sopimuksia lukuun ottamatta lähes kaikki henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja luvattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvitykseen tai muihin lisäetuihin), joka on todennäköisesti merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista, mutta jonka määrä ja ajoittuminen ovat sopimuksen mukaan konsernin harkittavissa. Osalla sijoitussidonnaisia vakuutuksia on mahdollisuus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämä mahdollisuus voidaan toteuttaa ohjaamalla vakuutuksen säästöjä korkotuottoiseen osaan.

Ylijäämän jaon taustalla on Suomen vakuutusyhtiölakiin kirjoitettu ns. kohtuusperiaate, joka edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaatteesta ei kuitenkaan muodostu velkasaamisoikeutta omistajille eikä vakuutuksenottajille.

OP-Pohjola-ryhmän henkivakuutusyhtiössä sovelletaan kohtuusperiaatetta. Soveltamistavoitteet on julkaistu OP-Henkivakuutus Oy:n tilinpäätöksessä tai op.fi -verkkosivuilla. Myönnettävät lisäedut päättää OP-Henkivakuutus Oy:n hallitus.

Vakuutus sopimusten ryhmittely

Vakuutus sopimukset jaetaan pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutus sopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutus tapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia. Lyhytkestoisten vahinkovakuutus sopimusten pääryhmittely on seuraava: lakisääteiset vakuutukset, muut tapaturma- ja sairausvakuutukset, kasko- ja kuljetusvakuutukset, omaisuus- ja keskeytysvakuutukset, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutuksiksi luokitellaan rakennusvirhevakuutukset, ainaiset omaisuusvakuutukset ja takausvakuutukset.

Henkivakuutus sopimukset

Henkivakuutus sopimuksia ovat säästöpainotteiset kerta- ja jatkuvamaksuiset henkivakuutukset, yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, jotka täydentävät lakisääteistä eläketurvaa, sekä riskivakuutukset, jotka pääosin on myönnetty kuoleman tai työkyvyttömyyden varalta. Henki- ja eläkevakuutusten säästöt voivat olla joko perustekorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä tai sijoitussidonnaisia. Ryhmäeläke on toistaiseksi pääosin perustekorkoista ja oikeutettua harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä.

Vakuutus sopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Vahinkovakuutus sopimukset

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna. Jos vakuutus maksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutus sopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen suuruinen täydennyserä vakuutus maksuvastuuseen. Vakuutus maksutulosta vähennetään vakuutus maksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutus maksuvastuu sekä eläke muotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään rahoituskulujen ryhmässä.

Henkivakuutus sopimukset

Saadut vakuutus maksut kirjataan tuloslaskelmaan. Vakuutus maksusaaminen kirjataan vain, jos vakuutus turva on voimassa tilinpäätöshetkellä. Riskivakuutuksissa vakuutus maksut tuloutuvat maksukauden aikana ajan kulumisen suhteessa. Vakuutus maksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita.

Vakuutus sopimukseen perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuelka määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutus maksujen pääoma-arvo. Laskennassa käytetään korkoutuvuuteen, kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutus matemaattisia olettamuksia. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä olettamuksia, diskonttokorko mukaan lukien. Tehdyistä asiakas hyvityspäätöksistä syntyy lisäys vastuuelkaan. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka arvostetaan kuitenkin käypään arvoon vastaavasti kuin vastuuta kattava omaisuus.

Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty vastuuelka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutus kantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajuus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuvelan määrää.

Jälleenvakuutus sopimukset

OP-Pohjola-ryhmän ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella OP-Pohjola-ryhmä voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli OP-Pohjola-ryhmä joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

a. Vahinkovakuutus

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta OP-Pohjola-ryhmän jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että OP-Pohjola-ryhmä ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

b. Henkivakuutus

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Henkivakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan pääsääntöisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutusnottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Muihin varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Lainat ja muut saamiset". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Lainat ja muut saamiset". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

Rinnakkaisvakuutus ja poolit

OP-Pohjola-ryhmä osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutusnantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun ryhmän oman osuuden. Ryhmän vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

OP-Pohjola-ryhmä merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksina oman

suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä.

Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. OP-Pohjola-ryhmä kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Sijoitussopimukset

Sijoitussopimusten ryhmittely, arvostaminen ja kirjaaminen

OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöiden sijoitussopimukset ovat ns. kapitalisaatiosopimuksia.

Sellaisiin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä tai jotka voi vaihtaa tällaisiksi sopimuksiksi, sovelletaan kuitenkin IFRS 4 -standardin sallimaa helpotusta. Tämän perusteella kapitalisaatiosopimukset arvostetaan ja esitetään kuten vakuutus sopimukset.

Sijoitussopimukset esitetään taseessa osana rahoitusvelkoja.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuuerä kirjataan varauksen tavoin. Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaavat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä.

VARAUKSET JA EHDOLLISET VELAT

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisaikajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta OP-Pohjola-ryhmän määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman toteutuessa.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Pitkäaikainen omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) luokitellaan myytävänä olevaksi, mikäli sen kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Tällaisen omaisuuserän arvostusperuste on kirjanpitoarvo tai sitä alempi myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennetty käypä arvo. Myytävänä olevaksi luokiteltu pitkäaikainen omaisuuserä sekä siihen liittyvät velat esitetään omana eränä taseessa.

Lopetetulla toiminnolla tarkoitetaan joko merkittävää erillistä liiketoimintayksikköä tai maantieteellistä aluetta edustavaa yksikköä tai tytäryritystä, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Lopetettujen toimintojen tuloslaskelmaerät esitetään tuloslaskelmassa omana sarakkeenaan.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan, vaan omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjät säännöllisesti seuraa.

OP-Pohjola-ryhmä raportoi tuloslaskelmat ja taseet seuraavista segmenteistä: Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta, Vahinkovakuutus ja Henkivakuutus. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä Muu toiminta. Segmentit on määritelty siten, että niiden riskit ja tuloksen muodostuminen ovat toisistaan poikkeavia. Pohjola-konsernin organisaation uudistamisen seurauksena OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentti-raportointia muutettiin vuoden 2008 toisesta vuosineljänneksestä alkaen. Vertailukauden tiedot on muutettu vastaamaan uutta toimintamallia. Aikaisemmin Pankki- ja sijoituspalvelutoimintaan sisältyneet Pohjola-konsernin varainhallinta ja keskuspankkitoiminta raportoidaan uudessa segmenttiraportoinnissa osana liiketoimintasegmentteihin kuulumatonta Muuta toimintaa, kuten myös varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista johtuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analyysiin. Henkivakuutus sopimuksista aiheutuva velka muodostetaan suomalaiset säännökset täyttävän laskuperusteen mukaan, joka pohjautuu samoihin tulevaisuutta koskeviin oletuksiin kuin hinnoittelu. Tulevaisuutta koskevien oletusten asianmukaisuutta tarkkaillaan jatkuvasti.

Yritysten yhteenliittymissä hankittujen vakuutus sopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevista rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen.

Saamisten arvonalentumistestaus perustuu arvioihin saamisesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään tulevaisuudessa. Kertyvät rahavirrat arvioidaan saamiskohtaisessa arvonalentumistestauksessa lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevista tappioista.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumisen testauksen yhteydessä arvioidaan arvonalentumisen pysyvyyttä. Pysyvyyttä arvioidessa selvitetään käyvän arvon muutoksen taustatekijöitä eli arvioidaan tarkemmin mm. liikkeeseenlaskijan taloudellista tilannetta, markkinatilannetta ja muita omaisuuserän käypään arvoon vaikuttavia seikkoja.

Etuus pohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla ja kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappioilla sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletuksia muun muassa diskonttaus korkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota koskien.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

OP-Pohjola-ryhmä ottaa käyttöön vuonna 2009 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IAS 23 (uudistettu) Vieraan pääoman menot
- IFRIC 13 Kanta-asiakasohjelmat
- IAS 1 (uudistettu) Tilinpäätöksen esittäminen
- IFRS 3 (uudistettu) Liiketoimintojen yhdistäminen
- IAS 27 (muutettu) Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös
- Amendments to IFRS 2 – Vesting Conditions and Cancellations
- IAS 32 Rahoitusinstrumentit: esittämistapa ja IAS 1:n tilinpäätöksen esittäminen muutokset (Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation)
- Improvements to IFRSs
- IAS 39:n Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen muutos – Eligible Hedged Items
- IFRIC 15 Agreements for the Construction of Real Estate
- IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation
- Amendments to IFRS 1 and IAS 27 – Cost of an Investment in a Subsidiary, Jointly Controlled Entity or Associate
- IFRIC 17 Distributions of Non-cash Assets to Owners

Uusien IFRIC-tulkintojen soveltaminen ei olennaisesti muuta nykyisen tilinpäätöksen sisältöä. IAS 1 tulee muuttamaan tilinpäätöksen esittämistapaa.

LIITE 2. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on turvata OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Vakavaraisuuden hallinta on integroitu osaksi liiketoiminnan ohjausta ja johtamista.

Vakavaraisuuden hallintaprosessia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa sekä luotettavan hallinnon järjestämistä sääntelevät Luottolaitoslain säännökset sekä Rahoitustarkastuksen standardit. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien vakuutusyhtiöiden toimintaa sääntelee Vakuutusyhtiölaki sekä Vakuutusvalvontaviraston määräykset ja ohjeet. Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla. OP-Pohjola-ryhmä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Vuoden 2009 alusta alkaen rahoitus- ja vakuutusalan uusi valvontaviranomainen on Finanssivalvonta, jolle pääosa Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston tehtävistä siirtyi.

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet hyväksytään OPK:n hallintoneuvostossa. Periaatteissa määritellään yleiset puitteet sille, miten vakavaraisuuden hallintaan liittyvät lakisäätteiset ja sääntömääräiset velvoitteet täytetään ja miten Rahoitustarkastuksen standardeja sekä Vakuutusvalvontaviraston ohjeistusta yleisesti sovelletaan OP-Pohjola-ryhmätasolla ja OP-Pohjola-ryhmään kuuluvissa yhteisöissä. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet hyväksyttiin OPK:n hallintoneuvostossa kesäkuussa 2007.

Yleiset periaatteet

Vakavaraisuuden hallinta OP-Pohjola-ryhmässä käsittää luotettavan hallinnon sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen. Riskienhallinta toteutetaan OP-Pohjola-ryhmätasolla liiketoiminnasta riippumattomasti. Riippumattomuusperiaatteen soveltaminen määritellään erikseen yhteisöjen sisäisissä ohjeissa ottaen huomioon liiketoiminnan laajuus ja luonne.

OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä siihen liittyvien järjestelmien riittävydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Jokainen OP-Pohjola-ryhmän yritys/yhteisö vastaa omasta vakavaraisuuden hallinnastaan. Lakisäateisen yhteisvastuun vuoksi OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen on voitava luottaa siihen, että kaikki OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevien periaatteiden sekä OPK:n antamien muiden ohjeiden mukaisesti ja noudattavat viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita.

Luotettava hallinto

Luotettavan hallinnon periaatteita noudattamalla OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä varmistetaan yhteisöjen ammattitaitoinen, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukainen johtaminen sekä OP-Pohjola-ryhmään kuuluvan yhteisön luotettava ja riittävän läpinäkyvä toiminta kaikilla liiketoiminta-alueilla.

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt vahvistavat luotettavaa hallintoa koskevat periaatteet osana vakavaraisuuden hallinnan periaatteitaan. OPK antaa jäsenpankeille ohjeen Rahoitustarkastuksen luotettavan hallinnon standardin soveltamisesta. Lisäksi luotettavan hallinnon järjestämisessä noudatetaan OPK:n hallintoneuvoston hyväksymää osuuspankkien hyvää hallinnointia koskevaa suositusta, joka perustuu Helsingin Pörssin antamaan Corporate Governance -suositukseen.

Compliance-toiminta on olennainen osa luotettavaa hallintoa. Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että OP-Pohjola-ryhmän kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä ja OPK:n ohjeita sekä yhteisöjen omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä compliance-toiminta järjestetään kunkin yhteisön liiketoiminnan laajuudesta riippuen nimeämällä yhteisölle säännösten noudattamisen varmistamisesta vastaava sivu- tai päätoiminen henkilö tai erillinen compliance-toiminto.

Sisäinen valvonta

Sisäisellä valvonnalla varmistetaan OP-Pohjola-ryhmän päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen sekä voimavarojen taloudellinen ja tehokas käyttö. Sisäinen valvonta on OP-Pohjola-ryhmässä osa normaalia toimintaa ja sitä toteutetaan kaikilla organisaatiotasolla.

Liiketoiminnalle asetettujen päämäärien ja tavoitteiden toteutumisen seuranta on OP-Pohjola-ryhmässä keskeinen osa sisäistä valvontaa. OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka ohjaa liiketoiminnan suunnittelua ja tavoiteasetantaa kaikissa OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä. Strategian laadinnan yhteydessä asetetaan tavoitteet pitkän aikavälin ja strategiakauden menestysmittareille. Menestysmittaristo muodostaa yhdessä riski- ja valvontarajamittareiden sekä stressitestien kanssa kokonaisuuden, johon OP-Pohjola-ryhmän tavoiteasetanta, seuranta ja palkitseminen merkittävilta osin perustuvat. OPK seuraa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan onnistumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä riskeihin ja raportoi tästä myös OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen johdolle.

Strategian yhteydessä OP-Pohjola-ryhmälle laaditaan erillinen pääomasuunnitelma sekä ennakkoiva omien varojen varautumissuunnitelma. Myös kaikki OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt laativat tulosenusteet ja pääomasuunnitelmat, joiden tavoitteena on kiinnittää hyvissä ajoin huomio liiketoimintapäätösten vaikutukseen vakavaraisuuteen, tuloskehitykseen ja menestysmittareiden arvoihin.

Lisäksi strategian yhteydessä laaditaan keskitetyt arviot OP-Pohjola-ryhmän strategisista, liiketoiminnallisista ja toimintaympäristöön liittyvistä riskeistä. Strategiakausien aikana OPK:n johtokunta arvioi vuosittain em. arvioiden ajantasaisuudet ja niihin tarvittavat muutokset, jotka toimenpideehtotuksilla täydennettynä esitetään tarvittaessa OPK:n hallintoneuvoston hyväksyttäväksi.

Riskienhallinta

OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat ryhmän strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata kaikkien ryhmään kuuluvien yhteisöjen riskinkantokyky ja varmistaa, etteivät ne ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteisön tai koko OP-Pohjola-ryhmän kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskin ottaminen on olennainen osa sekä pankki- että vakuustoiminnan perustehtävää.

Riskienhallintaprosessi pitää sisällään riskien tunnistamisen, mittaamisen ja arvioinnin sekä niiden rajoittamisen, raportoinnin ja valvonnan. OP-Pohjola-ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen laadullisia ja muita ei-mitattavia riskejä vähennetään varmistamalla, että OPK:n antamia yleisiä vakavaraisuuden hallintaan liittyviä ohjeita ja menettelytapoja sekä yhteisön ylimmän johdon vahvistamia ohjeita noudatetaan. OP-Pohjola-ryhmässä mitattavissa olevat riskit rajoitetaan riski- ja valvontarajajärjestelmällä, joka ohjaa toimintaa niin osuuspankeissa, OPK:n yhteisöissä kuin ryhmätasollakin.

Kaikilla OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilla yhteisöillä on yhteisön ylimmän johdon vahvistamat liiketoiminnan luonteeseen ja laajuuteen nähden riittävät kirjalliset riskienhallintaa koskevat ohjeet. OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintaa sekä riskienhallinnan menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään määrätietoisesti ryhmän liiketoiminnallisten tarpeiden pohjalta ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja viranomaismääräysten vaatimukset.

Taloudellinen pääoma

OP-Pohjola-ryhmän riskirajamittaristoa kehitetään hyödyntämällä taloudellisen pääoman malleja riskien arvioinnissa ja mittaamisessa. Taloudelliseen pääomaan pohjautuviin riskirajamittareihin ja liiketoiminnan ohjausmittareihin siirrytään vaihteittain.

Taloudellinen pääoma on OP-Pohjola-ryhmän oma laskennallinen arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoimintaan sisältyvät riskit. Vuonna 2008 taloudellinen pääoma laskettiin OP-Pohjola-ryhmässä kahdella tavalla. Edellisen vuoden tapaan taloudellisen pääoman määrä johdettiin vielä pankki- ja vakuutustoiminnan viranomaispääomavaatimuksista. Sen rinnalla käytettiin myös uutta riskilajikohtaista taloudellisen pääoman mallia, jossa lasketaan riskien kattamiseksi tarvittava taloudellinen pääoma luottoriskin lisäksi myös korko-, osake-, valuuttakurssi- ja kiinteistöriskille sekä vakuutusteknisille ja operatiivisille riskeille. Lisäksi mallissa arvioidaan rahoitusriskin, liiketoimintariskin ja toimintaympäristöstä aiheutuvan riskin kattamiseksi tarvittava taloudellisen pääoman määrä.

Stressitestit

Stressitestejä käytetään sen arvioimiseen, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa OP-Pohjola-ryhmään. Stressitestien avulla voidaan tunnistaa ryhmän kannalta keskeisimmät riskit ja arvioida, miten haavoittuvainen ryhmän taloudellinen asema on näiden riskien suhteen.

Herkkyysanalyysia käytetään osana riskilajikohtaista riskianalyysia. Herkkyysanalyysien tulosten avulla arvioidaan, miten käytettyjen oletusten ja parametrien muutokset vaikuttaisivat riskimallien tuloksiin. Herkkyysanalyysit auttavat ymmärtämään käytettyjen oletusten vaikutusta riskiasemaan. Eri shokkitasolla tehdyt herkkyysanalyysit antavat konkreettisen käsityksen eri riskien vaikutuksesta ja erisuuruisten tappioiden todennäköisyyksistä.

Skenaarioanalyysia käytetään erityisesti toimintaympäristön riskien vaikutusten analyysiin. Skenaarioanalyysin pohjana on kulloinkin voimassa olevan strategian mukainen taloudellinen ennuste, joka perustuu eri markkinamuuttujien vallitseviin tasoihin ja ryhmän parhaisiin arvioihin tulevastakin kehityksestä. Skenaarioanalyysissa tätä ns. perusennustetta rasitetaan eri riskien vaikutuksilla.

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKI- JA VALVONTARAJAJÄRJESTELMÄ

OPK:n hallintoneuvosto on asettanut OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyille (rahoitus- ja vakuutusryhmittymistä annetussa laissa säädetyille vakavaraisuudelle) sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat. Riskimittaristoa kehitetään hyödyntämällä taloudellisen pääoman malleja riskien arvioinnissa ja mittaamisessa.

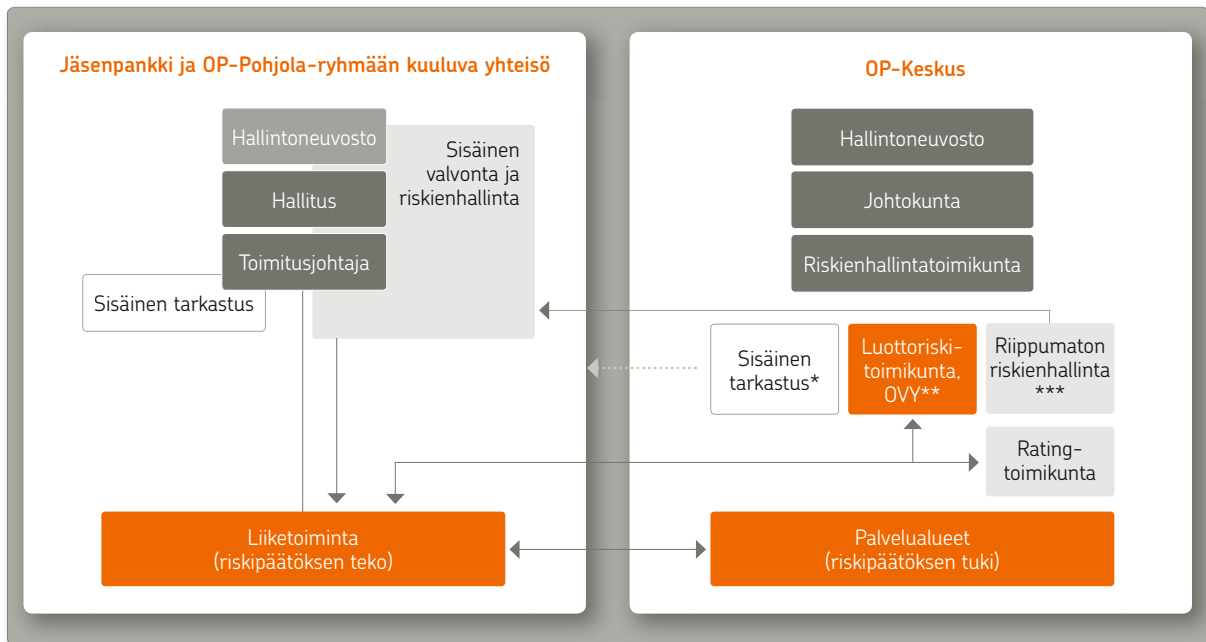
OPK:n johtokunta on asettanut osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n riskinkantokyvyille, kannattavuudelle ja eri riskilajeille valvontarajat, joita niiden ei tule toiminnassaan ylittää. Valvontarajojen perusteella osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oyj puolestaan vahvistavat omat riskirajansa, jotka ovat keskusyhteisön asettamia valvontarajoja tiukemmat. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan vuosittain. OPK-konsernin yhteisöt vahvistavat riskirajat toimintansa kannalta keskeisille riskeille.

Jäsenosuuspankkeja ohjataan ja valvotaan pääosin valvontarajajärjestelmän pohjalta. Jos valvontarajoja rikkoutuu, voidaan soveltaa eriasteista pankkikohtaista ohjausta. Jäsenpankit luokitellaan ryhmän sisäisiin riskiluokkiin. Luokittelussa otetaan huomioon valvontarajojen ylitysten lukumäärä ja vakavuus sekä riskienhallintaa koskevien ohjeiden noudattaminen. OPK analysoi riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia. Riskitilanteen arviointiin kuuluvat myös stressitestit.

VAKAVARAIKUUDEN HALLINNAN JA RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI

OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmätasoa koskevasta vakavaraisuuden hallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävytydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissääntöjen, omien sääntöjensä, OPK:n antamien ohjeiden ja OP-Pohjola-ryhmän sisäisten sekä asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta vakavaraisuuden hallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti. Vakavaraisuuden hallinnan organisointi OP-Pohjola-ryhmässä on kuvattu oheisessa kaaviossa.

Vakavaraisuuden hallinnan organisointi OP-Pohjola-ryhmässä

* Jäsenpankkien ja OPK:n sisäinen tarkastus
 ** Ovy = Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö
 *** ml. keskitetty raportointi

OP-Keskus

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka sisältää keskeiset riskienhallintaa koskevat linjaukset. Lisäksi OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet, liiketoiminnan tavoitteet, pääomasuunnitelman sekä riskinkantokykyä ja luotto- ja markkinariskejä koskevat riskirajat. OP-Pohjola-ryhmän ja OPK-konsernin liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehitystä hallintoneuvosto seuraa säännöllisesti.

OPK:n johtokunta arvioi vähintään vuosittain OP-Pohjola-ryhmän strategian ja riskirajojen sekä pääomasuunnitelman ja omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ajantasaisuuden. Johtokunta myös vastaa vakavaraisuuden hallintaan liittyvien järjestelmien ja menettelytapojen riittävytydestä ja ajanmukaisuudesta sekä yleisten vakavaraisuuden hallintaan liittyvien ohjeiden antamisesta OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille. Johtokunta vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintasuunnitelman sekä yleiset vakavaraisuuden hallintaan liittyvät linjaukset. Johtokunta raportoi hallintoneuvostolle OP-Pohjola-ryhmän, OP-Keskuksen ja siihen kuuluvien yhteisöjen sekä osuuspankkien liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehityksestä.

OPK:n riskienhallinta kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskienhallintaa ryhmätasolla. Riskienhallinta raportoi riskinkantokyvystä, riskiasemasta ja riskienhallinnan linjausten toteutumisesta sekä ohjaa ryhmän eri yhteisöjä riskienhallinnan osalta. Lisäksi se ylläpitää, kehittää ja valmistelelee riskienhallinnan periaatteita OPK:n johtokunnan ja hallintoneuvoston vahvistettavaksi. Riskienhallinta vastaa myös ryhmätason ja yhteisöille tarjottavien riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

OPK:n johtokunnalle raportoiva OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta valvoo osaltaan OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä. Se koordinoi OP-Keskuksen eri riskienhallintaorganisaatioiden toimintaa sekä valvoo OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallintaa koskevien linjausten toteutumista ryhmän eri yhteisöissä. Riskienhallintatoimikunta tekee OPK:n johtokunnalle esityksiä vakavaraisuuden hallintaan liittyvistä yleisistä periaatteista. Se valvoo myös, että riskienhallinnalliset näkökohdat otetaan riittävästi huomioon liiketoiminnassa ja sen kehittämisessä.

OPK:n johtokunnan valtuuttama luottoriskitoimikunta käsittelee mm. OP-Pohjola-ryhmätasolla merkittävät asiakasvastuut ja kiinteistösijoitukset. Jäsenpankeilla tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä voimassa oleva lupa, kun asiakaskokonaisuuden asiakasriski on tai uhkaa nousta yli 20 %:iin luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista. OPK:n johtokunta voi asettaa osuuspankille tätä tiukemman rajan. Jäsenpankilla tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä vastuuraja, kun osuuspankin asiakaskokonaisuuden vastuut OP-Pohjola-ryhmässä ylittävät viisi miljoonaa euroa tai kun pankki haluaa osallistua kiinteistöhankeeseen, johon sitoutuva pääoma OP-Pohjola-ryhmässä on yli viisi miljoonaa euroa. Tietyillä suhdanneherkillä toimialoilla jäsenpankilla tulee olla luottoriskitoimikunnan vastuuraja, kun asiakaskokonaisuuden vastuut ylittävät 3,5 miljoonaa euroa.

OPK:n rating-toimikunta vahvistaa aina jäsenpankkien keski suurten ja suurten yritysasiakkaiden luottoluokan. Pohjola Pankin asiakkaiden osalta vastaavan päätöksen tekee kuitenkin Pohjola Pankin rating-komitea. Esitykset keski suurten ja suurten asiakkaiden luottoluokista tekevät OPK:n Yritystutkimusyksikön ja Pohjola Pankin Luottoriskiyksikön asiantuntijat. Luottoluokitusten esittelystä ja päätöksenteosta vastaavat henkilöt eivät osallistu luottopäätösten tekoon.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) analysoi asiakkaan velanhoitokyvyn riittävytyden ja vakuuksien turvaavuuden tietyn vastuumäärän ylittävistä asiakaskokonaisuuksista. Ovy saa vakuutusksittelyn avulla yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakaskokonaisuuksien riskeistä. Vakuutusksittely tukee laadukasta luottoprosessia ja Ovy:n vakuutus päätökset ohjaavat pankkikohtaista luottoriskinottoa.

OPK:n Tarkastustoiminto tukee vakavaraisuuden hallintaa varmistamalla, että OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat lakien, viranomaissäännösten, OPK:n ohjeiden sekä sääntöjensä ja yhtiöjärjestystensä mukaisesti tuloksellisesti ja turvallisesti ja että riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.

Jäsenpankit, vakuutusyhteisöt ja OPK-konsernin muut tytäryhtiöt

Jäsenpankit, vakuutusyhteisöt ja OPK-konsernin muut tytäryhtiöt soveltavat toiminnassaan keskusyhteisön vakavaraisuuden hallinnan periaatteita liiketoiminnan laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla. Jäsenpankeissa hallintoneuvosto vahvistaa vakavaraisuuden hallintaa koskevat periaatteet sekä valvoo pankin ja sen konsernin toimintaa. OP-Keskuksen yhteisöissä tämä tehtävä kuuluu hallitukselle tai hallituksena toimivalle johtokunnalle. Sekä osuuspankeissa että OP-Keskuksen yhteisöissä toimiva johto vastaa vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta päätettyjen periaatteiden ja toimintaohjeiden mukaisesti sekä raportoi säännöllisesti yhteisön liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskitilanteesta hallitukselle.

Riskienhallinnan organisaatiossa on eroja yhteisön riskiaseman, koon sekä toiminnan laadun ja laajuuden suhteen. OP-Pohjola-ryhmän suurimmissa yhteisöissä on erillinen liiketoiminnallisesta päätöksenteosta riippumaton riskienhallintatoiminto. Pienissä ja keskisuurissa osuuspankeissa toimitusjohtaja vastaa suoraan riskienhallinnasta. Jäsenpankeissa riskienhallinnan arvioinnin riippumattomuus liiketoiminnasta toteutuu yleisesti siten, että riskienhallinnan arviointi perustuu OPK:n riskienhallinnan tuottamiin raportteihin, OPK:n suorittamaan pankin riskiluokitukseen sekä OPK:n Tarkastustoiminnon arviointeihin pankin riskienhallinnan riittävydestä. OPK tuottaa mitattavia riskejä koskevat raportit jäsenosuuspankeille keskitetysti. OPK:n Tarkastustoiminto tarkastaa myös riskienhallintaa.

Pohjola-konsernissa Pohjola Pankin hallitus on ylin päätöksentekuelin riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevilla asioilla. Hallitus on keskuudestaan valinnut riskienhallintavaliokunnan, joka keskittyy riskiaseman seurantaan ja valvontaan. Riskienhallintavaliokunnalle raportoiva riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja. Riskienhallintavaliokunnalle raportoi myös tasehallintajohto, joka analysoi, koordinoi ja ohjaa Pohjola-konsernin oman pääoman käyttöä. Riskinotosta ja liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallintatoiminto kehittää ja toteuttaa riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa Pohjola-konsernissa yhteistyössä Talous- ja rahoitustoiminnon kanssa. Pohjola Pankin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin Pohjola Pankin tilinpäätöksessä.

RISKIENHALLINTA OP-POHJOLA-RYHMÄN STRATEGIASSA

OP-Pohjola-ryhmän strategiaprosessissa tehdään merkittävät riskienhallinnalliset linjaukset ja päätetään riskirajamittariston kehittämissuunnista. Strategiassa määritellään myös ryhmän riskinkantokyvyn ja riskinottohalun tahtotila.

Vuonna 2006 vahvistetun strategian mukaan OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat pankit ja muut yhteisöt kasvavat markkinoita nopeammin riskienhallinnasta tinkimättä. Kasvutavoitteiden asettamisessa otetaan huomioon eri liiketoiminta-alueiden kasvunäkymät, kannattavuuskehitys sekä vaikutukset OP-Pohjola-ryhmän riskiasemaan. Kukin yhteisö vastaa omasta riskienhallinnastaan ja sen itsenäinen toiminta perustuu sen omaan riskinkanto- ja palvelukykyyn.

Sekä pankki- että vakuutustoiminnassa oikein mitoitettulla pääomalla on keskeinen rooli, sillä toimilupa edellyttää laissa säädettyjen vakavaraisuusvaatimusten täyttämistä. Pääoman määrä vaikuttaa sekä oman pääoman tuottoon että riskinkantokykyyn. Hyvä kannattavuus puolestaan tukee näitä molempia tavoitteita. Strategiassa riskinkantokyvyn menestysmittariksi on asetettu pysyvien omien varojen ja taloudellisen pääoman suhde. Tavoitteena on, että pysyvien omien varojen määrä ylittää aina taloudellisen pääoman. Kannattavuuden menestysmittari on taloudellisen pääoman tuotto, joka lasketaan OP-bonuksilla oikaistun tuloksen suhteena keskimääräiseen taloudelliseen pääomaan. Tavoitteena on saavuttaa vähintään 17 %:n tuotto taloudelliselle pääomalle.

OP-Pohjola-ryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinottohalun osalta tavoitteeksi on asetettu, että OP-Pohjola-ryhmän arvonalentumiset saamisista eivät nettomääräisesti ylitä 0,25 %:a luotto ja takauksista. Lisäksi tavoitteena on, ettei järjestämättömien saamisten määrä ylitä strategiakaudella 1,2 %:a luotto- ja takauksista.

Pankkiliiketoiminnassa merkittävin yksittäinen riskilaji on luottoriski. Lisäksi pankkiliiketoimintaan liittyy rahoitus-, korko-, valuutta-, osake- ja kiinteistöriskejä.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen sekä vastuuelan riittävyteen. Vahinkovakuutusliiketoiminnassa muodostuu merkittävä riski myös vastuuelkaa kattavan sijoitusomaisuuden luotto- ja markkinariskeistä.

Henkivakuutusliiketoiminnassa merkittävimmät riskit liittyvät vastuuelan ja oman pääoman katteena olevan sijoitusomaisuuden luotto- ja markkinariskisiin. Henkivakuutusliiketoiminnan merkittävimmät vakuutustekniset riskit ovat kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkavuus.

STRATEGISET RISKIT

Strategisella riskillä tarkoitetaan väärin valitun liiketoimintastrategian johdosta syntyviä menetyksiä.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan keskeisiin painopiste- ja kehittämislinjauksiin liittyvää strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista.

OPERATIIVISET RISKIT

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskiä siitä, että puutteellisesti toimivista sisäisistä prosesseista, henkilöistä ja järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista aiheutuu tappioita. Operatiiviset riskit ovat laadullisia eivätkä ne ole sidoksissa toiminnasta odotettavissa oleviin hyötyihin. Operatiiviset riskit sisältävät oikeudellisen riskin, mutta eivät strategista riskiä. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen menetyksenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiivisten riskien vaikutuksia ei pystytä kaikissa tapauksissa estämään.

Kaikkien operatiivisten riskien toteutumisen todennäköisyyttä vähennetään OP-Pohjola-ryhmässä ylläpitämällä ja parantamalla jatkuvasti sisäistä valvontaa, turvajärjestelmiä sekä prosessien toimivuutta. Uusien tuotteiden ja palvelujen käyttöönottoa edeltää niiden kuvaus, toimintaprosessien suunnittelu ja ohjeistus sekä tuotteen hyväksyntä. Yllättäviin tilanteisiin varaudutaan keskeisten liiketoiminta-alueiden jatkuvuussuunnitelmilla. Normaaliolojen jatkuvuusjärjestelyt ovat lähtökohtana poikkeusoloihin varautumiselle. Poikkeusoloihin varautuminen pohjautuu valmiuslakiin sekä muuhun viranomaisten antamaan varautumisohjeistukseen. Tärkeimpien tunnistettujen operatiivisten riskien osalta päätetään, kannetaanko riskit sellaisenaan vai pyritäänkö riskejä vähentämään. Merkittävistä riskeistä aiheutuvia mahdollisia vahinkoja rajoitetaan hankkimalla riittävä vakuutusurva.

OP-Pohjola-ryhmän sisäisen työnjaon mukaan OPK vastaa OP-Pohjola-ryhmän keskitettyjen toimintojen ja palvelujen toimintavarmuudesta ja jatkuvuudesta. Tältä osin OPK:lla on oltava koko OP-Pohjola-ryhmään nähden riittävät järjestelmät ja menettelytavat. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt vastaavat omaan liiketoimintaansa liittyvien operatiivisten riskien hallinnasta toimintansa laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla.

LUOTTORISKIT

Luottoriskien hallinnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että asiakas ei mahdollisesti täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteitaan eikä asetettu vakuus ole riittävä kattamaan pankin saamista. Luottoriskit ovat OP-Pohjola-ryhmän merkittävin riskilaji, ja siksi niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Luottoriskien hallinnan tarkoitus on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien merkittävien riskien toteutuminen. Luottoriskiä hallitaan asiakasvalinnalla ja vakuuksin. Riskikeskittymiä vältetään ja riskirajoilla on rajoitettu, että yksittäinen asiakasvastuu suhteessa ryhmän omiin varoihin ei ylitä 15 %.

OP-Pohjola-ryhmässä arvioidaan säännöllisesti vähintään vuosittain lievän taantuman vaikutusta luottoriskiasemaan, luottotappioihin sekä luottoriskin pääomavaatimukseen.

Luottoriski sisältyy myös vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnan sijoitustoimintaan. Vakuutusyhtiöiden luottoriskiä hallitaan yhtiöiden hallitusten vahvistamien sijoitussuunnitelmien mukaisesti hajauttamalla sijoituksia ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Joukkovelkakirjalainat sijoitetaan pääosin euromaiden valtioiden sekä yritysten ja luottolaitosten euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin.

Luottoriskien hallintamenetelmät pankkiliiketoiminnassa

Pankkiliiketoiminnassa luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoitokyvyn perusteella. Luottoriskien hallinnan lähtökohta ja OP-Pohjola-ryhmän pankkien erityinen vahvuus on paikallinen ja syvällinen asiakastuntemus.

Henkilöasiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään henkilöasiakkaiden rahoitushankkeiden luottoluokitteluja ja maksukykylaskelmia.

Henkilöasiakkaiden velanhoitokyvyn arvioimiseksi ylläpidetään kulutusnormitaulukoita, ja asuntoluottoja myönnettäessä varmistetaan myös se, ettei velanhoito vaarannu korkotason noustessa. Velanhoitokyvyn turvaamiseksi luottoneuvottelujen yhteydessä tarjotaan takaisinmaksua odottamattomissa tilanteissa turvaavia vakuutuksia, joiden korvaukset on sidottu luoton lyhennyksiin ja jäljellä olevaan pääomaan.

Yritysassiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään luottoluokitteluja, maksukykylaskelmia, tilinpäätösanalyyskejä, yritystutkimuksia, lausuntoja sekä OPK:n laatimia toimialakatsauksia ja rahoitussuosituksia. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi asiakkaan heikentynyt maksukyky nostaa rahoituspäätöksen päätöksentekotasoa.

Velanhoitokulujen vakauttamiseksi korkotason nousun varalta OP-Pohjola-ryhmässä tarjotaan kotitalouksien asuntoluotoille ja yritysten luotoille korkokattosopimuksia ja kiinteäkorkoisia luottoja.

Luotonmyöntämisvaltuudet on OP-Pohjola-ryhmässä porrastettu kussakin jäsenpankissa vastuumäärän ja riskitason mukaan.

OP-Pohjola-ryhmätasolla seurataan vähintään kuukausittain luottoriskien kehitystä. Seurannan kohteina ovat mm. luottokannan kehitys ja jakaumat, maksuohjelmamuutosten, rästien ja järjestämättömien saamisten kehitys sekä OY:n luottokantavakuutuksesta hylättyjen saamisten määrä. Myös luottoluokitusten kehitystä ja riskiperusteisen hinnoittelun toteutumista sekä muita luottosalkun laatua ja rakennetta kuvaavia raportteja seurataan säännöllisesti. OP-Pohjola-ryhmän suurimpien asiakkaiden vastuita limitoidaan ja seurataan keskitetysti vastuurajamenettelyn avulla.

Jäsenpankkitasolla luottoriskien seuranta on jatkuvaa. OPK tuottaa pankeille keskitetysti tietoa niiden asemasta suhteessa saman kokoluokan pankkien vertailuryhmään, omaan lähialueeseen ja osuuspankkien keskiarvoihin.

Luottoriskin mittaaminen

Luottoriskin määrällisen arvioinnin mittarit perustuvat OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskimalleihin, joissa otetaan luottoluokittelun lisäksi huomioon mm. vakuusasema ja vastuun määrä. OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskimalleja käytetään mm.

- luotonmyönnön, vakuuspäätösten ja hinnoittelun tukena,
- luottopäätöksentekotasojen määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- IRBA-vakavaraisuuslaskennassa (Pohjola Pankin yritys vastuiden osalta) sekä
- taloudellisen pääoman laskennassa.

Luottoluokittelu ja maksukyvyttömyyden todennäköisyys

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Asiakkaan luottoluokka arvioi kuinka suuri on riski siitä, että asiakkaan jostakin vastuusta OP-Pohjola-ryhmälle tulee vuoden sisällä järjestämätön saatava tai että asiakkaalle tulee vakavampia maksuhäiriöitä. Tämän riskin suuruudesta kertoo OP-Pohjola-ryhmässä kullekin luottoluokalle arvioitu maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD, probability of default). PD on maksukyvyttömyyden keskimääräinen todennäköisyys vuoden aikana yli suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa tietyn luottoluokan maksukyvyttömyisten asiakkaiden osuudet siis tyypillisesti alittavat PD:n ja huonossa suhdanteessa ylittävät.

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä useita erilaisia luokittelumalleja vastuiden luokitteluun, mutta yksittäisellä luottoluokalla on aina sama PD, jolloin eri mallien antamat luokat ovat vertailukelpoisia. Henkilöasiakkaiden luotot luokitellaan omilla luokittelumalleillaan sekä hakemusvaiheessa että osana pankin luottokantaa. Keski suurten ja suurten yritysten vastuiden luokitteluun käytetään R-luokittelua. Pienyritysten vastuiden luokitteluun käytetään joko A-luokittelua tai pienyritysten pisteytysmallia. Luottolaitosten luottoluokittelu ja PD-malli otetaan käyttöön vuonna 2009.

Henkilöasiakkaiden luottihakemusten luokittelumallia käytetään hankkeen luottoriskin arviointiin, kun asiakas hakee uutta rahoitusta. Luokittelu perustuu luottihakemuksessa kerättäviin tietoihin sekä velallisten OP-Pohjola-ryhmän tietojärjestelmistä löytyviin maksukäyttäytymistä ja asiointihistoriaa koskeviin tietoihin. Mikäli hakijat eivät ennestään ole OP-Pohjola-ryhmän asiakkaita, käytetään luokittelussa vain hakemuksen yhteydessä selviäviä tietoja. Luottoluokittelussa on käytössä yhteensä 16 luokkaa.

Henkilöasiakkaiden luottokannan luokittelumallilla luokitellaan ne taseessa olevat henkilöasiakkaiden luotot, joiden velallisista joku on ollut OP-Pohjola-ryhmän asiakkaana yhtäjaksoisesti viimeiset puoli vuotta. Asiakkaan maksukäyttäytymiseen ja muuhun asiointihistoriaan perustuva luottokannan luokittelu päivitetään kerran kuukaudessa. Luokitteluasteikko on sama kuin hakemusten luokittelussa. Vastaava luokittelumalli on käytössä myös kaikkein pienimpien yritysasiakkaiden (ammatinharjoittajien ja toiminimien) luokittelussa.

Yritysasiakkaiden R-luokittelussa luottoluokka muodostetaan pisteyttämällä yrityksen tunnuslukuja ja laadullisia tekijöitä. Pisteytysmalli on tehty yhdistäen tilastollista analyysia ja asiantuntija-arvioita. Laadullisten tekijöiden pisteytyksen tekee OPK:n yritystutkija tai Pohjola Pankin luottoriskipäällikkö. Laadullisissa tekijöissä arvioidaan esimerkiksi yrityksen johtoa ja toimialaa. Näiden lisäksi mallissa on mukana ns. varoitusmerkkejä kuten yrityksen maksuhäiriöt, jotka voivat heikentää luokkaa. Myös konsernirakenteet ja omistaja (esim. kuntien omistamat yritykset) vaikuttavat luottoluokkaan. R-luokkaesitys laaditaan OPK:n Yritystutkimusyksikössä tai Pohjola Pankin Luottoriskiyksikössä. Luokitus vahvistetaan OPK:n rating-toimikunnassa tai Pohjola Pankin rating-komiteassa. Näiden vahvistama lopullinen luottoluokka voi poiketa luokittelumallin antamasta luokasta.

R-luokittelun luokkakohdistaisten PD-lukujen arvioinnissa on käytetty pelkkiin tunnuslukutietoihin perustuvaa osittaista R-luokittelua ja maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2002–2006. Koska maksukyvyttömyystietoja oli vain hyvästä suhdannevaiheesta, arvioitiin tarvittavan yleisen tasokorjauksen määrää vuoteen 1991 asti ulottuvista luottotappio- ja konkurssiaineistoista sekä vuoteen 1990 asti ulottuvista ulkomaisten pankkien maksukyvyttömyysaikasarjoista. Luokkien PD-arvoissa on sisällä myös tilastoanalyysin mukainen virhemarginaali, joka on sitä suurempi mitä vähemmän yrityksiä aineiston kussakin luokassa on ollut.

Yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastieto Oy:n vuodesta 1999 käyttämä luokittelumalli Rating Alfa. Kyseessä on tilastollinen regressiomalli, jossa muuttujina on monia yrityksen historiaan, omistukseen, vastuuhenkilöihin, tilinpäätökseen ja maksutapaan liittyviä tekijöitä. Toimivuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi tilastollista luokittelumallia on täydennetty erilaisilla ehto- ja varmistuslausekkeilla, jotka esimerkiksi rajaavat yrityksen luottoluokkaa, jos tilinpäätöstietoja ei ole käytettävissä. Rating Alfa antamille pisteille on asetettu pisterajat, joita soveltaen Rating Alfa muunnetaan OP-Pohjola-ryhmän sisäiseksi luottoluokaksi. Osuuspankki tai Pohjola Pankki arvioivat A-luokittelun antaman riskiarvion oikeellisuuden kullekin asiakkaalle ja

tekevät tarvittaessa korjausesityksen OPK:n yritystutkimukselle tai Pohjola Pankin Luottoriskiyksikölle, jotka voivat tehdä ns. asiantuntijakorjauksen kyseisen asiakkaan luottoluokalle.

A-luokittelun pisterajat on asetettu niin, että luokkien PD-arvot vastaavat R-luokiteltujen PD-arvoja. Aineistona tähän käytettiin yritysten Rating Alfa -pisteitä ja sisäisiä maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2004-2007. Toteutuneille maksukyvyttömyysosuuksille tehtiin vastaava taloussuhdanteesta johtuva tasokorjaus kuin R-luokittelun PD-arvojen asetettaessa.

Kaikki yritys vastuut luokitellaan luokkiin 1–12, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat. Luokittelun tarkentamiseksi luokat 2–9 on jaettu kahteen alaluokkaan, joten luokkia on käytössä yhteensä 22. Asiakkaiden luottoluokat arvioidaan vähintään vuosittain.

OP-Pohjola-ryhmän yritys vastuiden rating-luokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten rating-luokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa. Vastaavuus ei ole tarkka eikä sitova, mutta kuvastaa ryhmän ratingin periaatteita.

OP-Pohjola-ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AA...AAA	AA-...BBB+	BB...BBB	B...B+	B-...CCC
OP-Pohjola-rating	1–2	3–4	5–6	7–8	9–10

Tappio-osuus ja vastuun määrä

OP-Pohjola-ryhmän luottoriskimalleissa tappio-osuudella (LGD, loss given default) pyritään arvioimaan taloudellista tappiota (osuutena asiakkaan kokonaisvastuista), joka pankille koituisi, jos asiakkaasta tulisi vuoden sisällä maksukyvytön. Kun asiakkaan maksukyvyttömyyden todennäköisyys arvioidaan luottoluokkaa vastaavalla PD-arvolla, voidaan asiakkaasta vuoden sisällä odotettavissa olevien luottotappioiden osuus vastuista arvioida PD:n ja LGD:n tulona. LGD on arvioitu taantuman olosuhteiden mukaisesti, koska vapaaehtoinen rästien hoito ja vakuuksien arvot vaihtelevat merkittävästi taloudellisten suhdanteiden myötä. Tappio-osuus ennustetaan jokaiselle asiakkaalle suoraan prosentiosuutena, jota hyödynnetään mm. luottojen minimihintasuosituksissa.

Rahamääräisten luottotappioiden ennustaminen edellyttää arviota vastuiden määrästä, joka asiakkaalla olisi maksukyvyttömyyden toteutuessa. OP-Pohjola-ryhmän luottoriskimalleissa asiakkaan vastuun määrän kehittymistä vuoden sisällä pyritään ennustamaan vastuun määrällä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, exposure at default). Kun tiedetään kuinka suuri prosentiosuus asiakkaan vastuista keskimäärin koituu tappioksi seuraavana vuonna, saadaan odotettavissa olevat euromääräiset luottotappiot ennustettua kertomalla osuus EAD:llä.

Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

Rahoitustarkastus on myöntänyt OP-Pohjola-ryhmälle luvan siirtyä vaiheittain sisäisten luottoluokitusten menetelmän (IRBA, Internal Ratings Based Approach) käyttöön vakavaraisuuslaskennassa. Syyskuussa 2008 laskenta aloitettiin sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmällä ryhmätasolla oman pääoman ehtoisille sijoituksille ja Pohjola Pankin yritys vastuille. Muut vastuuryhmät siirretään IRBAan kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa.

Sisäisten luokitusten perusmenetelmässä kunkin asiakkaan vastuiden riskipaino riippuu OP-Pohjola-ryhmän omilla malleilla lasketusta maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Sisäisten luokitusten perusmenetelmässä tappio-osuus (LGD) ja vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) lasketaan viranomaisten asettamilla malleilla.

Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Luottoriskimallien käyttöönotosta ja merkittävistä muutoksista päättää OPK:n johtokunta. Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaavat OPK:n Talous ja riskienhallinta -toiminnon Talouden ohjauksen menetelmät ja Yritystutkimusyksiköt, jotka ovat riippumattomia liiketoiminnasta.

Luottoriskimalleille tehdään OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukainen laadunvarmistus eli validointi vähintään kerran vuodessa. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä mm. mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia kuten käyttäjäpalautteen analysointia ja vertaisryhmäanalyysiä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset toimenpidesuositukset raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä. Validoinnista vastaa OPK:n Talouden ohjauksen menetelmät -yksikkö. Validoinnin riippumattomuus varmistetaan sillä, että OPK-konsernin Sisäinen tarkastus tarkastaa jokaisen validoinnin.

OPK-konsernin sisäinen tarkastus tarkastaa luottoriskimalleja ja sen sovelluksia sekä käyttöä OP-Keskuksen yhtiöissä osana normaalia tarkastustoimintaansa. Jäsenpankkien sisäinen tarkastus tarkastaa luottoriskimallien käyttöä osuuspankeissa.

Luottoriskin vähentäminen

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi osuuspankin asiakkaan vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. OP-Pohjola-ryhmässä on OPK:n johtokunnan vahvistamat ohjeet kiinteistöjen ja niiden hallintaan oikeuttavien osakkeiden, talletusten ja arvopapereiden sekä muiden mahdollisten kohteiden ja takausten hyväksymisestä vakuuksiksi. Tämän ohjeen noudattamisella varmistetaan myös, että vakuudet on pantattu pätevästi, vakuus on kattava ja riittävä, ja vakuudet ovat realisoitavissa. Vakuuksien arvioinnin ja erilaisten vakuuskohteiden arvostusperiaatteet ovat OP-Pohjola-ryhmässä yhtenäiset. Vakuuksien arvioinnissa käytetään riippumattoman arvioijan ja varovaisen käyvän arvon periaatetta.

Vakuusarvojen kehitystä seurataan OP-Pohjola-ryhmässä säännöllisesti. Vakuuden arvo arvioidaan uudelleen mm. silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti. Suhdanneherkkinä pidettävien vakuuksien arvoa ja niiden käyttökelpoisuutta arviotaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta. Suurempien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös luottosopimusten erityisehtoja (kovenantteja), joiden avulla varmistetaan tietojen saaminen sekä mahdollisuus luottoehtojen, vakuusvaatimusten tai hinnoittelun uudelleenarviointiin riskitilanteen heikentyessä.

Vakuuslajikohtaiset enimmäisarvostusprosentit vahvistetaan OPK:n johtokunnassa.

OP-Pohjola-ryhmässä ulkomaista maariskiä ottaa pankki- ja sijoituspalvelutoiminnassa käytännössä yksinomaan Pohjola Pankki. Pohjola Pankin hallitus vahvistaa maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyysihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta.

Osuuspankeilla ja Helsingin OP Pankki Oyj:llä on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus OVY:ssä. Vakuutuksen avulla pienennetään yksittäiselle osuuspankille luottotappioista koituvaa menetystä ja jaksotetaan tappion vaikutusta osuuspankin tulokseen useammalle vuodelle. Vakuutus päätökset tehdään erikseen sellaista luottojen osalta, jotka ylittävät 350 000 euroa tai 10 % jäsenpankin omista varoista. Raja on 300 000 euroa pankeilla, joiden luottoriskin OPK:n riskienhallinta arvioi kohonneen.

Luottovakuutustoimintaan liittyvää riskiä rajoitetaan OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja vakuusohjeisiin pohjautuvalla vastuuvallinnalla: asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voidaan hylätä vakuutuksen piiristä liian suurten velanhoitokykyyn tai vakuuksiin liittyvien riskien johdosta. Erillisen vakuutuskäsittelyn perusteella saadaan yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakkaiden luotoista, velanhoitokyvystä ja vakuusasemasta OPK:n riskienhallinnan käyttöön. Vakuutuskäsittely on merkittävä osa OP-Pohjola-ryhmän luottoriskien hallintaa.

Luottovakuutus toiminta, jonka osuus OVY:n vastuuvälästä ja vakuutusmaksutulosta on noin 90 %, on osa ryhmän sisäistä luottoriskien hallintaa ja tappiontasausmekanismeja. OVY tarjoaa OP-Pohjola-ryhmän yrityksille myös takuu-, vastuu- ja turvallisuusvakuutuksia.

OP-Pohjola-ryhmä ei ole ollut alullepanijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut perinteisiin erillisyyhtiön kautta liikkeeseen laskettuihin arvopaperistettuihin arvopapereihin. Arvopaperistamiseen liittyviä luottojohdannaisia ei ole ollut. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin standardimenetelmää silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoriskin standardimenetelmää. Positiolle, joihin sovelletaan sisäisten luottoluokitusten menetelmää, on laskennassa käytetty luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

Arvopaperistamispositioille sovelletaan Moody'sin, Fitchin ja Standard and Poor'sin luottoluokituksia. Saman arvopaperistamistransaktion eri etuoikeusluokissa oleviin positiioihin sovelletaan saman luottoluokituslaitoksen antamia luottoluokituksia. Jos arvopaperistamispositiosta on kahden valitun luottoluokituslaitoksen antamat luottoluokitukset, sovelletaan niistä alhaisempaa. Jos arvopaperistamispositiosta on annettu enemmän kuin kahden valitun luottoluokituslaitoksen luokitusta, käytetään niistä kahta korkeinta. Jos kaksi korkeinta luottoluokitusta poikkeavat toisistaan, käytetään niistä alhaisempaa.

MARKKINARISKIT

OP-Pohjola-ryhmässä markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien likviditeetti- ja korkoriskit sekä valuuttakurssi-, osakekurssi- ja kiinteistöriskit. Markkinariskien hallinnan keskeisenä tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yhteisössä tai OP-Pohjola-ryhmässä kokonaisuutena.

Vastuu markkinariskien ottamisesta on pääosin hajautettu. Yhteisökohtaista markkinariskien ottamista ohjaavat ja rajoittavat OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, OPK:n riskienhallintaohjeistus ja OP-Pohjola-ryhmän riski- ja valvontarajajärjestelmä. Kunkin yhteisön hallitus on määritellyt markkinariskien hallinnan tavoitteet, riskinoton periaatteet ja markkinariskien hallinnan organisoinnin.

Pankkiliiketoiminnan luotto- ja talletuskannan korkoriskien hallinnassa pyritään turvaamaan riittävä korkokate eri koronmuutostilanteissa. Kaupankäynti- ja sijoitussalkuissa pyritään turvaamaan vuotuisen tuoton ja salkun markkina-arvon kehitys.

Pankkiliiketoiminnan työnjaon mukaan osuuspankit ja Helsingin OP keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. Niiden aktiivista kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu OPK:n antamalla suosituksella, jonka mukaan pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan 5 % taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä.

Osuuspankit hoitavat rahamarkkina- ja johdannaiskauppansa valtaosin Pohjola Pankin kanssa.

OP-Pohjola-ryhmän keskuspankkina Pohjola Pankki hoitaa ryhmän maksuvalmiuden, maksuliikkeen, valuuttakurssiriskit, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainväliset pankkisuhteet sekä vastaa yhteisen, keskitetyn maksuvalmiusreservin ylläpidosta. Pohjola Pankin markkinariskien ottoa ohjaavat yhtiön vakavaraisuuden hallinnan periaatteet ja kokonaisriskipolitiikka sekä markkinariskilajikohtaiset riskipolitiikat, joissa määritellään sallitut riskien enimmäismäärät, position rakennetta ja hajauttamista koskevat periaatteet sekä riski- ja tuottotavoitteet. Pohjola Pankin markkinariskien hallintaa käsitellään tarkemmin Pohjola Pankin tilinpäätöksessä.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttakurssiriskistä. Korkojen muutokset vaikuttavat myös vastuuvelan arvoon. Vastuuvelan arvostuksen muutoksia ei kirjata tilinpäätökseen. Osakekurssien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon. Vakuutusliiketoiminnassa sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta.

Sijoitustoiminnan pitkän tähtäimen tuottotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallittua riskinottoa. Vakuutusyhtiöiden hallitukset vahvistavat erilliset sijoitusten riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Keskeinen merkitys on yhteisöjen hallitusten vuosittain vahvistamilla sijoitussuunnitelmissa, joissa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotasoon. Sijoitussuunnitelmissa määritellään myös sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit, vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset turvaavuuden, tuottovaateen ja likviditeetin suhteen sekä riskinkantokyky. Sijoitukset hajautetaan tästä syystä tehokkaasti eri omaisuusluokkiin ja sijoitusinstrumentteihin sekä maantieteellisesti ja toimialoittain. Sijoitusomaisuudesta tehdään position herkkyysanalyysit osakekurssien, korkojen ja kiinteistöarvojen suhteen. Lisäksi on tehty sijoituskohdainen luottoriskin herkkyystarkastelu.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa sijoitusriskien hallintaan käytetään sijoitusinstrumentin laatuluokitteluun perustuvaa mallia, jossa on otettu huomioon sijoitusluokkien odotettu tuotto ja hajonta sekä luokkien välinen korrelaatio. Henkivakuutusliiketoiminnassa sijoitusomaisuuden riskitasoa seurataan toteutuneiden tuottojen keskihajonnalla.

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelevat liiketoiminnan luonteen mukaan. Pohjola Pankissa markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä ja osin reaaliaikaista. Muissa yhteisöissä säännöllinen raportointi johdolle on kuukausittaista, mutta seuranta on tarvittaessa päivittäistä. OPK:n Riskienhallinta tuottaa markkinariskiraportit osuuspankeille ja raportoi koko OP-Pohjola-ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä OPK:n johdolle säännöllisesti.

Pankkiliiketoiminnan kiinteistö- ja osakeriskejä arvioidaan stressitestien avulla. Lisäksi tehdään erilaisia rahoitusriskiskenaarioita ja niihin liittyviä toipumissuunnitelmia.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. OP-Pohjola-ryhmän rakenteellinen rahoitusriski syntyy pääosin vähittäispankkitoiminnan luonteeseen kuuluvasta maturiteetiltaan pitkän antolainauksen ja suurelta osin asiakaskäyttäytymisestä riippuvan talletusvarainhankinnan maturiteetin erosta. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista eikä vakuustarpeista ilman vaikutuksia päivittäiseen toimintaan tai pankin taloudelliseen tilaan.

Likviditeettiriskin lähteitä ovat taserakenteesta syntyvät riskit sekä asiakaskäyttäytymisen muutoksiin ja toimintaympäristöön liittyvät riskit. Myös muiden liiketoimintariskien tai maineriskin toteutuminen voi realisoida likviditeettiriskin.

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiudella tarkoitetaan ryhmän pankkiliiketoiminnan kykyä selviytyä päivittäisistä maksuvelvoitteista vaarantamatta ryhmän tai siihen kuuluvan yhteisön liiketoiminnan jatkuvuutta, kannattavuutta tai vakavaraisuutta. Maksuvalmiuden hallinnan tavoitteena on turvata finanssiryhmän pankkiliiketoiminnan rahoituksen saatavuus kustannustehokkaasti kaikissa tilanteissa.

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiutta hallitaan ennakoivalla rahoitusrakenteen suunnittelulla, yhtenevällä riskiraja- ja limiittirakenteella ryhmälle ja ryhmään kuuluville yhteisöille, päivittäisen maksuvalmiuden suunnittelulla ja hoidolla sekä maksuvalmiustilanteen seurannalla ja oikein mitoitettulla maksuvalmiusreservillä. Markkinahäiriötilanteissa toimitaan likviditeetin hoitosuunnitelman (varautumis- ja toimintasuunnitelma markkinahäiriötilanteen hallitsemiseksi)

mukaisesti. Pohjola Pankin tarjoamat ryhmän sisäiset keskuspankkipalvelut tukevat ryhmän maksuvalmiuden hallintaa.

Maksuvalmiusreservillä varmistetaan finanssiryhmän pankkiliiketoiminnan normaali jatkaminen tilanteessa, jossa erääntyvää varainhankintaa ei saada uusittua. Reservin saamistodistuksia myymällä tai saamistodistuksia tai muita keskuspankkivakuuskelpoisia saamiseriä vakuutena käyttämällä voi Pohjola Pankki hankkia likviditeettiä ryhmän käyttöön. OP-Pohjola-ryhmä pyrkii turvaamaan maksuvalmiutensa maksuvalmiusreservin ja muiden likviditeetin hoitosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden avulla vähintään seuraavien 12 kuukauden ajan tukkuvarainhankintalähteiden sulkeutumisesta ilman vaikutuksia asiakasliiketoiminnan laajuuteen.

Ryhmän varainhankinnan perustan muodostavat yleisötalletukset ja tukkuvarainhankinta. Tukkuvarainhankinnan tarve määräytyy luotto- ja talletuskannan kasvueron perusteella. Ryhmän tukkuvarainhankinta perustuu ennakoivaan jälleenrahoitusrakenteen suunnitteluun ja taseen rahoitusrakenteelle asetettuun riskirajaan. Varainhankinnan jatkuvan saatavuuden varmistamiseksi hyödynnetään monipuolisesti eri rahoitusinstrumentteja ja hajautetaan varainhankinnan lähteet sekä maantieteellisesti, markkinoittain että sijoittajittain.

Yhtiökohtaiset jälleenrahoituksen ylijäämät/talletusylijäämät ohjataan ryhmän käyttöön joko Pohjola Pankin markkinaehtoisten korkoinstrumenttien tai tilien kautta, jotta ryhmän tukkuvarainhankinnan määrää ei tarpeettomasti kasvateta.

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiustilanteen seuranta perustuu markkinatilanteen ja ryhmän varainhankinnan toimivuuden mukaan määriteltyihin valmiustasoihin. Kullekin valmiustasolle on määritelty ohjaus- ja seurantamenettelyt, jotka tiukentuvat valmiustason noustessa.

OPK:n johtokunta vastaa OP-Pohjola-ryhmän likviditeettiriskin hallinnasta. Johtokunta vahvistaa vuosittain OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden hallintaa ohjaavan maksuvalmiusstrategian sekä hallintoneuvoston asettamista ryhmätason riskirajoista johdetut osuuspankkien valvontarajat, jotka rajoittavat finanssiryhmään kuuluvien yhteisöjen rakenteellisen rahoitusriskin ja maksuvalmiusriskin ottoa. OPK:n johtokunta seuraa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemaa. Johtokunta ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin ja päättää muutoksista maksuvalmiuden hallinnan valmiustasoissa.

Kukin OP-Pohjola-ryhmään kuuluva yhteisö vastaa maksuvalmiuden hallinnastaan OPK:n ohjeiden määrittämässä puitteissa.

Finanssiryhmän keskuspankkina Pohjola Pankki turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin jäsenosuuspankin tai ryhmään kuuluvan yhteisön maksuvalmiuden. Ryhmän päivittäinen maksuvalmiuden hallinta on pankkiliiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden hallintaa. Kaikki muutokset ryhmään kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemassa toteutuvat muutoksena Pohjola Pankin ulkoisessa likviditeettiasemassa. Pohjola Pankki vastaa likviditeetin tasaamisesta joko raha- ja pääomamarkkinoilla tai viime kädessä Suomen Pankin tilin kautta.

Pohjola Pankki vastaa ryhmän maksuvalmiusreservin hallinnasta sekä tukkuvarainhankinnasta (pl. asuntovakuudellinen varainhankinta, josta vastaa OP Asuntoluottopankki).

Vakuutustoimintaa harjoittavat yhtiöt huolehtivat omasta maksuvalmiudestaan ensisijaisesti itse. Yhtiöiden likviditeettivaatimukset huomioidaan sijoitussalkun allokaatiojakaumassa.

Ryhmän yhteisöjen likviditeettiriskien seuranta ja raportointi vaihtelee niiden liiketoiminnan luonteen mukaisesti reaaliaikaisesta neljännesvuosittaiseen. Raportointimenettelyissä on yhteisöstä ja raportointitasosta riippuen valmiudet päivittäisten kassavirtojen seurannasta (maksuvalmius) pitkän aikavälin jälleenrahoitusrakenteen seurantaan ja ennakointiin (jälleenrahoitusriski). Seuranta- ja raportointikäytännöt vastaavat maksuvalmiustilanteen edellyttämää valmiustasoa. OPK:n johtokunnalle raportoidaan säännöllisesti ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemasta samoin kuin kunkin yhteisön hallitukselle ao. yhteisön maksuvalmiusasemasta.

Rakenteelliseen rahoitusriskiin ja maksuvalmiusriskiin liittyvien uhkien ja tulevaisuuden skenaarioiden vaikutusta ryhmän maksuvalmiuteen, tulokseen ja vakavaraisuuteen testataan säännöllisesti vuosittain maksuvalmiusstrategian tarkastuksen yhteydessä osana ryhmän vakavaraisuuden hallintaprosessia.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkojen muutosten aiheuttamaa epävarmuutta pankin tulokselle ja kannattavuudelle. Korkoriskiä tarkastellaan jälkimarkkinakelpoisten arvopaperisalkkujen hintariskinä ja rahoitustaseen uudelleenhinnoitteluriskinä. Markkinakorkojen muuttuessa hintariski toteutuu arvopaperisalkkujen markkina-arvon muutoksena. Uudelleenhinnoitteluriski aiheutuu sijoituksen ja hankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista ja korontarkistusajankohdista. Korkojen muuttuessa uudelleenhinnoitteluriski toteutuu korkoposition nykyarvon muutoksena ja korkotuloriskinä, joka mittaa korkomuutosten vaikutusta kertyvään korkokatteeseen.

OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin merkittävimpiä lähteitä ovat vähittäispankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriski sekä vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoiminnan korkoriski.

Pankkiliiketoiminnan korkoriski koostuu rahoitustaseen korkoriskistä ja Pohjola Pankin kaupankäyntisalkun korkoriskistä. Kaupankäyntivarastoon kuulumattomien erien korkoriski on luonteeltaan rakenteellista rahoitusposition korkoriskiä. Pankkiliiketoiminnan korkoriskitarkasteluun sisällytetään kaikki korolliset tase- ja taseen ulkopuoliset erät. Korkoriskiä tarkastellaan staattisen taseen pohjalta (ns. run off -tarkastelu).

Korkoriskitarkastelussa koronmuutokselle herkäät erät jaetaan kassavirtatarkasteluun korontarkastuksen ja maturiteetin mukaisesti. Vaihtuvakorkoisten erien tulevaisuuden korkokassavirrat lasketaan tarkasteluhetken korkokäyrältä sopimuksen korkotietoihin perustuen forward forward -menettelyä käyttäen. Tarkastelussa otetaan huomioon hallinnollisten korkojen uudelleenhinnoitteluviiveet. Korkotason muutosvaikutuksia arvioidaan suhteessa pankin riskiposition arvoon. Pohjola Pankin kaupankäyntisalkun korkoriskiä tarkastellaan samoin periaattein kuin kaupankäyntivarastoon kuulumattomien erien korkoriskiä siten, että tätä trading -toiminnan korkoriskiä tarkastellaan myös omana kokonaisuutenaan.

Asiakaskäyttäytyminen vaikuttaa korkoriskiin niin antolainauksessa kuin talletushankinnassakin. Asiakaskäyttäytymisen vaikutus on pankkiliiketoiminnan korkoriskitarkastelussa otettu huomioon arvioimalla talletuskannan historiallisen kehittymisen perusteella talletusten keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive suhteessa markkinakorkojen muutoksiin. Hallinnollisten korkojen tarkistusviive on mallinnettu korkohistorian pohjalta. Luottojen ennenaikaisia takaisinmaksuja ei ole mallinnettu. Vuoden 2009 alusta lähtien vaadittaessa maksettavien talletusten eräpäiväolettamia tullaan pidentämään historia-aineistoon pohjautuvan asiantuntija-arvion perusteella.

Pankkiliiketoiminnan korkoriskiä hallitaan ensisijaisesti otto- ja antolainauksen tuotevalikoimalla ja -ehdoilla. Osuuspankit voivat suojata taseensa korkoriskiä toissijaisesti korkojohdannaisilla ryhmässä hyväksytyin toimintamallin mukaisesti. Vähittäispankkitoiminnassa korkojohdannaisia käytetään myös asiakasliiketoiminnassa sekä pankin omassa pieneen kaupankäyntivarastoon luettavassa sijoitustoiminnassa. Pohjola Pankki käyttää johdannaisia sekä kaupankäyntitoiminnassa että korkoriskin suojauksessa.

Ryhmän yhteisöjen korkoriskin mittaustavat ja seurantafrekvenssit vaihtelevat niiden liiketoiminnan luonteen ja laajuuden mukaan. Ryhmän korkoriskin riskirajamittarina käytetään markkinakorkojen 1,0 %-yksikön yhdensuuntaisen koron nousun vaikutusta riskiposition nykyarvoon suhteutettuna taloudelliseen pääomaan. Tämän ryhmälle yhteismitallisen korkoriskiseurannan lisäksi Pohjola Pankki täydentää korkoriskitarkasteluun myös VaR-mittarilla. Korkotuloriskiä seurataan arvioimalla koronmuutoksen vaikutusta seuraavan kahden kuukauden korkokatteeseen. Säännöllisen korkoriskimittauksen ja -raportoinnin osana toteutetaan stressitestausta erilaisten koronmuutosten vaikutuksilla korkoriskiposition nykyarvoon.

Korkoriskin seuranta- ja raportointifrekvenssit vaihtelevat reaaliaikaisesta salkkukohtaisen korkoriskin seurannasta päivittäiseen ja kuukausittaiseen seurantaan.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden ja vastuuvelan kassavirtojen arvoon. Vastuuvelan arvostusta ei kirjata tilinpäätökseen. Korkoriskiä seurataan modifioidulla duraatiolla suhteessa vertailusalkun duraatioon. Mittari vastaa ryhmän korkoriskin riskirajamittaria, koska se antaa 1,0 %-yksikön suhteellisen arvonmuutoksen, kun taas ryhmän mittari mittaa arvonmuutosta absoluuttisena. Sijoitustoiminnassa korkoriskiä hallitaan rajoittamalla korkosijoitusten määrää ja duraatiota sijoitusallokaatioissa. Korkoriskin riskiraja on asetettu sijoitusomaisuuden ja vastuuvelan muodostamalle korkoriskipositiolle. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan ja vastuuvelan korkoherkkyyteen liittyviä markkinariskejä tarkastellaan VaR-analyysin avulla.

Henkivakuutusliiketoiminnassa merkittävin vastuuvelkaan liittyvä korkoriski on korkotuottoisen vakuutuksen laskuperustekorkovaateen ja asiakashyvitysten (sitova tuottolupaus) ja vastuuvelkaa kattavan sijoitusomaisuuden todellisen tuoton suhde. Perustekorko on samalla vastuiden diskonttokorko.

Valuuttakurssiriski

Pankkiliiketoiminnassa valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP-Pohjola-ryhmän pankeissa valuuttakurssiriski on keskitetty Pohjola Pankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Valuuttakurssiriskiä mitataan Rahoitustarkastuksen standardin määrittelemän kokonaisnettovaluuttaposition suhteella taloudelliseen pääomaan.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa valuuttakurssiriski muodostuu valuuttakurssien muutosten vaikutuksesta sijoitusomaisuuden arvoon. Valuuttakurssiriskiä hallitaan sijoitusallokaation hajauttamisella ja suojaavilla valuuttajohdannaisilla. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa voi olla avoimia valuuttakurssipositioita, mutta niille on asetettu enimmäisrajoitus sijoitussuunnitelmassa. Vahinkovakuutusliiketoiminnan riskienhallinnassa huomioidaan myös vastuuvelasta aiheutuva valuuttakurssiriski. Henkivakuutuksen vastuuvelka ei sisällä valuuttamääräisiä eriä.

Osakeriski

Osakeriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvon muutosriskiä. Sijoitustoiminnan osakeriskiä hallitaan sijoitusallokaatiota hajauttaen ja johdannaisia käyttäen. Tehokkaan maantieteellisen, toimialoitaisen, valuutoittaisen ja yksittäisten yritysten välisen hajautuksen aikaansaamiseksi osakesijoitukset on pääosin tehty sekä koti- että ulkomaisten rahastojen kautta. Sijoitustoiminnassa osakeriskiä hallitaan sijoitusallokaation hajauttamisella. Ryhmän osakeriskin riskirajamittarina käytetään julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien tai muiden vastaavien instrumenttien markkina-arvon suhdetta taloudelliseen pääomaan.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, arvioida, rajoittaa ja valvoa kiinteistöomistuksiin kohdistuvia arvonalentumis-, tuotto- ja vahingoittumisriskejä. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöriskien hallinnan periaatteet ja hallintajärjestelmät. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa kiinteistöriskin hallinnan periaatteet on vahvistettu sijoitussuunnitelmassa. Jäsenpankkien ja muiden OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen kiinteistöomistusten määrää ja tuottotasoa seurataan vähintään neljännesvuosittain.

JOHDANNAISTEN KÄYTTÖ RISKIENHALLINASSA

OP-Pohjola-ryhmässä keskeisin johdannaisten käyttäjä on sen keskuspankki Pohjola Pankki, joka käyttää aktiivisesti korko- ja valuuttajohdannaisia sekä kaupankäynti- että suojaustarkoituksessa. Lisäksi Pohjola Pankki käyttää vähäisessä määrin osake-, osakeindeksi- ja luottojohdannaisia markkinariskiltä suojautumiseen. Pohjola Pankki soveltaa IFRS 39:n mukaista suojauslaskentaa käyttäen suojauksen tehokkuuden mittareina riskienhallinnassa yleisesti käytössä olevia mittareita.

OP-Pohjola-ryhmä soveltaa pankkiliiketoiminnan korkoriskin ja vakuutusliiketoiminnan valuuttakurssiriskin suojauslaskennassa ns. käyvän arvon suojausmallia.

Osuuspankit eivät käytä johdannaissopimuksia ulkoisen kaupankäynnin tarkoitukseen. Osuuspankkien oma johdannaismarkkinointi on vähäistä ja se rajoittuu asiakasliiketoiminnan korkotuloksen suojaukseen tai korkokatteen taloudelliseen suojaukseen. Muutamat osuuspankit ovat suojanneet yksilöityjä kiinteäkorkoisia asiakasluottoja koronvaihtosopimuksin suojauslaskennan periaatteella. Korkokatto- ja korkoputkiluottojen korkoriskit katetaan aina vastakkaisilla optioilla. Muutamat osuuspankit ovat suojanneet korkokatetta korkolattiasopimuksin taloudellisen suojauksen periaatteella. Johdannaissopimusten vastapuolena on aina Pohjola Pankki. Pitkäaikaisiin sijoituksiin sisältyy kytkettyjä johdannaisia, mutta niitä ei eroteta pääsopimuksista, koska sijoitus arvostetaan yhdistelmänä käypään arvoon.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa johdannaisia käytetään markkinariskin hallintaan. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Pitkäaikaisissa sijoituksissa on kytkettyjä johdannaisia, mutta niitä ei ole pääsääntöisesti erotettu. Nämä instrumentit arvostetaan tilinpäätöksessä tulosvaikutteisesti. Suoria luottoriskijohdannaisia ei ole käytetty. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

VAKUUTUSTEKNISET RISKIT

Vahinkovakuutus

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen ja vastuuvelan riittävyys. Vastuuvälkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti.

Vahinkovakuutus käyttää vakuutus- ja sijoitusriskien arvioimiseksi todennäköisyyksimallia, jonka avulla arvioidaan sijoitusallokaation, vakuutuskannan ja vakavaraisuuden optimaalinen rakenne siten, että pääoman tuotto maksimoidaan. Mallin avulla määritetään myös vakavaraisuudelle tavoitealue.

Vakuutusriskien osalta mallissa on otettu huomioon vakuutuslajien erilainen luonne sekä jälleenvakuuttamisaste.

Vakuutus sopimuksella vakuutuksenottaja siirtää riskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutus sopimuksen vakuutus riski muodostuu kahdesta elementistä: siitä, että sattuu yksi tai useampi vakuutus sopimuksen perusteella korvattava vahinko ja siitä, että jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat satunnaisia. Vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta-arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutus sopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutus sopimuksia. Vakuutuskannan suuruuden takia myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutusriskejä.

Koska vakuutusriskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, ei vakuutusyhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutusriskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännösriskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Se liittyy yleensä ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Esimerkiksi suhdannevaihtelut vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutus sopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutus sopimuksia. Tunnetuin esimerkki lähihistoriasta ovat asbestivahingot.

Oman riskityyppinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusliiketoiminta toimii alueella, jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena, ja siltä voi näin ollen suojautua jälleenvakuutuksella.

Riskin valinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti on asetettu rajoitukset riskien suuruudelle ja laajuudelle. Tätä tukevat tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi tehdään asiakas- tai vakuutuslajikohtaisesti riskianalyysjä riskien rajoittamiseksi.

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain Pohjola Pankin hallituksessa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutus suojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Paikalliset riskikeskittymät pyritään ottamaan huomioon omaisuusriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutus suojaan sisältyvällä EML-murtumasuojalla. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutus suojalla.

Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Vastuuvelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vastuuvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä.

Henkivakuutus

Henkivakuutusliiketoiminnan merkittävimmät vakuustekniset riskit ovat kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkavuus. Kuolemanvaravakuutuksissa riskinä on korkea kuolleisuus, mutta eläkkeiden ja muiden elämänvaravakuutusten osalta riskinä on oletettua alhaisempi kuolleisuus. Riskejä hallitaan määrittelemällä vakuutuksista perittävät maksut turvaaviksi, pitämällä vastuuvallintaohjeet ajan tasalla, kerryttämällä tasoitusmäärää sekä siirtämällä riskiä jälleenvakuuttajalle.

Koska vain poikkeustapauksissa hinnoittelua voidaan muuttaa sen jälkeen kun vakuutus on myönnetty, on hinnoittelussa varauduttava epäedulliseen vaihteluun. Olettamusten toteutumista tarkkaillaan systemaattisesti, ja tarvittaessa hinnoittelua korjataan tai vastuovelkaa vahvistetaan.

Henkivakuutuksen tuotevalikoimaan kuuluu pääasiassa pitkäaikaissäätämiseen tarkoitettuja tuotteita, joihin sisältyy ainoastaan vähäinen vakuutustekninen riski.

Vakuutusteknisiin riskeihin voidaan lukea myös liikekukuriski. Riski realisoituu, jos todelliset liikekulut ylittävät hinnoittelussa tehdyt kustannusolettamukset. Hallintakeinot ovat kulukuri ja riittävä hinnoittelu.

Mahdollisuus takaisinostoihin tuo henkivakuutusyhtiölle takaisinostoriskiä: pitkäaikaisiksi tarkoitettujen varojen nostaminen ennakkoaisesti pienentää ansaintapohjaa. Vakuutusyhtiö saattaa takaisinoston yhteydessä joutua realisoimaan sijoituksiaan epäedullisessa markkinatilanteessa tai etupainotteisia liikekuluja ei ole saatu kuoletettua takaisinostohetkeen mennessä.

Takaisinostoriskiä hallitaan sopivilla tuoterakenteilla sekä sopimusehdoilla ja sanktioilla. Takaisinostolle alttiita ovat säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset. Sen sijaan eläkevakuutuksien takaisinosto on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa.

LIITE 3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot

Pohjola Pankki Oyj ja Kesko Oyj allekirjoittivat 21.12.2007 kauppasopimuksen K-Rahoitus Oy:n osakekannan ostamisesta. Kauppahinta oli noin 30 miljoonaa euroa, josta goodwillin osuus oli noin 13 miljoonaa euroa. K-Rahoitus Oy:n osakekanta siirtyi 31.1.2008 Pohjola Pankki Oyj:n omistukseen ja yhtiön nimi muutettiin Pohjola Finance Oy:ksi. Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n hallitukset ovat hyväksyneet suunnitelman, jonka mukaan Pohjola Finance Oy sulautuu emoyhtiöönsä vuoden 2009 syyskuun loppuun mennessä. Sulautumisen tavoitteena on selkeyttää konsernin yritysrakennetta, tehostaa liiketoimintaa ja vähentää hallinnollisia kustannuksia. Koska kysymyksessä on tytäryhtiösulautuminen, sulautumisvastiketta ei suoriteta.

Milj. e	Yhdistämisessä käytetyt käyvät arvot	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä
Aineelliset hyödykkeet	6	6
Aineettomat hyödykkeet	0	0
Rahoitusvarat	186	186
Eläkevarat	0	0
Laskennalliset verosaamiset	0	0
Muut varat	5	5
Rahavarat	4	4
Varat yhteensä	201	201
Rahoitusvelat	180	180
Laskennalliset verovelat	0	0
Osto- ja muut velat	2	2
Velat yhteensä	182	182
Nettovarat	19	19
Omistusosuus hankituista nettovaroista	100 %	19
Hankintameno		31
Liikearvo*		13
Rahana maksettu kauppahinta		31
Hankitun tytäryrityksen rahavarat		4
Rahavirtavaikutus		27

*Tarkempi erittely liikearvosta on liitetiedossa 28.

LIITE 4. Myytävissä olevat omaisuuserät

OP-Pohjola-ryhmällä ei ole taseessaan myytävissä olevia omaisuuseriä.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 5. Korkotuotot ja -kulut	2008	2007
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	73	53
Saamisista asiakkailta		
Lainoista	2 689	2 066
Rahoitusleasingsaamisista	33	20
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	1	1
Saamistodistuksista		
Kaupankäynnistä	135	95
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	111	112
Myytavissä olevista	117	43
Eräpäivään asti pidettävistä	18	7
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	-61	9
Muista	1 725	1 216
Muista korkotuotoista	11	8
Yhteensä	4 853	3 630
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	86	37
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista	19	0
Veloista asiakkaille	1 010	657
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	844	632
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainoista	11	8
Muista	43	42
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	-84	8
Muista	1 729	1 190
Muista korkokuluista	7	8
Yhteensä	3 664	2 583
Korkokate	1 189	1 048

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on 30,9 milj. e (-2,4 milj. e) ja suojauskohteiden nettotulos on -30,9 milj. e (2,4 milj. e).

LIITE 6. Saamisten arvonalentumiset	2008	2007
Luotto- ja takaustappioiden poistetut saamiset	29	12
Palautukset poistetuista saamisista	-6	-9
Arvonalentumisten lisäys	44	29
Arvonalentumisten peruutukset	-17	-22
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	8	4
Korkosaamisten arvonalentumiset	-	-
Vakuutuskorvaukset	0	0
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	58	13

LIITE 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	2008	2007
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	991	944
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-24	-43
Vakuutusmaksutuotot, brutto	966	901
Jälleenvakuuttajien osuus	-43	-51
Yhteensä	923	850
Sijoitustoiminnan nettotuotot	53	153
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	602	556
Korvausvastuun muutos	30	-10
Korvauskulut yhteensä, brutto	632	546
Jälleenvakuuttajien osuus	-41	-10
Yhteensä	591	536
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät	40	39
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	345	427

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

Lyhytaikaiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	988	938
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-26	-40
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	1	-2
Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	3	5
Vakuutusmaksuvastuun muutos	1	-1
Vakuutusmaksutuotot, brutto	966	901
Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutus sopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	-42	-48
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	1	-2
Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisien vakuutus sopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	0	0
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	0
Jälleenvakuuttajien osuus	-43	-51
Vakuutusmaksutuotot, netto	923	850
Vakuutusmaksutulo yhteensä	991	944
Vakuutusmaksuvastuun muutos yhteensä	-24	-43
Vakuutusmaksutuotot, yhteensä	966	901

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot	9	3
Korkokulut	-1	-1
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvon alentumiset	-	-
Lainat ja muut saamiset yhteensä	8	2

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	-	-
Muista	1	-2
Yhteensä	1	-1
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-	-
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	-10	13
Muista	0	0
Yhteensä	-10	13
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-3	0
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	1	0
Muista	-	-
Yhteensä	-3	0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-12	12
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotot	61	67
Muut tuotot ja kulut	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot	-2	-12
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-14	-27
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Yhteensä	45	28
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	26	61
Muut tuotot ja kulut	-1	0
Myyntivoitot ja -tappiot	-25	-10
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	18	61
Arvonalentumiset	-17	-5
Yhteensä	2	106
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	48	134
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	9	6
Myyntivoitot ja -tappiot	2	3
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	3	2
Vastike- ja hoitokulut	-5	-6
Muut	-1	0
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	9	5
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	53	153

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskonttatun vastuuvelan (liite 36) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 42 milj. e (39 milj. e). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vastuuvelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003-30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004-30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005-30.11.2007 ja 3,5 % 1.12.2007-31.12.2008

LIITE 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	2008	2007
Vakuutusmaksutulo	745	809
Jälleenvakuuttajien osuus	-28	-15
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-816	297
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	645	507
Korvausvastuun muutos	47	40
Jälleenvakuuttajien osuus	-3	0
Muut	-	-
Vastuuvelan muutos		
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-602	373
Jälleenvakuuttajien osuus	-25	-12
Muut	-22	11
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot yhteensä	-139	172

Vuoden alun vastuuvelkaan sisällynyt 10 milj. euron suuruinen tulevien asiakashyvitysten vastuu on purettu.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

Maksutulo vakuutus sopimuksista

Maksutulo vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus	181	177
Yksilöllinen eläkevakuutus	58	57
Ryhmäeläkevakuutus	122	63
Riskivakuutus		
Yksilöllinen vakuutus	71	41
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	2	9
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	12	11
Riskivakuutus yhteensä	85	61
Yhteensä	447	358
Maksutulo sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästövakuutus	201	353
Yksilöllinen eläkevakuutus	94	95
Ryhmäeläkevakuutus	4	3
Yhteensä	299	451

Yhteensä **745** **809**

Maksutulo sijoitussopimuksista

Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Kapitalisaatiosopimukset	3	38
Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset	-	-
Maksutulo sijoitussidonnaisista sijoitussopimuksista		
Kapitalisaatiosopimukset	18	11

Yhteensä **21** **49**

Ensivakuutus yhteensä

Tuleva jälleenvakuutus 0 0

Maksutulo yhteensä **767** **859**

Jatkuvat vakuutusmaksut vakuutus sopimuksista 418 484

Jatkuvat vakuutusmaksut sijoitussopimuksista 0 1

Kertamaksut vakuutus sopimuksista 328 325

Kertamaksut sijoitussopimuksista 21 48

Yhteensä **767** **859**

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot**Lainat ja muut saamiset**

Korkotuotot	-4	-2
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvonalentumiset	-	-
Lainat ja muut saamiset yhteensä	-4	-2

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-9	-
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Muista	-52	27
Yhteensä	-61	27
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-100	0
Osakkeista ja osuuksista	-	0
Johdannaisista	18	2
Muista	-	-
Yhteensä	-82	2
Osinkotuotot	-	-
Kaupankäynnin rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-143	29

Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista		
Korkotuotot	49	62
Myyntivoitot ja -tappiot	23	-12
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-33	-15
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-6	-25
Yhteensä	32	11
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	34	40
Muut tuotot	11	-12
Myyntivoitot ja -tappiot	-51	52
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	30	72
Arvonalentumiset	-21	-
Yhteensä	3	153
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	36	164

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	11	10
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	0	10
Vastike- ja hoitokulut	-6	-5
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	0	0
Muut	-1	-6
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	4	10

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus

Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	-30	126
Arvostusvoitot ja -tappiot	-697	-52
Muut	19	23
Yhteensä	-708	97

Kurssivoitot (-tappiot)	0	0
--------------------------------	----------	----------

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	-816	297
---	-------------	------------

Henkivakuutuksen korvaukset

Korvaukset vakuutusopimuksista

Korvaukset vakuutusopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus		
Eräntymiset	192	175
Kuolemantapauskorvaukset	70	63
Takaisinostot	142	95
Yhteensä	405	334
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	29	22
Kuolemantapauskorvaukset	1	1
Takaisinostot	1	2
Yhteensä	32	25
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	17	14
Summamuotoiset korvaukset	1	1
Takaisinostot	3	1
Yhteensä	21	15
Riskivakuutukset		
Yksilöllinen vakuutus	8	5
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	0	5
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	8	8
Yhteensä	17	17
Korvaukset sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästövakuutus		
Eräntymiset	14	16
Kuolemantapauskorvaukset	19	14
Takaisinostot	132	81
Yhteensä	166	111
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	2	2
Kuolemantapauskorvaukset	1	1
Takaisinostot	1	3
Yhteensä	4	5
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	0	0
Kuolemantapauskorvaukset	-	-
Takaisinostot	0	-
Yhteensä	0	0
Korvaukset vakuutusopimuksista yhteensä	645	507
Korvaukset sijoitusopimuksista		
Korvaukset sijoitusopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Eräntymiset	37	28
Takaisinostot	40	17
Yhteensä	77	46
Korvaukset sijoitusopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Eräntymiset	-	-
Takaisinostot	-	-
Yhteensä	-	-
Korvaukset sijoitussidonnaisista sijoitusopimuksista		
Eräntymiset	1	1
Takaisinostot	7	4
Yhteensä	8	5
Korvaukset sijoitusopimuksista yhteensä	85	51

Ensivakuutus yhteensä	730	558
Tuleva jälleenvakuutus	-	0
Korvaukset yhteensä	730	558

LIITE 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto	2008	2007
--	-------------	-------------

Palkkiotuotot		
Luotonannosta	102	103
Talletuksista	5	6
Maksuliikkeestä	121	112
Arvopapereiden välityksestä	20	27
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	4	7
Rahastoista	67	95
OmaisuuDENhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	51	53
Vakuutusten välityksestä	48	49
Takauksista	14	11
Muista	46	39
Yhteensä	480	502

Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	16	21
Arvopapereista	6	5
Muista	39	46
Yhteensä	61	72

Palkkiotuotot ja -kulut, netto	419	430
---------------------------------------	------------	------------

Muut palkkiokulut erä sisältää maksettuja palkkioita omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä 9 milj. e (12 milj. e) ja muita maksettuja palkkioita 29 milj. e (34 milj. e).

Muissa palkkiotuotoissa aikaisemmin esitetyt Helsingin OP Pankki Oyj:n asiakkaille myönnettyt bonukset on siirretty erään Palautukset omistajajäsenille. Vertailutieto on muutettu vastaavasti.

LIITE 10. Kaupankäynnin nettotuotot	2008	2007
--	-------------	-------------

Kaupankäyntivaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	2	-8
Osakkeista ja osuuksista	-2	6
Johdannaisista	-26	3
Muista	-	-
Yhteensä	-27	0
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	15	3
Osakkeista ja osuuksista	-19	-5
Johdannaisista	-11	24
Muista	-	-
Yhteensä	-16	21
Osinkotuotot kaupankäyntivaroista	1	1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-16	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	-16	0

Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-66	-68
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	-66	-68
Osinkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista	-	-
Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Kurssierot	22	49
Muut	-24	-33
Yhteensä	-1	16
Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä	-125	-30

LIITE 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot	2008	2007
--	-------------	-------------

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista ja ostetuista lainoista		
Myyntivoitot ja -tappiot	2	-3
josta jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista	-	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	-4	-2
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-3	-
Yhteensä	-5	-5
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	-1	12
josta hankintamenoön arvostetuista	0	0
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	0	19
Arvonalentumiset	-4	-
Yhteensä	-5	30
Osinkotuotot	12	24
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	3	50
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista		
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	49	53
Myyntivoitot ja -tappiot	4	3
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	-3	18
Vastike- ja hoitokulut	-29	-33
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	1	1
Muut	1	4
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	22	45
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	25	95

LIITE 12. Liiketoiminnan muut tuotot	2008	2007
---	-------------	-------------

Vuokratuotot oman käytön kiinteistöistä	11	10
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	1	2
Vakuutuskorvaukset	0	0
Muut	96	97
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	108	109

Erä muut liiketoiminnan tuotoista sisältää vahinkovakuutustoiminnan muita tuottoja 1 milj. e (3 milj. e), leasingkohteiden vuokratuottoja 20 milj. e (13 milj. e), atk-tuottoja 8 milj. e (8 milj. e), tuottoja luottoriskien hallinnasta 16 milj. e (16 milj. e) ja muita toimintatuottoja 51 milj. e (57 milj. e).

LIITE 13. Henkilöstökulut	2008	2007
Palkat ja palkkiot	512	482
Osakeperusteiset maksut	0	0
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	62	52
Etuuspohjaiset järjestelyt	-7	-12
Muut henkilösivukulut	31	31
Henkilöstökulut yhteensä	598	553

LIITE 14. Muut hallintokulut	2008	2007
Toimistokulut	47	48
IT-kulut	110	86
Yhteyskulut	38	38
Markkinointikulut	61	63
Tutkimus- ja kehittämiskulut	7	12
Muut hallinnon kulut	64	57
Muut hallintokulut yhteensä	328	303

LIITE 15. Liiketoiminnan muut kulut	2008	2007
Vuokratkulut	2	1
Oman käytön kiinteistöistä	74	76
Myyntitappiot oman käytön kiinteistöistä	0	1
Poistot		
Rakennuksista	11	11
Koneista ja kalustosta	22	24
Aineettomista hyödykkeistä	28	26
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneista aineettomista hyödykkeistä	42	48
Muista	26	18
Yhteensä	130	128
Arvonalentumiset		
Oman käytön kiinteistöistä	1	1
Liikearvosta	-	-
Muista	3	0
Yhteensä	4	1
Talletussuojarahaston kannatusmaksu	15	17
Muut	87	49
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	312	273

Erä muut liiketoiminnan muissa kuluissa sisältää valvonta-, tarkastus- ja jäsenmaksuja 13 milj. e (10 milj. e), vakuutus- ja varmuuskuluja 9 milj. e (7 milj. e), vahinkovakuutustoiminnan muita kuluja 11 milj. e (13 milj. e) ja muita liiketoiminnan kuluja 55 milj. e (18 milj. e).

Tilintarkastajille maksetut palkkiot tilintarkastuksesta olivat 2,7 milj. e, tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 0 milj. e, veroneuvonnasta 0 milj. e ja muista palveluista 0 milj. e.

LIITE 16. Palautukset omistajajäsenille	2008	2007
Bonukset	132	83
Osuuspääoman korot	22	24
Palautukset omistajajäsenille yhteensä	154	107

Palautukset omistajajäsenille sisältää osuuspankkien jäsenille tilikaudelta maksettaviksi tulevat lisäosuuspääoman korot sekä pankkipalvelujen käytön keskittämisestä omistajajäsenille tilikaudelta kertyneet bonukset.

Muissa palkkiotutoissa aikaisemmin esitetyt Helsingin OP Pankki Oyj:n asiakkaille myönnettyt bonukset on siirretty erään Palautukset omistajajäsenille. Vertailutieto on muutettu vastaavasti.

LIITE 17. Tuloverot	2008	2007
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	92	160
Aikaisempien tilikausien verot	2	3
Laskennalliset verot	57	104
Tuloslaskelman verot	151	266
Yhteisön tuloveroprosentti	26	26
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	372	1 005
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	97	261
Edellisten tilikausien verot	2	3
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-3	-5
Vähennyskeltottomien kulujen vaikutus	10	11
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	42	-2
Veronoikaisujen vaikutus	-	-1
Muut erät	3	-1
Tuloslaskelman verot	151	266

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 18. Käteiset varat	31.12.2008	31.12.2007
Kassa	135	143
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Yön yli -talletukset	1 943	-
Pohjola Pankki Oyj:n vähimmäisvarantotalletus	228	150
Muut	87	296
Käteiset varat yhteensä	2 393	589

Luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja), sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä 2 % varantopohjasta. OP-Pohjola-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Pohjola Pankki Oyj:hin. Pohjola Pankki Oyj huolehtii OP-Pohjola-ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

LIITE 19. Saamiset luottolaitoksilta	31.12.2008	31.12.2007
Talletukset keskuspankeissa		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	-	-
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	97	96
Muut	6	6
Yhteensä	103	103
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat	-	-
Muut	2 347	182
Yhteensä	2 347	182
Yhteensä	2 450	285
Arvonalentumiset	-	-
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	2 450	285

LIITE 20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	761	282
Sijoitus- ja yritystodistukset	2 191	1 581
Debentuurit	36	8
Joukkovelkakirjalainat	221	338
Muut saamistodistukset	16	32
Osakkeet ja osuudet	45	69
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	3 270	2 310
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	56
Sijoitus- ja yritystodistukset	-	-
Debentuurit	-	53
Joukkovelkakirjalainat	43	2 372
Muut saamistodistukset	-	0
Osakkeet ja osuudet	-	-
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	43	2 481
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	3 313	4 791

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat	31.12.2008		31.12.2007	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Milj. e				
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	619	-	287	-
Muilta	453	45	566	69
Muut				
Julkisyhteisöiltä	58	-	151	-
Muilta	2 095	-	1 237	-
Yhteensä	3 225	45	2 241	69

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

	31.12.2008		31.12.2007	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Milj. e				
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	56	-
Muilta	43	-	2 425	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-
Yhteensä	43	-	2 481	-

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä

3 268 45 4 721 69

LIITE 21. Johdannaissopimukset

31.12.2008 31.12.2007

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	1 150	412
Valuuttajohdannaiset	85	6
Osake- ja indeksijohdannaiset	67	59
Luottojohdannaiset	4	0
Muut	2	-
Yhteensä	1 307	479
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Korkojohdannaiset	46	0
Valuuttajohdannaiset	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	46	0
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	105	41
Valuuttajohdannaiset	11	7
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	117	48
Johdannaissopimukset yhteensä	1 470	526

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

LIITE 22. Saamiset asiakkailta	31.12.2008	31.12.2007
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	45 195	40 635
Saamistodistukset	735	-
Rahoitusleasingsaamiset	593	452
Ostetut luotot ja muut saamiset	5 323	3 807
Yhteensä	51 846	44 895
Arvonalentumistappiot	-137	-118
Saamiset asiakkailta yhteensä	51 708	44 776

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta ja luottolaitoksilta

Milj. e	Luotot	Saamis- todistuk- set	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2008	117	-	4	-2	118
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	39	9	0	-1	48
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	8	-	0	-	8
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-21	-	-1	0	-22
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-15	-	-	-	-15
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-	-
Arvonalentumiset 31.12.2008	128	9	3	-3	137
Arvonalentumiset 1.1.2007	121	-	4	-1	124
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	28	-	0	0	29
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4	-	-	0	4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-22	-	0	0	-22
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-14	-	-	-1	-15
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-	-
Arvonalentumiset 31.12.2007	117	-	4	-2	118

Rahoitusleasingsaamiset

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj vuokraa rahoitusleasingsopimuksin kuljetuskalustoa sekä teollisuuden koneita ja laitteita.

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisaajat		
Yhden vuoden kuluessa	188	171
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	339	253
Yli viiden vuoden kuluttua	220	133
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	746	558
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-153	-106
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	593	452
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	162	151
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	282	218
Yli viiden vuoden kuluttua	150	83
Yhteensä	593	452
Vuokralle antajan hyväksi tuleva takaamaton jäännösarvo	-	-
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat	-	-
Vähimmäisvuokrasaamisista kirjattu vähennyserä	-	-
Bruttokasvu tilikauden aikana	352	206

LIITE 23. Vahinkovakuutustoiminnan varat	31.12.2008	31.12.2007
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	418	57
Osakkeet ja osuudet	318	894
Kiinteistöt	81	85
Saamistodistukset	1 075	1 387
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	3	0
Muut	419	1
Yhteensä	2 315	2 425
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	33	28
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	218	210
Jälleenvakuutustoiminnasta	100	74
Rahat ja pankkisaamiset	4	12
Yhteensä	355	325
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	2 670	2 750

Vahinkovakuutuksen sijoitukset	31.12.2008	31.12.2007
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	418	57
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	1
Yhteensä	419	58
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	6	1
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	3	0
Korkojohdannaiset	-	-
Osakejohdannaiset	-	-
Johdannaissopimukset yhteensä	3	0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat yhteensä	9	2
Myytävässä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 069	1 386
Osakkeet ja osuudet	318	444
Muut osuudet	419	450
Yhteensä	1 806	2 280
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	11	11
Rakennukset	71	74
Yhteensä	81	85
Sijoitukset yhteensä	2 315	2 425

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2008			31.12.2007		
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Johdan- naissopimu- kset	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Johdan- naissopimu- set
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	6	-	-	1	-	-
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	-	-	3	-	-	0
Yhteensä	6	-	3	1	-	0

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2008

Myytävissä olevat saamistodistukset Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet						
Milj. e	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä*
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	659	-	659	-	-	-
Muilta	392	-	392	626	-	626
Muut						
Julkisyhteisöiltä	5	-	5	-	-	-
Muilta	14	-	14	111	-	111
Yhteensä	1 069	-	1 069	737	-	737
Tilikauden arvonalentumistappiot	-	-	-	17	-	17

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 14 milj. e (1 milj. e). Erät koostuvat pääosin johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 318 milj. euroa (444 milj. e) sekä muita osuuksia 419 milj. euroa (450 milj. e). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine- ja absoluuttisen tuoton rahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

Myytävissä olevat saamistodistukset Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet						
Milj. e	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	577	-	577	-	-	-
Muilta	799	-	799	775	-	775
Muut						
Julkisyhteisöiltä	1	-	1	-	-	-
Muilta	10	-	10	120	-	120
Yhteensä	1 386	-	1 386	894	-	894
Tilikauden arvonalentumistappiot	-	-	-	5	-	5

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset	2008	2007
Hankintameno 1.1.	83	55
Lisäykset	0	27
Vähennykset	-5	-5
Siirrot erien välillä	-3	6
Hankintameno 31.12.	75	83
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	2	1
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	2
Vähennykset	-	-1
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	6	2
Kirjanpitoarvo 31.12.	81	85

Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita ei ollut kuluneella eikä edellisellä tilikaudella.

LIITE 24. Henkivakuutustoiminnan varat	31.12.2008	31.12.2007
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	422	16
Osakkeet ja osuudet	2 259	2 525
Kiinteistöt	123	121
Saamistodistukset	550	1 263
Muut	0	1
Yhteensä	3 354	3 926
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 614	2 374
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	23	36
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	20	9
Jälleenvakuutustoiminnasta	38	14
Rahat ja pankkisaamiset	44	2
Yhteensä	125	61
Henkivakuutustoiminnan varat yhteensä	5 093	6 361

Henkivakuutuksen sijoitukset	31.12.2008	31.12.2007
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	422	16
Jälleenvakuutustalletesaamiset	-	-
Muut saamiset	-	-
Yhteensä	422	16
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	167	3
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	0	1
Korkojohdannaiset	-	-
Osakejohdannaiset	-	-
Johdannaissopimukset yhteensä	0	1
Kaupankäynnin rahoitusvarat yhteensä	167	4
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	383	1 260
Osakkeet ja osuudet	2 259	2 525
Yhteensä	2 642	3 785
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	16	16
Rakennukset	107	105
Yhteensä	123	121
Sijoitukset yhteensä	3 354	3 926

Henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2008		31.12.2007	
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	167	-	3	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-
Yhteensä	167	-	3	-
Tilikauden arvonalentumistappiot	100	-	-	-

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2008

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	177	-	177	-	-	-
Muilta	206	-	206	2 259	-	2 259
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	1	-	1	-	-	-
Yhteensä	383	-	383	2 259	-	2 259
Tilikauden arvonalentumistappiot	6	-	6	21	-	21

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2007

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	387	-	387	-	-	-
Muilta	868	-	868	2 357	-	2 357
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	6	-	6	168	-	168
Yhteensä	1 260	-	1 260	2 525	-	2 525
Tilikauden arvonalentumistappiot	25	-	25	-	-	-

Henkivakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset

	2008	2007
Hankintameno 1.1.	88	80
Lisäykset	7	17
Vähennykset	-5	-5
Siirrot erien välillä	-	-5
Hankintameno 31.12.	89	88
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	33	23
Tilikauden käyvän arvon muutokset	0	10
Vähennykset	-	-
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	33	33
Kirjanpitoarvo 31.12.	123	121

LIITE 25. Sijoitusomaisuus	31.12.2008	31.12.2007
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	450	979
Osakkeet ja osuudet	326	379
Ostetut luotot	-	-
Yhteensä	776	1 358
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	1 198	116
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	45	46
Rakennukset	422	450
Yhteensä	467	496
Sijoitusomaisuus yhteensä	2 441	1 970

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sisältävät valtion liikkeeseen laskemia muita joukkovelkakirjoja 13 milj. e (20 milj. e), joukkovelkakirjoja 1 180 milj.e (92 milj. e) ja muita saamistodistuksia 4 milj. e (4 milj. e). Sijoituskiinteistöt sisältävät vakuutena olleita kiinteistöjä 7 milj. e (7 milj. e).

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2008

Milj. e	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tameroon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	41	-	41	-	-	-	2
Muilta	186	-	186	235	0	235	1 110
Muut							
Julkisyhteisöiltä	1	-	-	-	-	-	-
Muilta	222	-	222	20	70	90	86
Yhteensä	450	-	450	255	70	326	1 198
Tiilikauden arvonalentumistappiot	3	-	3	4	-	4	-

Myytavissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy huomionmalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 12 milj. e (60 milj. e).

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2007

Milj. e	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankin- tameroon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	84	-	84	-	-	-	2
Muilta	873	-	873	304	-	304	92
Muut							
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-	-
Muilta	22	0	22	-	75	75	22
Yhteensä	979	0	979	304	75	379	116
Tiilikauden arvonalentumistappiot	-	-	-	-	-	-	-

Sijoituskiinteistöjen muutokset	2008	2007
Hankintameno 1.1.	444	463
Hankitut liiketoiminnot	-	-
Lisäykset	28	27
Vähennykset	-40	-47
Siirrot erien välillä	-1	1
Hankintameno 31.12.	431	444
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	52	41
Tilikauden käyvän arvon muutokset	-4	20
Vähennykset	-12	-7
Muut muutokset	0	-2
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	36	52
Kirjanpitoarvo 31.12.	467	496

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 8 milj. e (7 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset aineellisista hyödykkeistä on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset omistavat sijoituskiinteistöjä, joihin kohdistuu aravalainsäädännön mukaisia luovutus- ja myyntihintaa koskevia rajoituksia. Tällaisten kohteiden käypä arvo oli 2 milj. e (3 milj. e). Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita OP-Pohjola-ryhmän yrityksillä oli 34 milj. e (9 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annettujen aineellisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen erittely on liitteessä 51.

LIITE 26. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Vuoden 2008 loppupuolella OP-Pohjola-ryhmässä pankki- ja sijoitustoiminnan saamistodistuksia luokiteltiin uudelleen rahoituskriisistä johtuvien ei-toimivien markkinoiden vuoksi. Käytännössä käyvän arvon määrittäminen luotettavasti on muodostunut mahdottomaksi. Aikaisemmin käypään arvoon kirjatusta saamistodistuksista noin 4,6 miljardia euroa luokiteltiin jaksotettuun hankintamenoon kirjattaviksi.

Pankkitoiminta ja konsernitoiminnot

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käyviä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen		
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Myytävissä olevat rahoitusvarat
Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 222	1 226	942	54
Myytävissä olevat rahoitusvarat	1 602	1 602	-	-
Yhteensä	3 824	2 828	942	54

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efekttiivinen korkotaso, %	Luottoriskistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	2 842	2 719	5,2	10
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	946	864	4,5	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	55	55	5,1	-
Yhteensä	3 842	3 638		

Uudelleen luokittelu paransi tulosta ennen veroja 125 milj. e ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja 31,6 milj. e. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä 16,6 milj. e. Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja -46,7 milj. e ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 5,7 milj. e negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos ennen veroja olisi ollut 183 milj. e heikompi. Käyvän arvon rahasto ennen veroja olisi ollut 25 milj. e pienempi.

Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen.

Vahinkovakuutus

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käypiä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen		
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Myytävissä olevat rahoitusvarat
Myytävissä olevat rahoitusvarat	361	361	-	-
Yhteensä	361	361	-	-

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efekttiivinen korkotaso, %	Luottoriskistä johtuvat arvonalennot
Lainat ja saamiset	361	337	6,9	-
Yhteensä	361	337		

Uudelleen luokittelun vaikutus tulokseen ennen veroja oli 0 milj. e ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja se paransi 19 milj. e. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä 0,07 milj. e Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja -0 milj. e. ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 10 milj. e negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos olisi ollut 0 milj. e heikompi. Käyvän arvon rahasto olisi ollut 24 milj. e pienempi.

Henkivakuutus

Saamistodistusten uudelleen luokittelu tehtiin käyttäen 1.7.2008 käypiä arvoja, joiden perusteella uudelleen luokitelluille saamistodistuksille muodostui uusi hankintahinta.

Alla olevassa taulukossa luokitusmuutokset on esitetty 1.7.2008 kirjanpitoarvojen mukaisesti.

Milj. e	Ennen uudelleen luokittelua	Uudelleen luokittelun jälkeen		
		Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Myytävissä olevat rahoitusvarat
Myytävissä olevat rahoitusvarat	411	411	-	-
Yhteensä	411	411	-	-

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty 31.12.2008 kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2008, milj. e	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Efek- tiivinen korko- taso, %	Luottoris- kistä johtuvat arvonalen- tumiset
Lainat ja saamiset	409	383	5,6	-2
Yhteensä	409	383		-2

Uudelleen luokittelun vaikutus tulokseen ennen veroja oli 0 milj. e ja käyvän arvon rahastoa ennen veroja se paransi 26,3 milj. e. Saamistodistuksien jaksotettu hintaero oli yhteensä -1,2 milj. e. Vuonna 2007 saamistodistuksista kirjattiin tulokseen ennen veroja 0 milj. e. ja käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 13,2 milj. e negatiivinen.

Mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen, vuoden 2008 tulos ennen veroja olisi ollut 0 milj. e heikompi. Käyvän arvon rahasto ennen veroja olisi ollut 25,5 milj. e pienempi.

LIITE 27. Sijoitukset osakkuusyrityksissä	31.12.2008	31.12.2007
Sijoitukset 1.1.	26	35
Osuus kauden tuloksesta	1	3
Osingot	-1	-1
Arvonalennukset	-11	-5
Konsernirakenteen muutokset	2	-7
Sijoitukset 31.12.	17	26

LIITE 28. Aineettomat hyödykkeet

2008					
Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuote- merkit	Vakuutus- sopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutus- tusten hankintamenot	Muut aineet- tomat hyödyk- keet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	620	179	361	363	1 523
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset*	13	-	-	50	63
Vähennykset	-3	-	-	-13	-16
Siirrot erien välillä	-	-	-	-6	-6
Hankintameno 31.12.	630	179	361	394	1 565
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-	-64	-229	-294
Tilikauden poistot	-	-	-30	-40	-70
Tilikauden arvonalentumiset	-	-3	-	-	-3
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	13	13
Muut muutokset	-	-	-	-	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-3	-94	-256	-353
Kirjanpitoarvo 31.12.	630	176	267	138	1 211

*Sisäisen kehittämistyön osuus 5 milj. e (6 milj. e). Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 97 milj. e (102 milj. e) ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 37 milj. e (30 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuotemerkit	Vakuutus sopimukseen liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	608	179	361	332	1 480
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset*	16	-	-	46	62
Vähennykset	-4	-	-	-15	-19
Siirrot erien välillä	-	-	-	0	0
Hankintameno 31.12.	620	179	361	363	1 523
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-	-35	-190	-225
Tilikauden poistot	-	-	-30	-46	-76
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	0	0
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	7	7
Muut muutokset	-	-	-	-	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	-64	-229	-294
Kirjanpitoarvo 31.12.	620	179	297	134	1 230

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Liikearvo	630	620
Tuotemerkit	176	179
Yhteensä	807	800

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet

	31.12.2008	31.12.2007
Milj. e	Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
Asiakassuhteet	235	260
Vakuutus sopimukset	32	36
Tietokoneohjelmat	97	102
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	37	30

Liikearvot on hankittu vuonna 2005 osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa sekä vuonna 2008 osana Pohjola Finance Oy:n (ent. K-Rahoitus Oy) hankintaa. Tuotemerkit, asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymän liiketoimintojen hankintaa. Keskuskauppakamarin nimeämän välimiesoikeuden päätös 2.5.2007 lisäsi Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoiminnan hankinnasta syntyntä liikearvoa vuonna 2007 ja Helsingin käräjäoikeuden antama tuomio 22.8.2008 vähensi vastaavaa liikearvoa vuonna 2008. Pohjola Financen hankintaa on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 3.

Liikearvon arvonalentumistesti

Milj. e	2008	2007
Vahinkovakuutusliiketoiminta	390	392
Varainhoitoliiketoiminta	97	97
Rahastoliiketoiminta	71	71
Henkivakuutusliiketoiminta	49	50
Systeemipalveluliiketoiminta	10	10
Rahoitusyhtiöpalvelut	13	-
Yhteensä	630	620

Liikearvon arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinnoista. Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosessissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation)-selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat laadittiin: vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, varainhoito-, rahasto- ja systeemipalveluliiketoiminnalle sekä rahoitusyhtiöpalveluille.

OP-Pohjola-ryhmän kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluva tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin systeemipalveluliiketoiminnan ja rahoitusyhtiöpalveluiden osalta IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Muiden liiketoiminta-alueiden osalta testausperiodin pituudeksi määriteltiin koko PPA-poistojen vaikutusaika lisättynä yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2009-2011 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehitymisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihteli 2-6 % välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonnäilysmetodien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 11-13 % välillä.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksiköille erikseen perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, yhdistettyä kulusuhdetta ja sijoitustoiminnan nettotuotto-%. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Noin 3 %-yksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa ja noin 20 % lasku sijoitustoiminnan nettotuotto-%:ssa koko testauskaudella, yhden testatun muuttujan muuttuessa ja muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Henkivakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikekulujen kasvua ja sijoitustoiminnan marginaalia. Herkkyysanalyysin tulokset ovat merkittävästi muuttuneet edellisestä vuodesta, johtuen lähinnä vuoden 2008 huonosta sijoitustuloksesta. Noin 3 % kasvu liikekuluissa ja sijoitustoiminnan marginaalin 5 % lasku koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Varainhoitoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, hallinnoitavien varojen ja kulujen kasvua. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Hallinnoitavien varojen nolla-kasvu koko testauskaudella ja kulujen n. 100 % kasvu, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Rahastoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, rahastopääomien kasvua ja kiinteä luontoisten kulujen kasvua. Herkkyysanalyysin tulokset ovat muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta, johtuen yleisestä rahastomarkkinakehityksestä vuonna 2008. Noin 3 % lasku rahastopääomien kasvussa koko testauskaudella ja kiinteä luontoisten kulujen n. 12 % kasvu, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Systeemipalveluliiketoiminnan osalta keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, palvelutuottojen kasvua ja kate-%. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Palvelutuottojen n. 40 % lasku ja kate-%:n lasku nollaan koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Rahoitusyhtiöpalveluiden liikearvo testattiin vuonna 2008 ensimmäistä kertaa. Noin 20 %-yksikköä pienempi kasvu luottokannassa ja n. 2 %-yksikön lasku tuottomarginaaleissa koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomina, aiheuttaisivat arvonalentumisriskin.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen "relief from royalty" menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetken diskontatut rojaltilisäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättynä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Testauksessa on käytetty samaa riskipreemiä ja vastaavia rojaltili-% kuin aikaisempien vuosien testauksessa.

Tuotemerkkien testausperiodin pituudeksi määritettiin IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Seesam tuotemerkin osalta testausperiodina käytettiin 7 vuotta Baltian markkinoiden erilaisen luonteen vuoksi. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vuosien 2009-2011 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoiminnan kehittämisestä. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 % inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta vahinkovakuutustoimintaan kuuluvalla Seesam-tuotemerkeille tehtiin 3 miljoonan euron arvonalentumiskirjaus vuoden 2008 tilinpäätöksessä.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän asiakassuhteet, vakuutus sopimukset ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista, vakuutus sopimuksista ja tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistoin kuluksi arvioitun taloudellisen vaikutusajan kuluessa eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta.

LIITE 29. Aineelliset hyödykkeet	31.12.2008	31.12.2007
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	58	58
Rakennukset	531	511
Koneet ja kalusto	57	63
Muut aineelliset hyödykkeet	21	20
Vuokralle annettu omaisuus	95	63
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	762	715
josta keskeneräiset hankinnat	5	4

	2008				
Aineellisten hyödykkeiden muutokset	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	684	385	33	81	1 183
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset	38	21	2	59	120
Vähennykset	-3	-46	0	-19	-69
Siirrot erien välillä	6	1	0	-	7
Hankintameno 31.12.	724	361	35	121	1 242
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-115	-322	-13	-18	-468
Tilikauden poistot	-20	-22	-1	-19	-62
Tilikauden arvonalentumiset	-3	-	-	-	-3
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	3	-	-	-	3
Vähennykset	1	40	0	10	51
Muut muutokset	-1	0	0	-	-1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-135	-303	-15	-27	-480
Kirjanpitoarvo 31.12.	589	57	21	95	762

Aineellisten hyödykkeiden muutokset	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	669	372	31	59	1 131
Hankitut liiketoiminnot	-	0	-	-	0
Lisäykset	33	24	2	37	96
Vähennykset	-13	-13	-1	-15	-41
Siirrot erien välillä	-5	2	0	-	-3
Hankintameno 31.12.	684	385	33	81	1 183
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-97	-309	-12	-11	-429
Tilikauden poistot	-18	-24	-1	-12	-56
Tilikauden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	1	-	-	-	1
Vähennykset	2	10	0	6	18
Muut muutokset	-1	0	0	-	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-115	-322	-13	-18	-468
Kirjanpitoarvo 31.12.	569	63	20	63	715

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otetut hyödykkeet

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Sijoituskiinteistöt	11	11
Omassa käytössä olevat kiinteistöt	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	11	11

Vastaiset vähimmäisvuokrat ja niiden nykyarvot

Milj. e	2008		2007	
	Vähimmäisvuokrat	Nykyarvot	Vähimmäisvuokrat	Nykyarvot
Yhden vuoden kuluessa	1	-	1	-
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	13	11	14	11
Yli viiden vuoden kuluttua	-	-	-	-
Yhteensä	14	11	15	11

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Kaudella kuluksi kirjatut muuttuvat vuokrat	1	0
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vähimmäisvuokrat	1	2

Myynti- ja takaisinvuokraussopimuksena on käsitelty Tampereen Seudun Osuuspankin Kuntien eläkevakuutukselle myymä ja takaisinvuokraama Kiinteistö Oy Hämeenki.

LIITE 30. Muut varat	31.12.2008	31.12.2007
Maksujenvälityssaamiset	10	89
Eläkevarat	408	376
Siirtosaamiset		
Korot	841	664
Muut siirtosaamiset	23	38
Muut	532	411
Yhteensä	1 814	1 579

Muiden varojen muut erä sisältää arvopapereiden myyntisaamisia 16 milj. e (234 milj. e), johdannaissaamisia 46 milj. e (21 milj. e) ja muita varoja 470 milj. e (156 milj. e).

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP-Pohjola-ryhmän eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt samoin kuin eläkekassassa hoidettu TEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläkejärjestelyt on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot	31.12.2008	31.12.2007
Varojen käypä arvo	1 148	1 386
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo (-)	-989	-1 125
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-4	-4
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	241	108
Nettosaaminen	396	365
Taseeseen kirjatut varat ja velvoitteet		
Varat	408	376
Velvoitteet	-12	-11
Nettovarat	396	365

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita	34	46
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	120	11
Muita saamia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	23	28
OP-Pohjola-ryhmän käytössä olevat kiinteistöt	13	-
Yhteensä	190	85

Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	25	21
Korkomenot	55	47
Varojen odotettu tuotto	-88	-81
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	2	-
Siirto tasausjärjestelmästä	-	-
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-
Velvoitteen täyttämisen vaikutus	0	-
Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa yhteensä	-7	-12

Varojen toteutunut tuotto **-210** **32**

Eläkejärjestelyihin kuuluvien varojen pitkän aikavälin tuotto-odotukset saadaan lisäämällä riskipremio yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon.

Velvoitteen nykyarvon muutokset	31.12.2008	31.12.2007
Velvoitteen nykyarvo 1.1.	1 129	1 008
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	25	21
Korkomenot	55	47
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-163	77
Kurssierot	-	-
Maksetut etuudet	-41	-36
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-
Liiketoimintojen yhdistämiset	-	-
Järjestelyn supistaminen	-	-
Velvoitteen täyttäminen	-1	-
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	10
Jakosuhteen muutos	-14	1
Velvoitteen nykyarvo 31.12.	992	1 129

Varojen käypien arvojen muutokset	31.12.2008	31.12.2007
Varojen käypä arvo 1.1.	1 386	1 359
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	88	81
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-299	-49
Työnantajan suorittamat maksut	28	14
Maksetut etuudet	-41	-31
Velvoitteen täyttäminen	-1	-
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	10
Jakosuhteen muutos	-15	2
Varojen käypä arvo 31.12.	1 148	1 386

Vuonna 2009 suoritettavien maksujen määrä etuus pohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 25 milj. e.

Merkittävimpien varallisuuserien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2008	31.12.2007
Osakkeet ja osuudet	19	32
Saamistodistukset	42	38
Kiinteistöt	25	20
Muut varat	14	10
Yhteensä	100	100

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset	2008	2007
Diskonnttauskorko, %	5,70	5,00
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	5,28 - 7,90	5,35 - 6,72
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,50	3,50
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,00 - 2,40	2,00 - 2,70
Vaihtuvuus, %	0,00 - 3,00	0,00 - 3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1,0 - 16,0	1,0 - 16,0

Etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden ylikate ja kokemusperäiset tarkistukset	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2006	31.12.2005
Velvoitteen nykyarvo	992	1 129	1 008	942
Varojen käypä arvo	-1 148	-1 386	-1 359	-1 349
Yli- tai alikate	-156	-257	-351	-407
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	-52	25	32	0
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	-299	-16	22	57

LIITE 31. Verosaamiset	31.12.2008	31.12.2007
Tuloverosaamiset	62	19
Laskennalliset verosaamiset	341	98
Verosaamiset yhteensä	403	117

Laskennalliset verosaamiset	31.12.2008	31.12.2007
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	161	39
Poistoista ja arvonalennuksista	1	19
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	27	34
Konsernieliminoinneista	10	10
Verotuksellisista tappioista	123	2
Muista eristä	27	7
Netotettu laskennallisista verovelvoista	-7	-13
Yhteensä	341	98

Laskennalliset verovelat	31.12.2008	31.12.2007
Verotuksellisista varauksista	483	438
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	-39	41
Tasoisuäärästä	98	88
Etuspuohjaisista eläkejärjestelyistä	105	97
Vakuutusyhtiöiden sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	181	42
Kiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta	32	36
Yritystosten kauppahinnan kohdistuksesta	112	121
Konsernieliminoimista	-7	3
Muista eristä	2	4
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-5	-13
Yhteensä	963	856

Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto **-622** **-758**

Laskennallisten verojen muutokset	31.12.2008	31.12.2007
Laskennalliset verosaamiset/-velat 1.1.	-758	-721
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminoimista	3	11
Tappioiden vaikutuksista	121	-9
Varauksista ja saamisten arvonalentumisista	2	-3
Verotuksellisista varauksista	-45	-54
Poistoista ja arvonalentumisista	8	-1
Tasoisuäärästä	-10	-12
Sijoitusten arvostus	-134	-29
Muut	-3	-6
Kirjattu taseeseen		
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	201	43
Siirrot tuloslaskelmaan	6	11
Muut	-14	13
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12.	-622	-758
Tuloverosaamiset	54	-18
Verosaamiset yhteensä	-568	-776

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2008 lopussa 46 milj. e (1 milj. e). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2018.

Osuuspankkikeskus osk:n taseeseen kirjaamattomat yhtiöveronhyvityssaamiset olivat vuoden 2008 lopussa 8 milj. e (8 milj. e).

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 22 miljoonaa euroa (17 milj. e) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 32. Velat luottolaitoksille	31.12.2008	31.12.2007
Velat keskuspankeille	101	110
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	10	11
Muut velat	0	0
Erääntyneet ja perinnässä olevat muilta pankeilta	-	-
Yhteensä	10	11
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	520	737
Muut velat	62	91
Repovelat	-	-
Yhteensä	582	828
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	693	949

LIITE 33. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Repoveloista	131	-
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	8	52
Muista	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	138	52

LIITE 34. Johdannaissopimukset	31.12.2008	31.12.2007
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	1 180	483
Valuuttajohdannaiset	82	7
Osake- ja indeksijohdannaiset	46	6
Luottojohdannaiset	21	1
Muut	2	-
Yhteensä	1 329	497
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Korkojohdannaiset	107	0
Valuuttajohdannaiset	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	107	0
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	116	44
Valuuttajohdannaiset	13	13
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	129	57
Johdannaissopimukset yhteensä	1 565	554

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

LIITE 35. Velat asiakkaille	31.12.2008	31.12.2007
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	17 117	15 698
Yritykset ja julkisyhteisöt	6 340	5 386
Yhteensä	23 456	21 084
Muut		
Yksityiset	8 907	6 827
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 169	1 090
Yhteensä	11 076	7 917
Talletukset yhteensä	34 533	29 001
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	0	1
Yritykset ja julkisyhteisöt	16	13
Yhteensä	16	14
Muut		
Yksityiset	3	3
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 530	2 206
Yhteensä	2 533	2 209
Muut rahoitusvelat yhteensä	2 550	2 222
Velat asiakkaille yhteensä	37 082	31 224

LIITE 36. Vahinkovakuutustoiminnan velat	31.12.2008	31.12.2007
Vastuovelka	2 115	2 017
Yhteistakuuerä	39	38
Velat ensivakuutustoiminnasta	74	71
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	9	15
Muut vahinkovakuutustoiminnan velat	-	0
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	2 238	2 140

Velat vahinkovakuutussopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Miilj. e	31.12.2008			31.12.2007		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 026	-3	1 029	1 010	-	1 010
Muut tapauskohtaiset varaukset	160	-57	103	136	-34	102
Ammattitautien erillisvaraus	37	0	37	41	-	41
Kollektiivinen korvausvastuu	494	-5	489	463	-5	458
Varatut korvaustenhoitokulut	53	0	53	50	-	50
Vakuutusmaksuvastuu	344	-21	323	315	-22	293
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	1	0	1	2	-	2
Vahinkovakuutuksen vastuovelka yhteensä	2 115	-87	2 028	2 017	-61	1 956

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. e	2008			2007		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Tunnettu korvausvastuu	1 236	-34	1 202	1 219	-45	1 174
Kollektiivinen korvausvastuu	463	-5	458	464	-6	458
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	1 699	-39	1 660	1 683	-51	1 632
Maksetut korvaukset tilikaudella	-654	14	-640	-603	14	-588
Velan/saamisen muutos	684	-41	643	593	-10	583
Tilikaudella sattuneet vahingot	707	-50	656	665	-3	661
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-23	9	-13	-27	-6	-33
Diskonttokoron muutos	-	-	-	-28	0	-28
Muu laskuperustemuutos	-	-	-	-17	0	-17
Diskonttauksen purkautuminen	41	-	41	38	0	38
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet velat	1	-	1	-12	7	-5
Kurssivoitot (tappiot)	-1	-	-1	-	-	-
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 770	-66	1 704	1 699	-39	1 660
Tapauskohtainen korvausvastuu	1 276	-61	1 215	1 236	-34	1 202
Kollektiivinen korvausvastuu	494	-5	489	463	-5	458
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 770	-66	1 704	1 699	-39	1 660
Vakuutusmaksuvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	315	-22	293	285	-31	254
Lisäys	319	-4	315	264	-9	255
Vähennys	-294	5	-289	-226	11	-215
Kurssivoitot	0	-	0	-	-	-
Diskonttokoron muutos	-	-	-	-1	0	-1
Muu laskuperustemuutos	-	-	-	4	0	4
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet purkaukset	2	-	2	-12	7	-5
Diskonttauksen purkautuminen	1	-	1	1	0	1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	344	-21	323	315	-22	293
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuu						
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.	2	-	-	-	-	-
Lisäys	-	-	-	2	-	2
Vähennys	-1	-	-	-	-	-
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1	-	-	2	-	2
Vahinkovakuutuksen vastuuvelka yhteensä	2 115	-87	2 028	2 017	-61	1 956

Vakuutusmaksuvastuu edustaa veloitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan. Sen täydennysvastuu liittyy kodinkoneiden jatkettuna takuuna toimiviin ns. Affinity-vakuutuksiin, jotka ilman täydennysvastuuta jäisivät alimitoitetuiksi.

Vahinkovakuutus sopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vastuuvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu on määritetty yritysten vakuutus sopimuksissa vakuutuskohtaisesti pro rata parte temporis-säännöllä. Myös yksityistalouksien vakuutus sopimuksista aiheutuvaan vakuutusmaksuvastuuseen on sovellettu pro rata parte temporis-sääntöä, mutta tekninen toteutus on tehty vakuutusmaksutuottoihin sidotuilla, konsernin omasta vakuutus tilastosta tilastollisesti johdetuilla kertoimilla.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetykskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2008 lopussa on 3,5 % (31.12.2007 3,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohortti-kuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu vuonna 2001 tehtyyn selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Chain Ladder, Hovinen, PPCI ja keskimääräisen maksun menetelmä. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) -menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhteolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) -menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Hovinen

Hovisen menetelmässä kollektiivinen korvausvastuu perustuu BF- ja CL-menetelmien antamien arvioiden painotettuun keskiarvoon. Hovisen menetelmä ottaa huomioon sen, kuinka paljon informaatiota sattumisvuodesta on kertynyt tähän päivään mennessä, ja painottaa tämän mukaan vastuun arviota BF:n ja CL:n välillä.

PPCI

PPCI-menetelmä (PPCI = Payments per Claims Incurred) on vastaava kuin BF, mutta riskimitta on sattuneiden vahinkojen lukumäärä. Jotta PPCI:tä voitaisiin käyttää, täytyy vahinkojen lukumäärien arviot sattumisvuosittain olla tiedossa.

Keskimääräinen maksu

Keskimääräisen maksun menetelmä (KM) on vastaava kuin BF, mutta kehitysvuonna maksettujen korvausten oletetaan olevan verrannollisia kyseisenä kehitysvuonna havaittujen vahinkojen lukumäärään. Jotta KM:ää voitaisiin käyttää, täytyy aikaisemmilta kehitysvuosilta havaitut vahinkojen lukumäärät olla tiedossa ja lisäksi täytyy olla arviot tulevaisuudessa havaituista vahinkojen lukumääristä. KM toimii hyvin lajeissa, joissa maksettujen korvausten kassavirralla on pitkä maturiteetti, koska tällöin voidaan stabiloida keskimääräinen maksu ja keskittyä maksettujen vahinkojen lukumäärien kehittymiseen.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset)
- korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa korvausten kehityskolmiot on inflaatiokorjattu. Inflaation tasoksi historiatietojen osalta on arvioitu 3 % ja tulevaisuudessa sairaskulukorvauksissa 4 % ja muissa 2 %. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu moneen luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2-10 %. Koko konsernin tasolla varmuuslisä on 6,4 %:a kollektiivisen korvausvastuun määrästä. Varmuuslisän määrään vaikuttaa historiatietojen laatu, arvion herkkyyden historiavuosien lukumäärälle ja eri menetelmien antamien arvioiden keskinäinen hajonta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa on otettu huomioon se, että historiatiedot eivät kaikissa tapauksissa anna lainkaan informaatiota pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin on pyritty turvaavasti arvioimaan maksettujen korvausten kassavirtajakauman käyttäytyminen alueella, mistä ei ole havaintoja ja mikä on kaukana tulevaisuudessa (yli 15 vuotta).

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Vastuuelan määrittämiseen ei ole tehty muutoksia vuoden 2008 aikana.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2008	2007
Milj. e (velan kasvu +/-pieneminen -)		
Diskonntauskoron muutos	-	-29
Kollektiivisen korvausvastuun perustemuutos	-	-17
Vakuutusmaksuvastuun laskennan tarkentaminen	-	4
Yhteensä	-	-42

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty viideltä vuodelta pitkäaikaisia vastuuta lukuun ottamatta. Korvauskolmioissa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruusina. Pitkäaikaisten vastuuden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vastuuelan riittävyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	2008	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	523	540	603	638	707	3 010
Vuotta myöhemmin	528	540	611	633	-	-
2 vuotta myöhemmin	521	535	591	-	-	-
3 vuotta myöhemmin	515	529	-	-	-	-
4 vuotta myöhemmin	518	-	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	518	529	591	633	707	2 977
Kertyneet maksetut korvaukset	-473	-478	-495	-484	-344	-2 273
Korvausvastuu vuosilta 2004-2008	45	51	96	148	363	703
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta						270

Asbestivahinkojen korvauskehitys (milj. e)

Tilivuosi	Kollektiivinen korvausvastuu	Tunnetut eläkevastuut	Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Perustemuutokset*	Riittävyys
2004	39	32	-3	-4	2	-3
2005	35	32	-3	1	1	2
2006	32	33	-3	-1	-	-1
2007	28	33	-4	0	-1	-1
2008	28	34	-3	-4	-	-4

*Kuolevuusperusteen ja diskonttauskoron muutokset vuosina 2005-2008

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys (milj. e)

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Perustemuutokset*	Riittävyys
2006	681	731	77	26	-	1
2007	731	745	60	28	-15	3
2008	745	766	55	30	-	4

* Diskonttauskoron muutoksen vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

Korvauskolmiot, nettoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	2008	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta						
Sattumisvuoden lopussa	504	511	580	621	656	2 873
Vuotta myöhemmin	510	519	593	623	-	-
2 vuotta myöhemmin	503	509	575	-	-	-
3 vuotta myöhemmin	500	509	-	-	-	-
4 vuotta myöhemmin	499	-	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	499	509	575	623	656	2 863
Kertyneet maksetut korvaukset	-457	-464	-479	-480	-343	-2 223
Korvausvastuu vuosilta 2005-2008	499	509	575	623	656	2 863

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta

267

Yhteistakuuerä

Lakisääteisiä vakuutuslajeja koskevissa erityislaeissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti niistä korvauksista, jotka jäävät turvaamatta jonkin vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka myöntävät kyseisiä vakuutuksia. Yhteistakuumaksu peritään yhtiöiltä kyseisen vakuutuslajin vakuutusmaksutulojen määräämässä suhteessa. Yhtiöt voivat puolestaan kerätä yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen vakuutusmaksujensa yhteydessä siten kuin viranomaisen tarkemmin määrää, kuitenkin enintään 2 % vuosittaisesta vakuutusmaksutulosta.

Kun yhteistakuujärjestelmä aikoinaan otettiin käyttöön, yhtiöt keräsivät yhteistakuuta koskevan lainsäädännön ja viranomaismääräysten mukaisesti vakuutusmaksuina taseisiinsa yhteistakuuerän. Tämä erä on etukäteen kerättyä yhteistakuumaksua, ja sen tarkoituksena on poistaa yhtiön likviditeettiriski sellaisessa tapauksessa, jossa toisen yhtiön selvitystilassa tai konkurssissa turvaamatta jääneet korvaukset erääntyvät maksettavaksi nopeammin kuin niitä varten perittävä yhteistakuumaksu ehdittäisiin kerätä vakuutusmaksujen yhteydessä.

Yhteistakuuerän määrää kartutetaan vuosittain 3,5 prosentin korolla kuitenkin siten, että yhteistakuuerä ei koron vaikutuksesta kasva suuremmaksi kuin kolme prosenttia kyseisen lajin bruttomääräisestä vastuuvälästä. Yhteistakuuerää ei voi purkaa muuten kuin käyttämällä sitä yhteistakuumaksun rahoittamiseen. Yhteistakuujärjestelmän osalta varauksiin on sisällytetty yhteistakuuerä mutta ei muuta varausta, sillä näköpiirissä ei ole tilannetta, jossa joku yhteistakuun piirissä oleva yhtiö olisi ajautumassa tai ajautunut selvitystilaan tai konkurssiin.

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimuksiin liittyvät velat 31.12.2008 olivat 47 milj. e (48 milj e).

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

LIITE 37. Henkivakuutus toiminnan velat	31.12.2008	31.12.2007
Vakuutustekninen vastuuvälä	3 748	3 605
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvälä	1 571	2 333
Muut velat		
Siirtovelat ja saadut ennakot	4	1
Muut		
Ensivakuutus toiminnasta	1	1
Jälleenvakuutus toiminnasta	2	2
Muista	86	156
Yhteensä	93	161
Henkivakuutus toiminnan velat yhteensä	5 413	6 099

Vastuuvälän muutokset

Vastuuvälä	1.1.2008	Vakuutusmaksuista aiheutunut vastuun kasvu	Vapautuneet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvomuutokset	Muut veloitus- ja hyvytykset	Muut erät	31.12.2008
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	3 526	380	-461	136	-44	121	3 658
Vakuutus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	47	67	-5	0	-19	-1	90
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	2 333	299	-171	-711	-20	-158	1 571
Sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	106	3	-68	2	0	0	43
Sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	10	-	-4	0	0	-3	4
Sijoitussidonnaiset sopimukset	35	19	-8	-11	0	0	34
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	32	-	-	-	-	-32	-
Ensivakuutus yhteensä	6 089	767	-716	-583	-83	-73	5 401
Vastuuvälä yhteensä netto	6 089	767	-716	-583	-83	-73	5 401

Vastuuvelka	1.1.2007						31.12.2007
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	3 373	321	-377	160	-47	96	3 526
Vakuutus sopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	22	37	0	1	-12	-	47
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	2 048	451	-112	73	-26	-101	2 333
Sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	88	38	-25	3	0	3	106
Sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	19	-	-9	1	0	0	10
Sijoitussidonnaiset sopimukset	33	10	-5	1	0	-3	35
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	59	-	-	-	-	-27	32
Ensivakuutus yhteensä	5 642	857	-529	238	-86	-32	6 089
Vastuuvelka yhteensä netto	5 642	857	-529	238	-86	-32	6 089

Vakuutus sopimukseen perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuvelka määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvo. Laskennassa käytetään korkoutuvuuteen, kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutusmatemaattisia oletuksia. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä oletuksia, diskonttokorko mukaan lukien. Tehdyistä asiakashyöty päätöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos on otettu huomioon vastuuvelkaa muodostettaessa. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka arvostetaan kuitenkin käypään arvoon vastaavasti kuin vastuuta kattava omaisuus.

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Käytännössä säästömuotoisissa vakuutuksissa vastuuvelka on laskentahetken vakuutussäästö. Riskituotteissa käytetään pro rata -sääntöä. Aikaisempina vuosina perustettu korkotäydennys on purettu.

Nykytavalla laskettuna vastuuvelka ei muutu korkotason muuttuessa. Tähän tulee muutos IFRS- vakuutus tilinpäätös standardin ns. 2-vaiheessa tulevaisuudessa.

Henkivakuutusliiketoiminnassa tehdyt analyysit osoittavat vastuuvelan riittäväksi kuolevuuden osalta. Sama pätee myös pysyvän työkyvyttömyyden vakuutuksiin.

LIITE 38. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Keski- korko %	31.12.2008	Keski- korko %	31.12.2007
Joukkovelkakirjalainat	3,80	7 901	4,61	8 249
Muut				
Sijoitustodistukset	4,61	5 505	4,65	3 182
Yritystodistukset	3,28	4 817	4,63	2 677
Rahamarkkinavelkakirjat	-	-	-	-
Muut	0,42	188	1,22	109
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-247		-143
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		18 164		14 074

*OP-Pohjola-ryhmän hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Merkittävimmät liikkeeselaskut vuoden 2008 aikana	Nimellis- määrä, milj. e	Korko-%
OP-Asuntoluottopankki Oyj		
OP Mortgage Bank Covered Bond 1/2008	1 000	Kiinteä 4,88
Pohjola Pankki Oyj		
Pohjola Bank Plc ("OKO BANK") Issue of EUR 1.000,000,000 Floating Rate Instruments August 2010	1 000	EUB3M + 45bp
Pohjola Plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer" Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Notes due 10 March 2011 (The "Notes"))	50	EUB3M + 30bp
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer" Issue of EUR 50,000,000 Fixed Rate Instruments due 14 July 2010 (the "Instruments"))	50	Kiinteä 5,58 %

LIITE 39. Varaukset ja muut velat	31.12.2008	31.12.2007
Varaukset	2	2
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	381	655
Siirtovelat		
Korkovelat	1 101	839
Muut siirtovelat	316	247
Muut	594	736
Yhteensä	2 391	2 478
Varaukset ja muut velat yhteensä	2 393	2 480

Muiden velkojen muut erä sisältää arvopapereiden ostovelkoja 22 milj. e (288 milj. e), eläkevastuita 12 milj. e (11 milj. e), johdannaissovimuksista 263 milj. e (228 milj. e) ja muita ostovelkoja 296 milj. e (209 milj. e).

Varausten muutokset

Milj. e	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.2008	1	2	2
Varausten lisäykset	0	-	0
Käytetyt varaukset	-1	0	-1
Käyttämättömien varausten peruutukset	-	-	-
31.12.2008	0	1	2

Tappiolliset sopimukset

OP-Pohjola-ryhmän yrityksissä on ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia tiloihin, joita ne eivät pysty enää hyödyntämään toiminnassaan. Osa tiloista on vuokrattu edelleen, mutta sopimuksista saatava vuokratuotto ei kata vuokratuloja.

Tappiollisia sopimuksia koskeva varaus kattaa näiden sopimusten nettotappion ja muiden sopimusten vuokravastuun täysimääräisesti.

LIITE 40. Verovelat	31.12.2008	31.12.2007
Tuloverovelat	7	37
Laskennalliset verovelat	963	856
Verovelat yhteensä	971	893

LIITE 41. Osuuspääoma	31.12.2008	31.12.2007
Osuuspääoma	4	5
Lisäosuuspääoma	566	566
Osuuspääoma yhteensä	570	571
josta irtisanottu osuuspääoma	81	79

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omiin pääomiin kuuluva osuuspääoma ja lisäosuuspääoma, joita osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä palauttamasta jäsenille, luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi.

Osuuspääoma palautetaan jäsenelle vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty. Lisäosuuspääoma palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty.

Vuoden 2006-2007 aikana useimpien osuuspankkien osuuspääomaa koskevia sääntöjä on muutettu siten, että osuuspankilla on oikeus kieltäytyä palauttamasta osuuspääomaa jäsenille. Sääntömuutoksesta johtuen osuuspankkien osuuspääomia on siirretty veloista omaan pääomaan 7 milj. e (18 milj. e).

LIITE 42. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Milj. e	Keski- korko, %	31.12.2008	Keski- korko, %	31.12.2007
Pääomalainat	4,77	221	4,87	204
Muut				
Ikuiset lainat	4,96	255	5,13	286
Debentuurit	3,67	828	4,34	553
Muut	-	-	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 304		1 042

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

Ensijaisesti omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 mrd. Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 milj. e)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 milj. e

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 %:n korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 30.10.2010 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta -1,6 milj. e (-17,8 milj. e).

Perpetuaalit ja debentuurit

- 1) Perpetuaali 100 milj. GBP, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 28.12.2012. Lainasta maksetaan puolivuositain kiinteää 6,5 prosentin korkoa.
- 2) Perpetuaali 150 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 prosentin korkoa.
- 3) Debentuurilaina 70 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 30.11.2010. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,5 prosentin korkoa.
- 4) Debentuurilaina 150 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 21.3.2011. Lainan korko on 3 kuukauden Euribor + 17,5 bps.
- 5) Debentuurilaina 325 milj. US-dollaria, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 13.9.2011. Lainan korko on 3 kuukauden USD Libor + 20 bps.
- 6) Debentuurilaina 170 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,90 % vuoteen 2013 saakka ja sen jälkeen 3 kuukauden
- 7) Debentuurilaina 100 milj. e, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla vuonna 2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 % vuoteen 2013 saakka.
- 8) Perpetuaalilaina 10 milj. e. Lainalla on kiinteä kuponkikorko 7,0 % 27.10.2009 asti.

Lainat 1-7 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimaassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2008 yhteensä 34,1 miljoonaa euroa (25,1).

Muut pääomalainat

Pääomalaina 10 milj. e, liikkeeseenlaskupäivä 20.9.2001

Laina on eräpäivätön pääomaehtoinen debentuurilaina. Lainan korko on kiinteä 6,15 % 17.9.2011 saakka. Lainan korko maksetaan kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana vuosittain 17.9., minkä jälkeen se maksetaan puolivuositain 17.3. ja 17.9. Liikkeeseenlaskijalla on oikeus lunastaa laina takaisin ensimmäisen kerran 17.9.2011.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat laskeneet liikkeeseen perpetuaalilainoja 255 milj. e (286 milj. e) ja debentuurilainoja 828 milj. e (553 milj. e). Näistä lainoista on rinnastettu toissijaisiin omiin varoihin yhteensä 1 081 milj. e (813 milj. e) ja muihin omiin varoihin 47 milj. e (-). Debentuurilainan liikkeeseenlaskijalla on oikeus lainan takaisinostoon vain Rahoitustarkastuksen luvalla.

LIITE 43. Oma pääoma	31.12.2008	31.12.2007
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus		
Osake- ja osuuspääoma (sis. osakeanti)	362	359
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	515	513
Vararahasto	781	770
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	-	-
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	-	-
Muuntoeroista	-	-
Käypään arvoon arvostamisesta	-556	-10
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	-	-
Muut vapaat rahastot	1 077	951
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	2 813	2 313
Kauden voitto (tappio)	221	738
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus	5 215	5 635
Vähemmistön osuus	0	3
Oma pääoma yhteensä	5 215	5 638

Osakepääoma ja osakkeet

OP-Pohjola-ryhmän osakepääoma koostuu ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeisiin. Pankkiryhmän ulkopuoliset osakkaat voivat omistaa vain Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa, niiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,10 euroa (ei tarkka arvo).

Ryhmän ulkopuolisten osakkaiden osakeomistusten muutokset

	Osakkeiden lukumäärä (1 000)
1.1.2007	116 583
Osakeoptioiden käyttö	-
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-1 437
31.12.2007	115 146
Osakeoptioiden käyttö	-
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-2 319
31.12.2008	112 827

Osuuspääoma

OP-Pohjola-ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Rahastot

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat uusmerkinnässä osakkeista maksettu nimellisarvon ylittävä määrä, optio-oikeuteen ja vaihtovelkakirjaan perustuvasta merkintäoikeudesta maksettu määrä, omien osakkeiden myyntivoitto, se osakepääoman alentamismäärä, jota ei käytetä vahvistetun tappion kattamiseen, siirretä yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti käytettävään rahastoon tai jaeta osakkeenomistajille, korvaukset osakeyhtiön perustamisen yhteydessä maksettavista merkitsemättömistä osakkeista, yhtiölle tulleet korvaukset osakkeista, jotka on myyty sen johdosta, että osakkeenomistaja ei ole liittynyt osakkeitaan arvo-osuusjärjestelmään, suoritus jonka yritys on saanut rahastoannissa vaatimatta jääneestä osakkeesta.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista ja osuuspankkien arvonkorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretyistä osuudesta. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. Osuuskuntamuotoisessa luottolaitoksessa vararahastoa saadaan käyttää vain tappioiden kattamiseen. Osakeyhtiössä 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritely myös niiden käyttötarkoitus.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältää ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustulokset. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan silloin kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin taikka yhtiökokouksen, edustajiston tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovarioihin laskennallisella verolla vähennettynä.

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 44. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	31.12.2008	31.12.2007
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	2 981	3 580
Myytavissä olevat, josta		
käypään arvoon arvostettavat	66	81
hankintamenoon arvostettavat	-	-
Eräpäivään asti pidettävät	1 059	18
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset yhteensä	4 105	3 679

OP-Pohjola-ryhmässä oikeus keskuspankkirahoitukseen on vain Pohjola Pankki Oyj:lla.

LIITE 45. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset	31.12.2008	31.12.2007
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	9	-
Muilta	26	61
Yhteensä	35	61
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	1	-
Yhteensä	1	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyvät yhteensä	36	61

Sijoitusomaisuus

Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	12	60
Yhteensä	12	60
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	26	40
Yhteensä	26	40
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät yhteensä	37	100

LIITE 46. Annetut vakuudet

	31.12.2008	31.12.2007
Milj. e	Tasearvo	Tasearvo
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 135	2 633
Muut	400	123
Yhteensä	4 536	2 756
Osakkuusyhtiöiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	-	-
Muiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	-	-

Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 135	2 633
Muut	400	123
Yhteensä	4 536	2 756

Vakuudelliset velat yhteensä 614 564

Panttien kasvu johtui maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavien vakuuksien kasvusta.

LIITE 47. Saadut rahoitusvakuudet **31.12.2008** **31.12.2007**

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj on vastaanottanut rahoitusvakuuslain mukaisia vakuuksia, jotka se voi myydä tai pantata edelleen.

Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Saamistodistukset	-	-
Osakkeet	-	-
Muut	125	95
Yhteensä	125	95

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 125 milj. e (94,7 milj. e). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

LIITE 48. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä tasearvot

Milj. e	2008		2007	
	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat	2 393	2 393	589	589
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Kaupankäynnin rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	3 225	3 225	2 241	2 241
Hankintamenoon arvostetut	-	-	-	-
Saamistodistukset yhteensä	3 225	3 225	2 241	2 241
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	45	45	69	69
Hankintamenoon arvostetut	0	0	-	-
Osakkeet yhteensä	45	45	69	69
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	43	43	2 481	2 481
Hankintamenoon arvostetut	-	-	-	-
Saamistodistukset yhteensä	43	43	2 481	2 481
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	-	-	-	-
Hankintamenoon arvostetut	-	-	-	-
Osakkeet yhteensä	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Käypään arvoon arvostetut	1 545	1 470	526	526
Hankintamenoon arvostetut*	-	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	2 403	2 450	285	285
Saamiset asiakkailta	51 633	51 708	44 776	44 776

Sijoitusomaisuus				
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset				
Käypään arvoon arvostetut	450	450	979	979
Hankintamenoon arvostetut	-	-	0	0
Saamistodistukset yhteensä	450	450	979	979
Osakkeet				
Käypään arvoon arvostetut	255	255	304	304
Hankintamenoon arvostetut	70	70	75	75
Osakkeet yhteensä	326	326	379	379
Muut				
Käypään arvoon arvostetut	-	-	-	-
Hankintamenoon arvostetut	-	-	-	-
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	1 119	1 198	116	116
Rahoitusvelat				
Velat luottolaitoksille	693	693	949	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Lyhyeksi myydyt arvopaperit	138	138	52	52
Johdannais sopimukset				
Käypään arvoon arvostetut	1 764	1 565	554	554
Hankintamenoon arvostetut*	-	-	-	-
Velat asiakkaille	37 082	37 082	31 224	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Suojatut	3 263	3 263	2 782	2 782
Ei-suojauksessa olevat	14 902	14 902	11 292	11 292
Yhteensä	18 164	18 164	14 074	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus				
Suojatut	888	888	669	669
Ei-suojauksessa olevat	416	416	373	373
Yhteensä	1 304	1 304	1 042	1 042

*Kohde-etuutena noteeraamaton oman pääoman ehtoinen instrumentti.

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 49. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	31.12.2008	31.12.2007
Takaukset	1 180	613
Takuuvastuut	1 777	1 785
Pantit	1	1
Luottolupaukset	7 397	7 708
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	177	171
Muut	485	568
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	11 018	10 847

LIITE 50. Ehdolliset velat ja varat

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Helsingin kärjäoikeus antoi 22.8.2008 tuomion Pohjola Pankki Oyj:n ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n entisten vähemmistöosakkaiden välisessä lunastusriidassa. Kärjäoikeus vahvisti Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeen lunastushinnaksi 13,35 euroa. Riita koski noin 2,1 % yhtiön osakkeista (noin 3,4 miljoonaa kappaletta). Osakkeiden lunastusriita jatkuu hovioikeudessa sillä Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkaille määrätty uskottu mies ja eräät yksittäiset vähemmistöosakkaat ovat hakeneet muutosta Helsingin kärjäoikeuden tuomioon. Myös Pohjola Pankki Oyj on hakenut muutosta edellä mainittuun tuomioon. Pankin muutoksenhaku koskee vastapuolten maksettaviksi tuomittuja oikeudenkäyntikuluja, lunastushinnalle vahvistettua korkoa ja eräitä oikeudenkäyntimenettelyyn liittyviä asioita. Lunastusmenettely alkoi välimiesoikeudessa vuonna 2006 Pankin hankittua yli 90 % Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista. Pohjola Pankki Oyj:n Pohjola-Yhtymä Oyj:n vähemmistöosakkeista tarjoama lunastushinta on ollut 13,35 euroa osakkeelta. Välimiesoikeus vahvisti toukokuussa 2007 osakkeen lunastushinnaksi 14,35 euroa.

Pohjola Pankki Oyj:llä on yksityisasiakkaalta Korkeimman oikeuden vahvistama 2 milj. e suuruinen saatava. Henkilön maksukyvyistä johtuen saamisesta ei kuitenkaan ole odotettavissa merkittäviä summia.

Veroasiamies on valittanut Pohjola Hallintopalvelu Oyj:n purkutumisesta vuonna 2003 syntyneen purkutappion jaksotuksesta vuosien 2003 - 2005 verotuksissa. Konserniverokeskuksen oikaisulautakunta on hylännyt veroasiamiehen purkutappion jaksotuksesta tekemät oikaisuvaatimukset. Helsingin hallinto-oikeus on päätöksellään 12.2.2008 hylännyt veroasiamiehen valituksen vuosien 2003 ja 2004 osalta. Veroasiamiehen valituslupahakemus ja valitus ovat Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävänä. Vuoden 2005 osalta asiaa käsitellään Helsingin hallinto-oikeudessa. Prosessilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia.

LIITE 51. Muut vuokrasopimukset

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle ottajana

Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat edelleen vuokranneet osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi eräät yritykset ovat vuokranneet leasing sopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuokrakuluja 22 milj. e (22 milj. e).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Yhden vuoden kuluessa	13	13
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	37	40
Yli viiden vuoden kuluttua	13	20
Yhteensä	63	74

Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat	56	17
---	----	----

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle antajana

OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi 2008 vuokratuottoja 69 milj. e (69 milj. e). Lisäksi konserni on antanut vuokralle leasing sopimuksin pääasiassa henkilöautoja, joista saadut vuokratuotot olivat 23 milj. e (16 milj. e).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Yhden vuoden kuluessa	60	51
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	119	95
Yli viiden vuoden kuluttua	26	48
Yhteensä	204	194

LIITE 52. Varainhoito

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksiin perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2008 olivat 20,2 miljardia euroa ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 3,2 miljardia euroa.

LIITE 53. Johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	19 093	22 597	7 241	48 932	847	727	1 067
Korkotermiinit	50	-	-	50	0	-	0
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	2 576	6 439	1 362	10 378	87	16	136
Asetetut	1 048	2 762	1 071	4 881	0	53	-
Put ja floorit							
Ostetut	1 157	2 125	643	3 925	89	1	108
Asetetut	607	2 213	574	3 394	0	55	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	24 532	36 136	10 891	71 559	1 024	853	1 311

Korkofutuurit	4 213	3 774	-	7 987	24	6	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	4 213	3 774	-	7 987	24	6	-
Korkojohdannaiset yhteensä	28 745	39 910	10 891	79 547	1 048	859	1 311
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	9 590	319	285	10 193	291	344	424
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	0	-	490	490	19	19	56
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	571	-	-	571	40	-	46
Asetetut	568	0	-	569	-	44	-
Put							
Ostetut	620	0	-	620	34	-	40
Asetetut	526	-	-	526	-	27	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	11 875	319	775	12 969	384	434	566
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	11 875	319	775	12 969	384	434	566
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osake-indeksiopiot							
Call							
Ostetut	23	524	-	547	20	-	64
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	1	-	1	0	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	23	525	-	548	21	-	64
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	23	525	-	548	21	-	64
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	188	179	-	367	4	21	10
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	188	179	-	367	4	-21	10

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	16	-	16	1	-	2
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	-	16	-	16	1	-	2
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	-	16	-	16	1	-	2
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	-	40 950	11 666	93 446	1 457	1 313	1 952

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	20 238	17 894	5 027	43 158	220	208	382
Korkotermiinit	2 250	-	-	2 250	0	0	0
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	1 750	5 562	1 403	8 714	132	0	181
Asetetut	1 487	2 606	900	4 993	0	50	-
Put ja floorit							
Ostetut	3 834	1 497	316	5 647	12	5	24
Asetetut	1 066	1 384	224	2 674	-	4	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	30 624	28 942	7 870	67 437	364	267	587
Korkofutuurit	3 926	3 301	-	7 227	2	2	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	1 000	-	-	1 000	-	0	-
Asetetut	5 349	-	-	5 349	0	0	-
Put							
Ostetut	1 000	-	-	1 000	0	-	-
Asetetut	500	-	-	500	-	0	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	11 775	3 301	-	15 076	2	2	-
Korkojohdannaiset yhteensä	42 400	32 243	7 870	82 513	367	269	587
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	7 625	126	298	8 049	53	88	160
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	23	0	430	453	16	15	48
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	164	-	-	164	3	-	5
Asetetut	235	-	-	235	-	4	-
Put							
Ostetut	137	-	-	137	1	-	2
Asetetut	210	-	-	210	-	1	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	8 394	126	728	9 248	73	109	215
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	8 394	126	728	9 248	73	109	215

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	14	263	58	334	51	-	79
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	1	-	1	0	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	14	264	58	335	51	-	79
Osakefutuurit	73	-	-	73	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	73	-	-	73	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	87	264	58	408	51	-	79

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	71	125	-	196	0	1	1
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	71	125	-	196	0	1	1

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	6	-	6	2	-	2
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	8	0	-	8	-	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	8	6	-	14	2	-	2
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	8	6	-	14	2	-	2

Kaupankäynnin johdannaiset

yhteensä	50 960	32 765	8 656	92 380	493	379	885
----------	--------	--------	-------	--------	-----	-----	-----

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 258	1 936	493	3 686	43	105	60
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	0	-	0	0	-	0
Asetetut	173	3 667	483	4 323	0	42	-
Put ja floorit							
Ostetut	1	57	25	83	2	-	3
Asetetut	-	200	-	200	-	1	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	1 432	5 860	1 000	8 292	46	148	63
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörszijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	1 432	5 860	1 000	8 292	46	148	63
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	665	809	263	1 737	39	300	106
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	665	809	263	1 737	39	300	106
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	665	809	263	1 737	39	300	106
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksi-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Osakefutuurit	104	-	-	104	-	2	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	104	-	-	104	-	2	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	104	-	-	104	-	2	-
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Muut							
Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	2 202	6 669	1 262	10 133	85	450	169

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 990	1 244	298	3 533	19	21	30
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	26	2 901	622	3 549	0	38	-
Put ja floorit							
Ostetut	-	16	6	22	0	0	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC korkojohdannaiset yhteensä	2 017	4 161	926	7 104	19	59	30
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	2 017	4 161	926	7 104	19	59	30

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	372	1 524	267	2 163	4	233	104
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	233	104
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	372	1 524	267	2 163	4	233	104

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Muut

Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	2 389	5 685	1 193	9 267	23	292	134

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltujen johdannaisopimukset 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1 v	1-5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	94	-	-	94	3	1	2
Johdannaiset yhteensä	94	-	-	94	3	1	2

Johdannaiset yhteensä 31.12.2008

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	30 177	45 771	11 891	87 839	1 093	1 006	1 374
Valuuttajohdannaiset	12 540	1 128	1 037	14 705	423	734	672
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	127	525	-	652	21	2	64
Luottojohdannaiset	188	179	-	367	4	-21	10
Muut johdannaiset	94	16	-	110	4	1	4
Johdannaiset yhteensä	43 126	47 620	12 928	103 673	1 545	1 722	2 123

Johdannaiset yhteensä 31.12.2007

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	44 416	36 405	8 797	89 617	386	328	617
Valuuttajohdannaiset	8 766	1 650	995	11 411	77	341	319
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	87	264	58	408	51	-	79
Luottojohdannaiset	71	125	-	196	0	1	1
Muut johdannaiset	8	6	-	14	2	-	2
Johdannaiset yhteensä	53 348	38 450	9 849	101 647	516	670	1 019

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 54. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Emoyhtiön nimenmuutoksen yhteydessä 1.3.2008 muutettiin Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan nimi Pohjola Vakuutus Oy:ksi, OKO Corporate Finance Oy:n nimi Pohjola Corporate Finance Oy:ksi ja OKO Venture Capital Oy:n nimi Pohjola Capital Partners Oy:ksi.

Toukokuussa 2008 Pohjola Private Equity Funds Oy:n tytäryhtiöksi perustettiin SMF I Rahasto Oy, joka toimii Selected Mezzanine Funds I Ky:n vastuunalaisena yhtiömiehenä.

21.12.2007 ostetun Kesko Oyj:n tytäryhtiön K-Rahoitus Oy:n kauppa toteutui lopullisesti 31.1.2008, kun viranomaisluvut saatiin. K-Rahoitus Oy:n nimi muutettiin 1.4.2008 Pohjola Finance Oy:ksi.

21.12.2007 myydyn OKO Capital East Oy:n tytäryhtiön ZAO OKO Capital Vostokin kauppa toteutui lopullisesti 12.3.2008.

Osana OPK:n ja TietoEnatorin välistä sopimusta käyttöpalveluiden yhdentämisestä OPK myi TietoEnatorille ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle toukokuussa yhteensä 34 % FD Finanssidata Oy:n osakkeista. Kaupan seurauksena FD Finanssidata Oy:tä ei enää konsolidoida OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen tytäryhtiönä. Rakennemuutoksella ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset:

Yhtiö	Kotipaikka	Omistusosuus, %	Osuus äänivallasta, %
Osuuspankit 227 kpl*			
OP-Keskus osk	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Pankki Oyj	Helsinki	44,5	70,2
Helsingin OP Pankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP IT-hankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola-konsernin yritykset			
Pohjola Capital Partners Oy	Helsinki	65,0	65,0
OKO Capital East Oy	Helsinki	70,0	70,0
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	90,0	90,0
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	64,0	64,0
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100,0	100,0
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100,0	100,0
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjolan IT-hankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100,0	100,0
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Private Equity Funds Oy	Helsinki	69,75	69,75
SPEF I Oy	Helsinki	100,0	100,0
SMF I Rahasto Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Finance Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100,0	100,0

***OP-Pohjola-ryhmän osuuspankit**

Pankin nimi	Tase 31.12.2008, milj. e	Vakava- raisuus % 31.12.2008	Toimitusjohtaja 31.12.2008
Akaan Seudun Osuuspankki	122	35,0	Heikki Teräväinen
Alajärven Op	192	27,9	Jari Leivo
Alastaron Op	48	22,3	Petri Antila
Alavieskan Op	46	23,0	Antero Alahautala
Alavuden Seudun Op	149	17,9	Jussi Ruuhela
Andb För Åland	199	14,4	Håkan Clemes
Andb Raseborg	280	13,7	Lars Björklöf
Artjärven Op	38	25,8	Reijo Hurskainen
Askolan Op	74	29,7	Irja Mäittälä
Auran Op	77	20,8	Sauli Nuolemo
Elimäen Op	200	19,4	Pertti Olander
Enon Op	98	23,4	J. Reimasto-Heiskanen
Etelä-Karjalan Op	922	26,1	Risto Kiljunen
Etelä-Pohjanmaan Op	677	16,6	Markku Perälä
Etelä-Päijänteen Op	120	17,7	Jari Laaksonen
Etelä-Savon Op	621	16,9	Kari Manninen
Euran Op	101	19,8	Lenni Kankaanpää
Forssan Seudun Op	271	17,6	Jouni Hautala
Haapajärven Op	98	15,3	Kari Ahola
Haapamäen Seudun Op	47	34,2	Kaarina Koski
Haapaveden Op	95	22,0	Timo Suhonen
Hailuodon Op	31	27,8	Veijo Nissilä
Halsuan Op	24	25,8	Tapio Jokela
Haminan Seudun Op	203	32,0	Markku Vanhala
Harjavallan Op	112	32,6	Jarmo Tuovinen
Hartolan Op	52	27,4	Tuulikki Kyyhkynen
Hauhon Op	42	32,3	Timo Metsola
Haukivuoren Op	49	22,5	Seppo Laurila
Heinäveden Op	59	35,2	Jukka Tuomisto
Himangan Op	59	13,7	Kalevi Humalajoki
Hinnerjoen Op	21	40,1	Kaija Marttala
Hirvensalmen Op	37	24,4	Sakari Kangas
Honkilahden Op	29	36,3	Olavi Juhola
Huhtamon Op	15	31,9	Päivikki Järvinen
Huittisten Op	116	29,6	Olli Näsi
Humppilan Op	52	25,4	Jari Salokangas
Hämeenlinnan Seudun Op	611	16,8	Olli Liusjärvi
Iisalmen Op	287	16,4	Olli Tarkkanen
Ikaalisten Op	82	20,4	Antero Sorri
Ilomantsin Op	82	27,6	Raija Tahvanainen
Östnylands Andb	253	10,5	Arto Nurmi-Aro
Janakkalan Op	285	32,7	Vesa Lehikoinen
Joensuun Op	495	16,4	Antti Heliövaara
Jokioisten Op	87	24,7	Vesa Rantanen
Juuan Op	97	24,2	Tuomo Mustonen
Juvan Op	121	28,5	Risto Rouhiainen
Jämsän Seudun Op	202	29,8	Heikki Rosti
Kainuun Op	344	23,8	Seppo Rytivaara
Kalajoen Op	149	17,0	Pertti Sarkkinen
Kalkkisten Op	15	29,7	Heikki Leppähaara
Kangasalan Op	210	16,4	Veikko Poranen
Kangasniemen Op	124	30,0	Leo Pakkanen
Kannuksen Op	73	16,0	Juha Lundström
Karjalan Op	27	24,0	Pentti Laaksonen
Karkun Op	17	34,5	Kaarina Sacklén

Karvian Op	51	20,4	Antti Suomijärvi
Kaustisen Op	67	14,8	Asko Ahonen
Keikyän Op	28	26,7	Heikki Nelimarkka
Kemin Seudun Op	228	27,7	Pertti Stöckel
Kerimäen Op	54	30,0	Jarmo Kaivonurmi
Keski-Suomen Op	1 631	14,2	Keijo Manner
Keski-Uudenmaan Op	1 085	24,1	Leif Laine
Kestilän Op	33	29,2	Hans Aikio
Kesälahden Op	53	36,7	Ari Noponen
Kihniön Op	28	22,9	P. Haapa-aho Vehniä
Kiihtelysvaaran Op	76	19,8	Pasi Leppänen
Kiikalan Rekijoen Op	25	24,2	Eero Lahti
Kiikoisten Op	25	31,5	Harri Vehkalahti
Kiskon Op	41	17,0	Pekka Anttonen
Kiteen Seudun Op	241	22,6	Ari Karhapää
Kiukaisten Op	28	27,6	Jari Valonen
Koillis-Savon Op	150	21,9	Asko Imppola
Koitin-Pertunmaan Op	57	23,9	Unto Aikasalo
Kokemäen Op	120	29,0	Jari Luukkanen
Kokkolan Op	518	12,9	Aatto Ainali
Korpilahden Op	72	26,8	Kyösti Myller
Korsnäs Andb	59	39,5	Jan-Erik Westerdahl
Kotkan Seudun Op	339	18,2	Pentti Leisti
Kouvolan Seudun Op	460	18,1	Marjo Partio
Kronoby Andb	100	24,8	Sten-Ole Nybäck
Kuhmalahden Op	24	30,1	Risto Mattila
Kuhmoisten Op	41	20,2	Heikki Vilppala
Kuhmon Op	134	32,7	Erkki Airaksinen
Kuopion Op	806	15,7	Jaakko Ojanperä
Kuortaneen Op	50	21,6	Markku Jaatinen
Kurun Op	43	22,9	Marja-Leena Siuro
Kuusamon Op	152	18,8	Kari Kivelä
Kuusjoen Op	26	34,6	Eero Kaskela
Kymijoen Op	132	25,7	Pekka Raivisto
Kärkölän Op	57	24,6	Petri Hokkanen
Kärsämäen Op	42	15,4	Mikko Ruusunen
Käylän Op	21	32,7	Kaisa Kurtti
Köyliön Op	64	20,7	Jorma Pohjus
Lapin Op	63	22,9	Eero Laiho
Lappo Andb	7	21,1	Torsten Nordberg
Lehtimäen Op	37	15,3	Veli-Jussi Haapala
Lemin Op	55	19,9	Eero Innanen
Leppävirran Op	131	27,0	Ilkka Martikainen
Lieksan Op	179	34,5	vt. Mikko Vepsäläinen
Limingan Op	67	17,4	Maria Alahuhta
Liperin Op	144	21,6	Jalo Lehtovaara
Loimaan Seudun Op	208	25,1	Juha Pullinen
Lokalahden Op	31	28,3	Irma Sirén
Lopen Op	101	24,9	Keijo Bragge
Lounais-Suomen Op	178	20,7	Vesa Viitaniemi
Luhangan Op	39	20,8	Pekka Pietilä
Luopioisten Op	28	23,9	Esa Jokinen
Luumäen Op	76	31,7	Eero Kettunen
Luvian Op	57	18,4	Jyrki Suoja
Länsi-Suomen Op	1 666	24,3	Jukka Ramstedt
Länsi-Uudenmaan Op	668	13,3	Jarmo Viitanen
Maaningan Op	73	28,6	Ari Väänänen
Marttilan Op	66	34,5	Matti Vahalahti
Maskun Op	97	13,2	Jarmo Nurmi

Mellilän Seudun Op	28	35,6	Jouko Rinne
Merimaskun Op	26	26,8	Mikko Seppänen
Metsämaan Op	24	29,9	Jussi Nieminen
Miehikkälän Op	44	33,3	Kalevi Salonen
Mouhijärven Op	53	18,0	Rainer Sillanpää
Mynämäen Op	114	30,6	Kimmo Ranta
Myrskylän Op	18	25,4	Jorma Rouhiainen
Mäntsälän Op	155	20,6	Heikki Kananen
Mäntän Seudun Op	186	21,9	Erkki Lauronen
Nagu Andb	33	19,6	Johan Broos
Nakkilan Op	101	33,9	Jussi Kuvaja
Niinijoen Op	29	41,2	Jouni Tammelin
Nilsian Op	120	46,1	Seppo Pääkkö
Nivalan Op	139	11,5	Markku Niskala
Nousiaisten Op	160	24,6	Ville Aakula
Nurmeksen Op	119	20,3	Mikko Vepsäläinen
Op Kantrisalo	84	23,0	Bo Hellen
Orimattilan Op	158	25,2	Veli-Matti Onnela
Oripään Op	44	16,6	Jouko Rekolainen
Oriveden Seudun Op	139	22,8	Pertti Pyykkö
Oulaisten Op	147	25,0	Jari Anttila
Oulun Op	1 758	15,5	Timo Levo
Outokummun Op	92	27,5	Eero Eskelinen
Paattisten Op	74	28,8	Eero Koskinen
Paltamon Op	50	30,3	Jorma Niemi
Parikkalan Op	96	25,2	Tuomo Liukka
Parkanon Op	84	24,1	Ari Heinonen
Pedersörenejdens Andb	299	15,9	Ulf Löf
Perhon Op	56	20,6	Pekka Pajula
Perniön Op	76	28,4	Risto Lehtinen
Peräseinäjoen Op	77	32,7	Juha Mäki
Pieksämäen Seudun Op	200	14,1	Seppo Vanninen
Pielaveden Op	73	22,5	Jouni Karhinen
Pihtiputaan Op	49	21,7	Vesa Isosalo
Pohjolan Op	684	15,6	Markku Salomaa
Polvijärven Op	90	22,2	Juhani Leminen
Porvoon Op	507	13,4	Pertti Hellqvist
Posion Op	84	37,1	Vesa Jurmu
Pudasjärven Op	134	33,7	Teuvo Perätalo
Pukkilan Op	52	26,6	Ari Talkara
Pulkkilan Op	31	35,2	Eero Keskitalo
Punkalaitumen Op	77	37,7	Tapio Laine
Puolangan Op	61	22,6	Jouni Ahokumpu
Purmo Andb	28	19,6	Stig-Göran Jansson
Pyhäjärven Op	89	24,7	Matti Martikainen
Päijät-Hämeen Op	859	11,1	Timo Laine
Pälkäneen Op	57	25,9	Jari Linjala
Pöytyän Op	72	21,3	Tuomo Jokinen
Raahen Seudun Op	259	25,7	Ari Pohjola
Rantasalmen Op	113	23,8	Vesa Auvinen
Rantsilan Op	39	23,2	Ismo Välijärvi
Rautalammin Op	55	27,1	Esko-P. Markkanen
Riihimäen Seudun Op	263	25,6	Seppo Runsamo
Riistaveden Op	75	17,4	Pauli Kröger
Ruoveden Op	113	12,4	Alpo Porila
Ruukin Op	87	29,9	Kalle Arvio
Rymättylän Op	48	23,0	Antero Nikki
Rääkkylän Op	61	19,2	Olli Koivula
Sallan Op	52	22,6	Veikko Nissi

Salon Seudun Op	566	17,9	Jukka Hulkkonen
Sauvon Op	55	30,2	Pertti Peura
Savitaipaleen Op	77	34,6	Martti Valtonen
Savonlinnan Op	381	27,6	Merja Auvinen
Sideby Andb	13	30,6	Johan Ingves
Siikajoen Op	33	29,1	Raija Fingerroos
Simpeleen Op	54	29,0	Kalevi Lehti
Somerniemien Op	22	21,3	Pertti Kujala
Someron Op	127	22,2	Pertti Purola
Sonkajärven Op	79	26,9	Esko Nissinen
Sotkamon Op	98	29,1	Juhajouni Karttunen
Sulkavan Op	46	23,8	Kari Haverinen
Suomussalmen Op	91	22,1	Timo Polo
Suonenjoen Op	84	24,7	Antti Hult
Sysmän Op	85	31,5	Heikki Kuurne
Säkylän Op	60	28,8	Henrik Vase
Taivalkosken Op	46	22,8	Riitta-Liisa Ahokumpu
Taivassalon Op	40	16,1	Jari Katila
Tampereen Seudun Op	1 882	13,2	Olli Lehtilä
Tarvasjoen Op	43	23,8	Esa Hentula
Tervolan Op	55	32,7	Hannu Neuvonen
Tervon Op	35	35,1	Seppo Vehniäinen
Toholammin Op	76	18,7	Leena Kälviä
Tornion Op	197	18,4	Pentti Alaperä
Turun Seudun Op	1 929	14,1	Risto Korpela
Tuupovaaran Op	45	35,0	Aune Parviainen
Tyrnävän Op	67	17,0	Eero Ylilauri
Ullavan Op	27	26,9	Maire Joentakanen
Urjalan Op	107	24,5	Janne Nuutinen
Utajärven Op	132	24,0	Raimo Tuovinen
Uukuniemen Op	11	42,5	Pauli Loikkanen
Vasa Andb	521	19,9	Ulf Nylund
Vakka-Suomen Op	309	18,0	Juha-Pekka Nieminen
Valkeakosken Op	156	20,9	Juha Luomala
Valtimon Op	48	19,3	Heikki Myller
Vammalan Seudun Op	187	14,3	Jyrki Rantala
Vampulan Op	53	21,3	Kari Hänti
Varkauden Op	199	19,6	Pekka Vilhunen
Varpaisjärven Op	68	25,1	Seppo Riekkinen
Vehmersalmen Op	44	32,3	Heikki Väisänen
Vesannon Op	47	29,5	Esa Keränen
Vetelin Op	25	24,4	Jarmo Lehojärvi
Vetelin Ylipään Op	26	28,0	Jari Siirilä
Vihannin Op	95	26,5	Olavi Rasi
Vimpelin Op	57	22,7	Simo Ilomäki
Viirolahden Op	57	24,7	Jyrki Gerlander
Virtain Op	129	26,6	Ari Kakkori
Ylitornion Op	73	26,7	Heikki Eteläaho
Ylivieskan Op	152	12,5	Jarmo Somero
Yläneen Op	55	29,5	Heikki Eskola
Ypäjäen Op	55	26,9	Kirsi-Marja Hiidensalo
Ähtärin Op	51	14,8	Esko Kokkila
Östra Korsholms Andb	6	28,4	Jussi Lahti
Övermark Andb	24	18,8	Mårten Vikberg

Osakkuusyhtiöt

Omistukset osakkuusyhtiöissä 2008

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	21	0	0	1	25,3
Finanssidata	Helsinki	14	10	41	0	36,0
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	386	363	61	3	33,3
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	7	2	6	1	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	0	3	0	46,7
Yhteensä		429	375	111	5	

Osakkuusyhtiöt ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Omistukset osakkuusyhtiöissä 2007

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	65	0	12	2	25,3
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	364	337	64	4	33,3
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	6	2	4	-	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	1	3	-	46,7
Yhteensä		436	340	83	6	

Osakkuusyhtiöt ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Yhteisyritykset

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2008

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	41,7
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,5
Kiinteistö Oy Säästöraha	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Pohjola Vakuutus Oy:n omistamat yritykset:			Pohjolan omistusosuus
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2007

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	41,7
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,5
Kiinteistö Oy Säästöraha	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Pohjola Vakuutus Oy:n omistamat yritykset:			Pohjolan omistusosuus
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

LIITE 55. Lähipiiritapahtumat

OP-Pohjola-ryhmän lähipiiri:

OP-Pohjola-ryhmän tytär- ja osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 54.

OP-Pohjola-ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP-Pohjola-ryhmän pääjohtaja (OPK:n johtokunnan puheenjohtaja), OPK:n toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Johdolle myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2008

	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut
Luotot	147	3	-
Muut saamiset	0	0	0
Talletukset	6	11	36
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	1	0	1
Vakuutusmaksutuotot	0	0	0
Osinkotuotot	1	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	0	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	4	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	99 587	3 680 793
Osuuksien lukumäärä	-	5 512	-

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2007

	Osakkuus- yhtiöt	Hallinto- henkilöt	Muut
Luotot	120	4	-
Muut saamiset	0	0	0
Talletukset	30	7	92
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	-	0	-
Vakuutusmaksutuotot	0	0	0
Osinkotuotot	1	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	0	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	4	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	86 064	3 680 793
Osuuksien lukumäärä	-	4 537	-

LIITE 56. Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä

Henkilöstörahasito

Vuonna 2004 perustetun OP-Henkilöstörahasito hr:n jäsenenä vuoden 2008 lopussa oli yhteensä 279 OP-Pohjola-ryhmän yrityksen henkilöstö ja noin 94 % OP-Pohjola-ryhmän henkilöstöstä.

OP-Henkilöstörahasitolle maksettava voittopalkkioerä perustui vuonna 2008 OP-keskuksessa (pl. Pohjola-konserni) seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle:

OP-Pohjola-ryhmän taloudellisen pääoman tuotto, % ja OP-Pohjola-ryhmän keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 50 %. Henkilöstörahasitioon tehtävän voittopalkkiosirron määrä vuodelta 2008 on tavoitteiden toteutuessa 100 %:sti 3 % rahaston jäsenten palkkasummasta.

Vastaavat voittopalkkioerän määräytymisen perusteet Pohjola-konsernissa ovat:

Pohjola-konsernin tilikauden tulos/osake, paino 50 %, Pohjola Vakuutus Oy:n etuasiakastalouksien määrän muutos, paino 25 % ja OP-Pohjola-ryhmän keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, paino 25 %. Henkilöstörahasitioon tehtävän voittopalkkiosirron määrä vuodelta 2008 on tavoitteiden toteutuessa 100 %:sti 3 % rahaston jäsenten palkkasummasta.

Osuuspankeissa voittopalkkioerän määräytymisen perusteet ovat:

Osuuspankin taloudellisen pääoman tuotto, pankkikohtaisesti määritelty keskittäjäasiakkaiden määrän muutos ja OP-Pohjola-ryhmän keskittäjäasiakkaiden määrän muutos.

Vuonna 2008 OP-Pohjola-ryhmän yrityksen maksoivat vuodelta 2007 OP-Henkilöstörahasitolle voittopalkkioina yhteensä 5,0 milj. e.

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmään kuuluvat OP-Pohjola-ryhmän työnantajien nimeämät henkilöt. Vuosittain asetettujen tavoitteiden toteutusasteesta riippuen järjestelmään kuuluvalla henkilöllä on ennalta määritetyllä tavalla oikeus ennakonpidätyksen alaista kuukausiansiota vastaavaan palkkioon.

Johdon järjestelmän palkkio maksetaan henkilöille kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä Pohjola Pankin osakkeina. Vuonna 2005 voimassa olleen, mitoitukseltaan alemman palkitsemisjärjestelmän palkkiot maksettiin saajilleen toukokuussa 2008.

LIITE 57. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OP-Keskus osk tarjosi joulukuussa 2008 jäsenosuuspankkiensa merkittäväksi sijoituksen OPK:n lisäosuuspääomaan. Merkintäaika päättyi 2.2.2009 ja lisäosuuspääomaa merkittiin annissa yhteensä 444 miljoonaa euroa.

OPK:n tytäryhtiön Pohjola Pankin hallitus päätti 12.2.2009 kokouksessaan aloittaa omien varojen vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet. Päätöksen mukaan pääomien vahvistaminen olisi mahdollista toteuttaa hallitukselle haettavan osakeantivaltuutuksen perusteella yhtiön nykyisille osakkeenomistajille tarjottavalla noin 300 miljoonan euron osakeannilla kevään 2009 aikana. Osakeannilla vahvistettaisiin edelleen Pohjola Pankin vahvaa vakavaraisuutta ja parannettaisiin Pohjola Pankin edellytyksiä turvata asiakasyritystensä rahoitusmahdollisuuksia tilanteessa, jossa rahoituksen saatavuus on merkittävästi vaikeutunut ja monet ulkomaiset toimijat ovat vetäytyneet Suomen markkinoilta. Pohjolan kolme suurinta omistajaa ovat antaneet osaltaan sitoumuksen merkittäviä osakkeita niille tulevien merkintäoikeuksien perusteella. Lisäksi OPK on antanut merkintätakauksen mahdollisten merkittävien järeiden osakkeiden merkitsemisestä.

LIITE 58. Segmenttiraportointi

Liiketoimintasegmentit

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat pankki- ja sijoituspalvelut, vahinkovakuutus ja henkivakuutus.

Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton muu toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". OP-Pohjola-ryhmässä ei ole maantieteellisiä segmenttejä.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentti-raportointia muutettiin vuoden 2008 toisesta vuosineljänneksestä alkaen siten, että aikaisemmin Pankki- ja sijoituspalvelutoimintaan sisältyneet Pohjola-konsernin varainhallinta ja keskuspankkitoiminta raportoidaan uudessa segmenttiraportoinnissa osana liiketoimintasegmentteihin kuulumatonta Muuta toimintaa. Vertailukauden luvut vuodelta 2007 on muutettu uuden segmenttijaon mukaisiksi. Muutokset koskevat Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta-segmenttiä sekä Muu toiminta -kokonaisuutta.

Yhtiönä pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoimintasegmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Rahastoyhtiö, Pohjola Varainhoito Oy, Pohjola Corporate Finance Oy, Pohjola Capital Partners Oy sekä eräät pienemmät pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. Pohjola-konsernin pankkitoiminta- ja varainhoitosegmentit luetaan myös pankki- ja sijoitustoiminta-segmenttiin. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta sisältyy myös pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoimintasegmenttiin, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Korkokate on merkittävin Pankki- ja sijoituspalvelut -liiketoiminnan tuottoerä. Tuottoja kertyy myös palkkiotuottoina ja sijoitustoiminnasta. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja muista hallintokuluista sekä toimipaikkaverkoston aiheuttamista kuluista sekä palautuksista omistajajäsenille. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Henkivakuutus-segmentti muodostuu konsernin henki- ja eläkevakuutusliiketoimintaa harjoittavasta OP-Henkivakuutus Oy:stä.

Henkivakuutusyhtiöiden tuotot kertyvät vakuutusmaksutulojen ja maksettujen korvausten ja vastuuvielan muutoksen erotuksena sekä sijoitustoiminnan nettotuottoina. Henkivakuutusliiketoimintaan sisältyy merkittävämpänä riskinä sijoitusriski. Vakuutusriskeistä merkittävimmät ovat kuolevuus ja työkyvyttömyys.

Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Pohjola Vakuutus Oyj:n, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oyj:n, Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan tuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit.

Liiketoimintasegmentteihin kuulumattoman muun toiminnan laajuus kasvoi täsmennetyin segmenttijaon seurauksena. Uutena kokonaisuutena muuhun toimintaan kohdistetut Pohjola-konsernin keskuspankki ja varainhallinta sisältävät mm. finanssiryhmän 10 miljardin euron maksuvalmiusreservin, Pohjola-konsernin varainhankinnan pääomamarkkinoilta sekä Pohjola Pankin osuuspankeille tarjoamat keskuspankkitoiminnot.

Jo entuudestaan muuhun toimintaan kohdistettiin kaikkia liiketoimintasegmenttejä tukevat toiminnot, erityisesti OPK:n ja FD Finanssidata Oyj:n (toukokuuhun 2008 saakka) toiminta sekä Pohjolan konsernihallinto. OPK:n ja FD:n liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina. Palveluveloitukset perustuvat OPK:n johtokunnan hyväksymään palveluhinnastoon.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Liiketoiminta-alueille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa liiketoiminta-alueille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoiminta-alueille sekä liiketoiminta-alueiden väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Muu toiminta ja eliminoinnit".

Vähittäispankkitoiminnalle on kohdistettu omaa pääomaa 9 % luottolaitoslain mukaisista riskipainotetuista sitoumuksista ja Pohjola-konsernin pankki- ja sijoituspalvelutoiminnalle 7 % riskipainotetuista sitoumuksista. Allokoidun oma pääoma kohdistuu liiketoiminta-alueiden ulkopuoliselle alueelle "muu toiminta".

Segmenttien tulos ja tase 2008

Milj. e	Pankki- ja sijoituspalvelut	Vahinkovakuutus	Henkivakuutus	Muu toiminta ja eliminoinnit	OP-Pohjola-ryhmä
Korkotuotot	4 770	-	-	82	4 853
Korkokulut	3 650	11	-	3	3 664
Korkokate ennen arvonalentumisia	1 121	11	-	79	1 189
Saamisten arvonalentumiset	48	-	-	10	58
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	1 072	11	-	69	1 131
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	352	-	-7	345
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-125	-14	-139
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	450	5	-	-36	419
Kaupankäynnin nettotuotot	-50	-	-1	-74	-125
Sijoitustoiminnan nettotuotot	23	-	-	3	25
Liiketoiminnan muut tuotot	66	15	16	11	108
Henkilöstökulut	381	111	5	101	598
Muut hallintokulut	309	93	15	-90	328
Liiketoiminnan muut kulut	185	101	32	-6	312
Palautukset omistajajäsenille	154	-	-	-	154
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	-	0	1
Tulos ennen veroja	532	55	-162	-53	372
Tuloverot					151
Kauden voitto					221

	Pankki- ja sijoitus- palvelut	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Muu toi- minta ja elimi- noinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Tase 31.12.2008, milj. e					
Käteiset varat	138	-	-	2 255	2 393
Saamiset luottolaitoksilta	3 480	-	-	-1 030	2 450
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 225	-	-	2 088	3 313
Johdannaisopimukset	1 587	-	-	-116	1 470
Saamiset asiakkailta	51 256	-	-	453	51 708
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	2 798	-	-127	2 670
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	5 588	-495	5 093
Sijoitusomaisuus	2 099	0	-	342	2 441
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	7	2	-	8	17
Aineettomat hyödykkeet	218	826	97	69	1 211
Aineelliset hyödykkeet	633	24	6	99	762
Muut varat	1 272	4	5	534	1 814
Verosaamiset	83	75	209	36	403
Varat yhteensä	61 997	3 729	5 905	4 115	75 746
Velat luottolaitoksille	4 651	0	-	-3 958	693
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138	-	-	0	138
Johdannaisopimukset	1 119	-	-	446	1 565
Velat asiakkaille	34 780	-	-	2 303	37 082
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 238	-	-	2 238
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	5 438	-25	5 413
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 723	-	-	16 441	18 164
Varaukset ja muut velat	1 871	52	1	468	2 393
Verovelat	452	220	138	161	971
Osuuspääoma	745	-	-	-175	570
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	331	50	91	832	1 304
Velat yhteensä	45 810	2 560	5 668	16 492	70 531
Oma pääoma					5 215

Segmenttien tulos ja tase 2007

	Pankki- ja sijoitus- palvelut	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Muu toi- minta ja elimi- noinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Milj. e					
Korkotuotot	3 599	-	-	31	3 630
Korkokulut	2 570	7	-	6	2 583
Korkokate ennen arvonalentumisia	1 030	7	-	25	1 048
Saamisten arvonalentumiset	13	-	-	-	13
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	1 016	7	-	25	1 035
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	435	-	-8	427
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	177	-6	172
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	459	6	-	-35	430
Kaupankäynnin nettotuotot	22	-	-	-52	-30
Sijoitustoiminnan nettotuotot	72	-	-	23	95
Liiketoiminnan muut tuotot	56	30	12	11	109
Henkilöstökulut	346	103	7	96	553
Muut hallintokulut	279	104	17	-97	303
Liiketoiminnan muut kulut	171	77	36	-11	273
Palautukset omistajajäsenille	107	-	-	-	107
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	-	2	3
Tulos ennen veroja	722	181	129	-27	1 005
Tuloverot					266
Kauden voitto					738

Tase 31.12.2007, milj. e	Pankki- ja sijoituspalvelut	Vahinkovakuutus	Henkivakuutus	Muu toiminta ja eliminoinnit	OP-Pohjola-ryhmä
Käteiset varat	146	-	-	444	589
Saamiset luottolaitoksilta	2 188	-	-	-1 903	285
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvarat	1 481	-	-	3 309	4 791
Johdannaissovimukset	557	-	-	-31	526
Saamiset asiakkailta	44 748	-	-	28	44 776
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	2 842	-	-93	2 750
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	6 644	-283	6 361
Sijoitusomaisuus	2 176	0	-	-206	1 970
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	8	2	-	16	26
Aineettomat hyödykkeet	206	853	96	75	1 230
Aineelliset hyödykkeet	590	19	0	106	715
Muut varat	1 448	2	2	127	1 579
Verosaamiset	51	6	38	23	117
Varat yhteensä	53 599	3 724	6 779	1 613	65 716
Velat luottolaitoksille	5 251	0	-	-4 302	949
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	52
Johdannaissovimukset	404	-	-	150	554
Velat asiakkaille	29 157	-	-	2 067	31 224
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 140	-	-	2 140
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	6 130	-31	6 099
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	998	-	-	13 076	14 074
Varaukset ja muut velat	2 112	100	1	267	2 480
Verovelat	435	232	77	150	893
Osuuspääoma	739	-	-	-168	571
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	342	-	91	610	1 042
Velat yhteensä	39 490	2 472	6 298	11 817	60 078
Oma pääoma					5 638

LIITE 59. Uudet standardit ja tulkinnat

IAS 23 (uudistettu) *Vieraan pääoman menot* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin uudistus koskee sellaisten vieraan pääoman menojen kirjaamiskäytäntöä, jotka välittömästi johtuvat ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta. Kyseiset menot muodostavat osan kyseisen omaisuuserän hankintamenosta.

IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelmat* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta koskee yrityksiä, joilla on käytössä asiakkaille tarkoitettu etupistejärjestelmä, jossa asiakas saa etupisteitä ostamistaan tuotteista tai palveluista. Tulkinta ohjeistaa etupisteiden arvostamista ja kirjaamista.

IAS 1 (uudistettu) *Tilinpäätöksen esittäminen* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uudistettu standardi ohjeistaa laajan tuloslaskelman ja oman pääoman laskelman esittämistapaa.

IFRS 3 (uudistettu) *Liiketoimintojen yhdistäminen* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin uudistuksessa konvergenssiin liittyviä muutoksia, soveltamisalaa laajennetaan koskemaan myös osuuskuntia (mutual entities).

IAS 27 (muutettu) *Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi ohjeistaa kirjanpitoikäntöä tilanteissa, joissa omistusosuus tytäryritykseen muuttuu. Kirjaamiskäytännön osalta ratkaisevaa on säilykö yrityksellä määräysvalta tytäryritykseen.

Amendments to IFRS 2 - *Vesting Conditions and Cancellations* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi selkeyttää kirjaamiskäytäntöä ja IFRS 2:n mukaista soveltamisalaa.

IAS 32 *Rahoitusinstrumentit: esittämistapa ja IAS 1:n tilinpäätöksen esittämisen muutokset - Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin muutos ohjeistaa tiettyjen velkainstrumenttien luokittelua jatkossa omaan pääomaan.

Improvements to IFRSs (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Vähäisiä standardimuutoksia, joilla vaikutusta esittämis-, kirjaamis- tai arvostamiskäytäntöihin.

IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen muutos - Eligible Hedged Items* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin muutokset tarkentavat IAS 39:n ohjeistusta suojauskohteen yksipuolisen riskin ja inflaatoriskin suojaamisesta

IFRIC 15 *Agreements for the Construction of Real Estate* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selkeyttää kiinteistön rakentamiseen liittyvää tuloutuskäytäntöä ja tuloutusajankohtaa.

IFRIC 16 *Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation* (voimassa 1.10.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selkeyttää ulkomaisen nettosijoituksen suojauksen kirjanpitokäsittelyä konsernitilinpäätöksessä.

Amendments to IFRS 1 and IAS 27 - *Cost of an Investment in a Subsidiary, Jointly Controlled Entity or Associate* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi ohjeistaa emoyrityksen määräysvallassa olevien yritysten alkuperäistä arvostamista konsernitilinpäätöksessä.

IFRIC 17 *Distributions of Non-cash Assets to Owners* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta ohjeistaa yrityksen osinkona omistajille jakaman muun omaisuuden kuin rahavarojen kirjanpitokäsittelyä ja arvostamista.

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Riskienhallinnan ja vakaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema on esitetty liitetiedoissa 62-98, vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 99-110 ja henkivakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 111-117.

LIITE 60. OP-Pohjola-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2006-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmälle riskinkantokykyä, kannattavuutta sekä luotto- ja markkinariskejä koskevat riskirajat, jotka rajoittavat OP-Pohjola-ryhmän riskinottoa. OP-Pohjola-ryhmän voimassa oleva riskirajajärjestelmä perustuu vuonna 2006 vahvistettuun liiketoimintastrategiaan.

Mittari	Riskiraja	31.12.2008	31.12.2007
Riskinkantokyky ja kannattavuus			
OP-Pohjola-ryhmän riskirajat			
Vakavaraisuussuhde, (RAVA)	1,20	1,40	1,52
Luottoriskit, %			
Suurin yksittäinen asiakasriski/ omat varat	15,0	7,1	7,0
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/ omat varat	100,0	0,0	0,0
Toimialariski ¹⁾	18,0	14,6	-
Pankkitoiminta		12	-
Vahinkovakuutus		14,6	-
Henkivakuutus		12,8	-
Järjestämättömät saamiset/ luotto- ja takauskanta	2,0	0,4	0,3
Markkinariskit, %			
Rahoitusriski, kumulatiivinen rahoituspositio/pankkitoiminnan tase			
≤ 12 kk	-50	-39,4	-39,7
≤ 3 v	-40	-29,8	-27,3
≤ 5 v	-30	-20,3	-20,2
Maksuvalmiusreservi/pankkitoiminnan tase	6	14,5	10,3
Korkoriski/taloudellinen pääoma ²⁾	+/-10	0,6	0,7
Valuuttakurssiriski/taloudellinen pääoma ³⁾	20	4,2	8,7
Osakeriski/taloudellinen pääoma ⁴⁾	50	9,0	30,1
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/taloudellinen pääoma	70	30	34,1

¹⁾ Pankki ja sij. palvelutoiminta: Suurimman toimialan saam. ja sitoumukset/Yrityssektorin saam. ja sitoumukset. Vakuutusyhtiöt: Suurimman yritystoimialan markkina-arvo/yrityssijoitusten markkina-arvo (suorat sijoitukset)

²⁾ 100 korkopisteen koronnousun vaikutus tulevien kassavirtojen nykyarvoon

³⁾ Kokonaisnettovaluuttapositio Rahoitustarkastuksen standardin 106.12 mukaan

⁴⁾ Markkina-arvo

LIITE 61. OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyky

Liitetiedossa 2, OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet, on kuvattu pääoman hallintaan liittyvät tavoitteet, keskeiset periaatteet ja prosessit. OP-Pohjola-ryhmä sekä kaikki pankki- ja sijoituspalvelutoimintaa harjoittavat yhtiöt täyttävät viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset.

Omat varat ja vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan

Milj. e	31.12.2008	31.12.2007
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	5 215	5 638
Toimialakohtaiset erät	1 873	1 607
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 106	-1 116
Tasoituspääomat	-481	-256
Muut omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-619	-728
Ryhmittymän omat varat yhteensä	4 882	5 145
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade	3 115	3 037
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade	361	355
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	3 476	3 392
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 406	1 753
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat / omien varojen vähimmäismäärä)	1,40	1,52

OP-Pohjola-ryhmä on rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu ryhmittymä, jolle lasketaan laissa tarkoitettu vakavaraisuussuhde.

Riskinkantokyky ja kannattavuus

OP-Pohjola-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltyä vakavaraisuuslukua suhteutettuna vakavaraisuuden minimivaatimukseen (rava vakavaraisuussuhde). Vuoden 2008 lopussa OP-Pohjola-ryhmän omat varat olivat 710 miljoonaa euroa suuremmat kuin ryhmän riskiraja olisi edellyttänyt ja 1 406 miljoonaa euroa suuremmat kuin lakisääteinen raja. Vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 1 074 miljoonaa euroa ja 1 753 miljoonaa euroa. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan riskiasema**LIITE 62. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot**

Milj. e	31.12.2008		31.12.2007	
	Tase-arvo	Arvonalentumistappiot	Tase-arvo	Arvonalentumistappiot
Käteiset varat	2 393	-	589	-
Saamiset luottolaitoksilta	2 450	-	285	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	3 268	-	4 721	-
Osakkeet ja osuudet	45	-	69	-
Muut	-	-	-	-
Johdannaisopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	1 307	-	479	-
Suojaavat	117	-	48	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	46	-	0	-
Lainat ja muut saamiset				
Myönnettyt lainat	51 109	135	44 295	115
Rahoitusleasingsaamiset	593	-	452	-
Repo-sopimukset	-	-	-	-
Pankkitakaussaamiset	6	3	2	3
Muut saamiset	0	-	26	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	450	-	979	-
Osakkeet ja osuudet	326	-	379	-
Muut	-	-	-	-
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset				
Saamistodistukset	1 198	-	116	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	2 957	-	2 398	-
Rahoitusvarat yhteensä	66 265	137	54 840	118

LIITE 63. Vastuut

	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko
31.12.2008						
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	44	-	0	2 406	-	29
Saamiset asiakkailta	50 037	128	277	1 078	10	5
Rahoitusleasing	593	-	-	0	-	-
Saamistodistukset	3 195	-	18	1 721	-	16
Muut	28	-	-	426	-	-
Yhteensä	53 897	128	294	5 631	10	50
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	7 321	-	-	75	-	-
Takaukset ja remburssit	2 690	-	-	444	-	-
Johdannaissopimukset	307	-	-	1 214	-	-
Muut	144	-	-	343	-	-
Yhteensä	10 463	-	-	2 076	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	64 360	128	294	7 707	10	50

	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko
31.12.2007						
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	23	-	0	262	-	2
Saamiset asiakkailta	43 736	118	253	588	0	3
Rahoitusleasing	452	-	-	0	-	-
Saamistodistukset	2 941	-	24	2 876	-	26
Muut	11	-	-	118	-	-
Yhteensä	47 162	118	277	3 844	0	30
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	7 637	-	-	72	-	-
Takaukset ja remburssit	2 230	-	-	333	-	-
Johdannaissopimukset	65	-	-	456	-	-
Muut	169	-	-	407	-	-
Yhteensä	10 101	-	-	1 267	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	57 263	118	277	5 112	0	30

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpitoon kirjattu positiivinen markkina-arvo.

LIITE 64. Vastuut sektoreittain

	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
31.12.2008					
Yritykset	16 316	548	6 890	400	24 155
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 459	4 783	183	1 673	9 098
Kotiitaloudet	34 011	39	3 118	2	37 171
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	431	0	55	-	486
Julkisyhteisöt	974	311	217	-	1 502
Yhteensä	54 191	5 681	10 463	2 076	72 411
31.12.2007					
Yritykset	13 766	419	6 529	294	21 008
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 665	3 315	242	972	6 194
Kotiitaloudet	30 690	12	3 129	1	33 833
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	398	0	48	-	446
Julkisyhteisöt	920	128	152	-	1 201
Yhteensä	47 439	3 875	10 101	1 267	62 682

LIITE 65. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2008	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvonalen- tumiset yhteensä	Tasearvo
Saamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	2 450	-	2 450	-	2 450
Saamiset asiakkailta	51 070	182	51 253	137	51 115
josta pankkitakaussaamiset	6	3	9	3	6
Rahoitusleasing	593	-	593	-	593
Tilien ja limiittien ylitykset	1	-	1	-	1
Yhteensä	54 115	182	54 297	137	54 160
Saamiset sektoreittain					
Yritykset	16 300	106	16 406	71	16 336
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	3 047	35	3 081	9	3 072
Kotitaloudet	33 906	40	33 946	57	33 890
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	426	2	428	1	427
Julkisyhteisöt	435	-	435	-	435
Yhteensä	54 115	182	54 297	137	54 160

31.12.2007	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvonalen- tumiset yhteensä	Tasearvo
Saamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	285	-	285	-	285
Saamiset asiakkailta	44 305	138	44 442	118	44 324
josta pankkitakaussaamiset	2	3	5	3	2
Rahoitusleasing	452	-	452	-	452
Tilien ja limiittien ylitykset	10	-	10	-	10
Yhteensä	45 052	138	45 190	118	45 071
Saamiset sektoreittain					
Yritykset	13 106	100	13 206	68	13 138
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	507	-	507	-	507
Kotitaloudet	30 588	36	30 624	50	30 574
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	393	1	395	0	394
Julkisyhteisöt	458	-	458	-	458
Yhteensä	45 052	138	45 190	118	45 071

31.12.2008	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvonalen- tumiset
Ongelmasaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	0	-	0	-	-
Saamiset asiakkailta	332	182	515	201	137
josta pankkitakaussaamiset	6	3	9	4	3
Rahoitusleasing	1	-	1	1	-
Tilien ja limiittien ylitykset	1	-	1	0	-
Yhteensä	335	182	517	202	137
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	88	106	194	93	71
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	5	35	39	0	9
Kotitaloudet	227	40	267	108	57
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2	2	4	1	1
Julkisyhteisöt	13	-	13	0	-
Yhteensä	335	182	517	202	137

31.12.2007	Ei arvonalennettu (brutto)	Arvonalennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Arvonalentumiset
Ongelmasaamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	0	-	0	-	-
Saamiset asiakkailta	362	138	500	161	118
josta pankkitakaussaamiset	2	3	5	5	3
Rahoitusleasing	1	-	1	1	-
Tilien ja limiittien ylitykset	10	-	10	0	-
Yhteensä	373	138	511	162	118
Ongelmasaamiset sektoreittain					
Yritykset	124	100	224	76	68
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8	-	8	0	-
Kotitaloudet	219	36	255	85	50
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13	1	14	2	0
Julkisyhteisöt	9	-	9	0	-
Yhteensä	373	138	511	162	118

31.12.2008		Arvonalentumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	285	87	197
Nollakorkoiset	7	1	6
Alihintaiset	112	5	108
Muut	113	44	69
Yhteensä	517	137	380

31.12.2007	Kanta	Arvonalentumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	219	80	138
Nollakorkoiset	10	4	7
Alihintaiset	212	6	207
Muut	69	29	41
Yhteensä	511	118	392

31.12.2008	30-90 pv.	90-180 pv.	yli 180 pv.	Yhteensä
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	427	96	114	638

LIITE 66. Saamisten arvonalentumiset	31.12.2008	31.12.2007
Saamisten arvonalentumiset	73	39
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-17	-20
Suoritukset poistetuista saamisista	-6	-9
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	8	4
Yhteensä	58	13

Arvonalentumiset (netto) luotto- ja takauskannasta, % 0,11 0,03

OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on, että arvonalentumiset saamisista ei pitkällä aikavälillä ylitä 0,25 % luotto- ja takauskannasta vuodessa.

LIITE 67. Henkilövastuut ratingluokittain

Luottoluokka	31.12.2008	
	Netto- vastuut	%
A	14 869	40,0
B	11 066	29,8
C	4 381	11,8
D	2 172	5,8
E	1 040	2,8
F	350	0,9
Luokittelemattomat	3 293	8,9
Yhteensä	37 171	100,0

LIITE 68. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2008	Nettovastuut			
	Tase	Taseen ulko- puoliset	Yhteensä	%-jakauma
Kauppa	2 030	813	2 843	11,8
Palvelut	1 724	552	2 275	9,4
Metalliteollisuus	960	1 294	2 255	9,3
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	1 836	351	2 187	9,1
Asuntoyhteisöt	1 584	397	1 982	8,2
Rakentaminen	888	963	1 851	7,7
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 579	78	1 656	6,9
Muu teollisuus	974	641	1 615	6,7
Muut toimialat	1 298	307	1 605	6,6
Kuljetus ja liikenne	873	520	1 394	5,8
Metsäteollisuus	851	372	1 223	5,1
Energian tuotanto	577	482	1 059	4,4
Elintarviketeollisuus	490	229	719	3,0
Kiinteistösijoitus	648	49	697	2,9
Tietoliikenne ja elektroniikka	278	172	450	1,9
Viestintä ja kustantaminen	274	70	344	1,4
Yhteensä	16 865	7 290	24 155	100

31.12.2007	Nettovastuut			
	Tase	Taseen ulko- puoliset	Yhteensä	%-jakauma
Kauppa	1 755	850	2 605	12,4
Metalliteollisuus	936	1 105	2 041	9,7
Palvelut	1 456	407	1 863	8,9
Rakentaminen	814	986	1 801	8,6
Asuntoyhteisöt	1 433	305	1 738	8,3
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	1 399	258	1 656	7,9
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 414	146	1 560	7,4
Muut toimialat	1 226	221	1 447	6,9
Kuljetus ja liikenne	678	500	1 179	5,6
Metsäteollisuus	736	417	1 153	5,5
Muu teollisuus	618	504	1 121	5,3
Energian tuotanto	438	451	888	4,2
Elintarviketeollisuus	394	279	673	3,2
Kiinteistösijoitus	520	84	604	2,9
Tietoliikenne ja elektroniikka	216	237	453	2,2
Viestintä ja kustantaminen	154	74	228	1,1
Yhteensä	14 185	6 824	21 008	100,0

LIITE 69. Yritysvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2008	
	Netto- vastuut	%
1-2	719	3,0
3-4	5 143	21,3
5-6	10 066	41,7
7-8	5 666	23,5
9-10	1 348	5,6
11-12	305	1,3
Luokittelematon	907	3,8
Yhteensä	24 155	100,0

LIITE 70. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

31.12.2008				
Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	5 643	141	5 784	23,9
1-10	4 827	251	5 078	21,0
10-50	4 381	493	4 873	20,2
50-100	3 211	64	3 275	13,6
100-	5 145	-	5 145	21,3
Yhteensä	23 206	948	24 155	100,0

31.12.2007				
Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	5 251	68	5 318	25,3
1-10	4 498	223	4 721	22,5
10-50	3 907	360	4 267	20,3
50-100	2 557	63	2 619	12,5
100-	4 082	-	4 082	19,4
Yhteensä	20 295	713	21 008	100,0

LIITE 71. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

Maariskiryhmä	Moody's vastaavuus	31.12.2008		31.12.2007	
		Netto- vastuu, milj. e	%	Netto- vastuu, milj. e	%
Ryhmä 1	Aaa	6 950	89,9	4 595	89,8
Ryhmä 2	Aa1 - A3	366	4,7	215	4,2
Ryhmä 3	Baa1 - Baa3	189	2,4	189	3,7
Ryhmä 4	Ba1 - B3	218	2,8	108	2,1
Ryhmä 5	Caa1 - C	7	0,1	7	0,1
Yhteensä		7 729	100,0	5 115	100,0

Toissijaisessa maariskissä (pl. Suomi) on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksiin tai muutoin. Riskin mahdollinen siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

LIITE 72. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja

OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2008 lopussa OP-Pohjola-ryhmän suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 7,1 % (7,0 %). OP-Pohjola-ryhmän riskiraja tälle mittarille on 15 %. Suurimman yksittäisen toimialan OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnan saamisista ja sitoumuksista muodostaa kiinteistöliiketoiminta. Tämän toimialan saamiset ja sitoumukset oli vuoden 2008 lopussa 2,7 mrd. euroa, joka oli 12,0 % yritys sektorin saamisista ja sitoumuksista. OP-Pohjola-ryhmän sisäinen toimialariskin riskiraja tälle mittarille on 18 %. Toimialariskin seuranta perustuu OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnassa vahvistettuun toimialaryhmittelyyn.

Vuoden 2008 lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 203 milj. e, eli 38 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamista on vähennetty niihin kohdistuvat 89 milj. e saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (84 milj. e). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,4 %, eli 0,1 %-yksikköä suurempi kuin vuonna 2007 ja 1,6 %-yksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritelty riskiraja. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2008 bruttomääräisesti 81 milj. e (42 milj. e), mikä oli 0,15 % luotto- ja takauskannasta.

LIITE 73. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne

Milj. e	31.12.2008	Osuus, %	31.12.2007	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	693	1,1	949	1,7
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138	0,2	52	0,1
Velat asiakkaille				
Talletukset	34 533	52,7	29 001	51,8
Muut	2 550	3,9	2 222	4,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	10 263	15,7	5 825	10,4
Joukkovelkakirjat	7 901	12,1	8 249	14,7
Muut velat	2 393	3,6	2 480	4,4
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 304	2,0	1 042	1,9
Osuuspääoma	570	0,9	571	1,0
Oma pääoma	5 215	8,0	5 638	10,1
Yhteensä	65 559	100,0	56 029	100,0

LIITE 74. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2008	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	2 393	-	-	-	-	2 393
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 318	984	592	191	184	3 268
Saamiset luottolaitoksilta	262	319	1 499	370	0	2 450
Saamiset asiakkailta	3 553	4 970	16 239	11 056	15 892	51 708
Sijoitusomaisuus						
Myytavissä olevat saamistodistukset	14	57	214	154	11	450
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	12	154	809	218	5	1 198
Rahoitusvarat yhteensä	7 552	6 484	19 351	11 988	16 092	61 467
Käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen siirto alle 3 kk-ryhmään	-1 318	-984	-592	-191	-184	
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	9 501	5 501	18 760	11 798	15 908	61 467

Rahoitusvelat	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	680	0	-	13	0	693
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	138	-	-	-	-	138
Velat asiakkaille	29 961	6 099	425	332	265	37 082
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 270	3 754	5 889	252	-	18 164
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	29	1 034	146	95	1 304
Rahoitusvelat yhteensä	39 049	9 882	7 347	743	360	57 381
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään	-17 117	17 117				
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	21 932	26 999	7 347	743	360	57 381
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*	7 434	95	38	-	-	7 567
31.12.2007	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	589	-	-	-	-	589
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	1 077	772	1 905	968	0	4 721
Saamiset luottolaitoksilta	148	101	34	2	0	285
Saamiset asiakkailta	2 513	4 213	13 856	9 329	14 865	44 776
Sijoitusomaisuus						
Myytavissä olevat saamistodistukset	44	153	575	200	7	979
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	0	35	63	7	12	116
Rahoitusvarat yhteensä	4 371	5 272	16 432	10 506	14 885	51 467
Käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen siirto alle 3 kk-ryhmään	-1 077	-772	-1 905	-968	0	
	4 721					
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	8 016	4 501	14 527	9 538	14 885	51 467
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	934	1	-	13	0	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	-	52
Velat asiakkaille	26 245	3 477	926	272	303	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 831	2 073	5 902	269	-	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	0	819	128	96	1 042
Rahoitusvelat yhteensä	33 062	5 551	7 647	681	399	47 340
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään	-15 699	15 699				
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	17 363	21 250	7 647	681	399	47 340
Taseen ulkopuoliset sitoumukset*	7 774	81	17	-	-	7 871

* sisältää remurssit ja nostamattomat luotot ja limiitit

LIITE 75. Rahoitusriski

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmius on hyvä ja varainhankinta on toiminut vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta kokonaisuutena hyvin. Talletusten osuus varainhankinnasta oli noin kaksi kolmannesta. Osuus säilyi vuoden aikana ennallaan sijoittamistilien vahvan kasvun ansiosta. OP-Pohjola-ryhmän rahoitusasemaa vahvistivat vuoden aikana myös Pohjola Pankin ja OP-Asuntoluottopankin liikkeelle laskemat joukkovelkakirjalainat.

OP-Pohjola-ryhmän ja Pohjola Pankki Oyj:n ylläpitämä maksuvalmiusreservi oli vuoden lopussa 9,8 miljardia euroa (5,7 mrd. e). Maksuvalmiusreservit yhdessä ryhmän taseeseen sisältyvien eräiden muiden erien kanssa muodostavat keskuspankkikelpoisen maksuvalmiusreservin, jolla voidaan tarvittaessa kattaa koko ryhmän tukkuvarainhankinnan erääntymiset noin 24 kuukauden ajan.

Ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytettiin kumulatiivisesti laskettuna erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan enintään yhden vuoden, enintään kolmen vuoden ja enintään viiden vuoden periodeissa. Rahoitusriskin tunnusluvut olivat vuoden lopussa selvästi riskirajoja paremmat. Talletushankinnan osuutta taseesta ja talletusten tuotejakamaa seurattiin lisäksi erikseen omilla tunnusluvuilla

LIITE 76. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2008	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	2 393	-	-	-	-	-	2 393
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	175	1 453	989	32	267	352	3 268
Saamiset luottolaitoksilta	540	1 061	116	127	381	225	2 450
Saamiset asiakkailta	24 074	9 645	15 444	490	1 154	902	51 708
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	19	121	71	62	82	96	450
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	476	500	15	55	134	18	1 198
Rahoitusvarat yhteensä	27 676	12 780	16 634	766	2 017	1 594	61 467
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	642	38	13	-	0	0	693
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat							
Velat asiakkaille	138	-	-	-	-	-	138
Velat luottolaitoksille	27 611	3 096	6 005	308	25	37	37 082
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat							
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	4 373	8 668	2 665	904	1 333	222	18 164
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	464	172	105	483	79	1 304
Rahoitusvelat yhteensä	32 765	12 265	8 856	1 317	1 841	338	57 381
31.12.2007							
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	589	-	-	-	-	-	589
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	760	2 266	833	183	337	342	4 721
Saamiset luottolaitoksilta	123	46	102	0	1	13	285
Saamiset asiakkailta	18 448	7 421	16 350	469	1 036	1 052	44 776
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	177	262	169	37	219	115	979
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	-	7	40	12	38	19	116
Rahoitusvarat yhteensä	20 097	10 003	17 493	701	1 631	1 542	51 467

Rahoitusvelat	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	856	78	14	-	-	0	949
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	52	-	-	-	-	-	52
Velat asiakkaille	24 491	2 503	3 363	767	66	33	31 224
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 944	7 805	1 534	322	1 218	252	14 074
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	453	50	30	449	61	1 042
Rahoitusvelat yhteensä	28 343	10 839	4 961	1 119	1 733	346	47 340

LIITE 77. Markkinariskin herkkyysanalyysi

Milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2008	31.12.2007
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	66	111
Valuutariski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	3	-1
Volatiliteettiriski				
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	1	2
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	2	1
Luottoriskipreemio	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	4	11
Hintariski				
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	16	22
Pääomasijoitusrahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	13	11
Kiinteistörisi	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	98	100

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

LIITE 78. Korkoriski

Riskirajajärjestelmässä korkoriskin mittariksi on määritely 1,0 %-yksikön korkotason nousun vaikutus korkoriskiposition nykyarvoon suhteutettuna taloudelliseen pääomaan. Riskirajajärjestelmän markkinariskitarkasteluun sisältyy myös vakuutusliiketoiminta. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,6% (0,7). OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin tulee pysyä ryhmän riskirajojen, $\pm 10\%$, sisällä. OP-Pohjola-Ryhmän korkoriskin merkittävimpiä lähteitä ovat vähittäispankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriski sekä vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoiminnan korkoriski. Pankkiliiketoiminnan korkoriski koostuu rahoitustaseen korkoriskistä ja Pohjola Pankin kaupankäyntisalkun korkoriskistä.

LIITE 79. Valuuttakurssiriski

OP-Pohjola-ryhmän valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde taloudelliseen pääomaan. Valuuttakurssiriski oli noin neljäsosa riskirajan mukaisesta valuuttakurssiriskin enimmäismäärästä.

LIITE 80. Osakeriski

OP-Pohjola-ryhmän julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 380 milj. e (1 128 milj. e). Osake- ja rahastosijoitusten määrä oli noin 20 % ryhmän osakeriskin riskirajan mukaisesta osakeriskin enimmäismäärästä.

LIITE 81. Kiinteistörisi

Pankkitoimintaan sitoutunut kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa pankkitoiminnan kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,0 miljardia euroa, eli 19 milj. e pienempi kuin vuotta aiemmin. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli 275 milj. e (276 milj. e). Kiinteistörisi oli alle puolet riskirajan mukaisesta kiinteistöriskin enimmäismäärästä.

LIITE 82. Johdannaisliiketoiminta

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakaslimiittien koot määritellään seuraavasti:
Valuuttatermiini- ja valuuttaoptiosopimukset: pääoma x 10 % x arvioitu voimassaoloaika
Koronvaihtosopimukset: pääoma x 0,7 % x arvioitu voimassaoloaika
Cap- ja floor-sopimukset: pääoma x 0,5 % x arvioitu voimassaoloaika

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmäytykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaislimiittien vakuustilanne.

Pohjolan S&P -ratingin putoaminen AA:-sta A:han olisi 31.12.2008 aiheuttanut 17 miljoonan euron lisävakuusvaateen.

OP-Pohjola-ryhmän johdannaissopimukset on eritelty liitetiedossa 53.

LIITE 83. Omat varat

Milj.e	31.12.2008
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)	
Maksettu oma pääoma	361
Muut oman pääoman erät	-
Osuuspääoma, joka ei sisälly omaan pääomaan	570
Käyvän arvon rahasto	-
Muut rahastot	2 326
Kertyneet voittovarot	1 708
Vähemmistöosuus	0
Tilikauden voitto	396
Pääomalainat	224
Vapaaehtoiset varaukset	1 243
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) ennen vähennyksiä	6 827
Esitetty voitonjako	-24
Tilikauden voittoon sisältyvät realisoitumattomat voitot	-
Aineettomat hyödykkeet	-285
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen arvonmuutos	-359
Vakuutustoiminnan tasoitusmäärä	-
Vähennykset ensisijaisista omista varoista	-1 275
Muut vähennykset	-
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) vakavaraisuuden laskemiseksi	4 884
Toissijaiset omat varat (Tier 2)	
Käyvän arvon rahasto	-84
Muut toissijaiset omat varat	1 081
Vähennykset toissijaisista omista varoista	-997
Toissijaiset omat varat (Tier 2) vakavaraisuuden laskemiseksi	-
Muut omat varat (Tier 3)	47
Vakavaraisuuden omat varat yhteensä	4 931
Vähennykset ensi- ja toissijaisista omista varoista	-2 271
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin, rahoituslaitoksiin ja muihin yrityksiin	-2 165
Arvonlennusten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-106
Arvopaperikauppaan liittyvä luottokauppa	-
Sijoitukset arvopaperistettuihin saamisiin	-

Omista varoista on vähennetty sijoitukset OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöihin sekä rahoituslaitoksiin. Rahoituslaitossijoituksina on vähennetty myös yli 10% sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin, pl. Pohjola Capital Partners Oy:n hallinnoimat pääomasijoitusrahastot, joiden vähentämisestä omista varoista Finanssivalvonta on antanut poikkeusluvan.

LIITE 84. Omien varojen vähimmäisvaatimus

31.12.2008, milj. e	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset *
Luotto- ja vastapuoliriski	2 832	35 398
Valtio- ja keskuspankkivastuut, standardimenetelmä	2	22
Luottolaitosvastuut, standardimenetelmä	99	1 243
Yritysvastuut,	1 240	15 495
josta sisäisten luokitusten menetelmä (FIRB)	699	8 739
josta standardimenetelmä	540	6 756
Vähittäisvastuut, standardimenetelmä	1 290	16 120
Kiinteistövakuudelliset	669	8 360
Uudistettavat	-	-
Muut	621	7 761
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	104	1 303
PD/LGD-menetelmä	-	-
Pääomasijoitukset	-	-
Pörssilistatut sijoitukset	-	-
Muut	-	0
Yksinkertainen menetelmä	104	1 303
Pääomasijoitukset	17	215
Pörssilistatut sijoitukset	11	135
Muut	76	953
Arvopaperistetut erät	8	98
Muut	89	1 116
Markkinariskit	47	583
Kaupankäyntivarasto	47	583
Positioriski	47	583
Selvitysrisi	-	-
Koko toiminta	-	-
Valuuttakurssi- ja kultariski	-	-
Hyödykeriski	-	-
Operatiivinen riski	221	2 765
Siirtymäkauden omien varojen vaade	-	-
Yhteensä	3 100	38 746

*Riskipainotetut saamiset = Pääomavaade / 0,08

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 41 milj. euroa.

Oman pääomanehtoisten sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja tappio-osuutta (LGD) kuvaavia riskiparametreja. Kyseisille riskiparametreille on vakavaraisuussäännöstössä asetettu arvot, joita näille parametreille on vähintään käytettävä. Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyypin perusteella.

LIITE 85. Omien varojen tunnusluvut

Vakavaraisuus, milj.e	31.12.2008
Omat varat yhteensä	4 931
Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä	3 100
Omien varojen ylijäämä (+) / alijäämä (-)	1 831
Vakavaraisuussuhdeluku ensisijaisilla omilla varoilla, %	12,6
Vakavaraisuussuhdeluku, %	12,7

LIITE 86. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj.e	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Arvoperistetut erät	Vastuun määrä yhteensä
Valtio- ja keskuspankkivastuut	3 217	177	27	-	3 420
Luottolaitosvastuut	4 678	6 333	1 917	-	12 929
Yritysvastuut	17 383	8 826	394	-	26 602
FIRB-menetelmä	10 072	7 437	394	-	17 902
Standardimenetelmä	7 311	1 389	0	-	8 700
Vähittäisvastuut	34 355	3 567	1	-	37 923
Yrityisasiakkaat	1 900	266	1	-	2 167
Yksityisasiakkaat	32 455	3 301	0	-	35 756
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	355	63	-	-	417
Arvopaperistetut erät	-	-	-	846	846
Muut	1 116	-	-	-	1 116
Yhteensä	61 103	18 966	2 339	846	83 254

FIRB-menetelmän mukaiseen vastuuryhmäjaotteluun on siirrytty syyskuussa 2008. Tästä johtuen tilikauden keskimääräisten vastuiden määrä ei ole laskettavissa.

LIITE 87. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj.e	Valtio- ja keskuspankkivastuut	Luottolaitosvastuut	Yritysvastuut	Vähittäisvastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvopaperistetut erät	Muut
Suomi	3 316	7 406	25 325	37 536	391	-	1 116
Muut Pohjoismaat	-	832	316	40	1	-	0
Baltia	-	19	144	9	15	-	-
Muut EU-maat	95	3 927	675	56	11	769	0
Muu Eurooppa	-	286	72	11	0	5	-
USA	-	295	7	13	0	-	-
Aasia	-	115	55	6	0	-	-
Muut maat	9	50	9	251	0	72	0
Yhteensä	3 420	12 929	26 602	37 923	417	846	1 116

LIITE 88. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj.e	Alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 v	5 - 10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Valtio- ja keskuspankkivastuut	2 798	31	264	225	102	3 420
Luottolaitosvastuut	4 597	2 641	4 515	1 064	112	12 929
Yritysvastuut	6 419	3 161	6 747	4 915	5 361	26 602
FIRB-menetelmä	5 093	2 670	5 145	2 979	2 016	17 902
Standardimenetelmä	1 325	491	1 602	1 936	3 345	8 700
Vähittäisvastuut	3 378	681	4 834	5 395	23 636	37 923
Yrityisasiakkaat	344	94	969	433	326	2 167
Yksityisasiakkaat	3 034	586	3 864	4 962	23 309	35 756
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	-	-	-	-	417
Arvopaperistetut erät	20	31	474	321	0	846
Muut	470	8	55	584	-	1 116
Yhteensä	17 681	6 553	16 889	12 503	29 211	83 254

LIITE 89. Erääntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin

31.12.2008, milj.e	Eräänty- neet	Arvonalen- tuneet	Yhteensä	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Ryhmä- kohtaiset arvonalen- tumiset	Yhteensä
Valtio- ja keskuspankkivastuut	1	-	1	-	-	-
Luottolaitosvastuut	-	-	-	9	-	9
Yritysvastuut	213	97	310	64	33	96
FIRB-menetelmä	130	30	160	18	6	24
Standardimenetelmä	83	67	149	46	27	73
Vähittäisvastuut	212	45	257	35	-	35
Yrityisasiakkaat	36	12	47	10	-	10
Yksityisasiakkaat	176	33	209	25	-	25
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	2	2	1	-	1
Arvopaperistetetut erät	-	-	-	-	-	-
Muut	0	-	0	-	-	-
Yhteensä	426	144	570	109	33	142

Erääntyneet vastuut ovat standardimenetelmässä vastuuta, joiden korot tai pääomat ovat olleet maksamatta yli 90 päivää. FIRB-menetelmässä erääntyneet vastuut ovat maksukyvyttömiä asiakkaiden vastuuta.

LIITE 90. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2008, milj.e	Vastuun määrä	Riski- painotetut erät	Omien varojen vaade
Muut toimialat	4 936	3 608	289
Kauppa	3 367	1 844	148
Metalliteollisuus	2 767	1 237	99
Palvelut	2 728	1 682	135
Rakentaminen	2 182	1 191	95
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	2 147	1 482	119
Muu teollisuus	2 030	1 212	97
Kuljetus ja liikenne	1 718	1 019	82
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 492	470	38
Metsäteollisuus	1 269	1 193	95
Energian tuotanto	1 136	270	22
Elintarviketeollisuus	766	448	36
Kiinteistösijoitus	725	356	29
Asuntoyhteisöt	616	191	15
Tietoliikenne ja elektroniikka	531	320	26
Viestintä ja kustantaminen	360	184	15
Yhteensä	28 769	16 708	1 337

Toimialajaottelussa yritysvastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat yritysasiakkaat.

LIITE 91. Erääntyneet ja arvonalentuneet yritysvastuut toimialoittain

31.12.2008, milj.e	Vastuun määrä	Erään-tyneet	Arvonalen-tuneet	Saamis-kohtaiset arvonalen-tumiset	Ryhmä-kohtaiset arvonalen-tumiset
Muu teollisuus	67	64	14	11	-
Palvelut	35	29	20	10	-
Metsäteollisuus	24	22	6	5	-
Muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta	21	13	12	7	-
Kauppa	19	15	11	8	-
Elintarviketeollisuus	16	16	11	5	-
Rakentaminen	16	14	5	4	-
Muut toimialat	16	14	7	5	33
Kuljetus ja liikenne	11	10	3	3	-
Tietoliikenne ja elektroniikka	10	9	3	3	-
Metalliteollisuus	4	4	3	2	-
Viestintä ja kustantaminen	3	3	1	1	-
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1	1	1	1	-
Asuntoyhteisöt	0	0	-	-	-
Energian tuotanto	0	0	0	0	-
Kiinteistösijoitus	0	0	-	-	-
Yhteensä	244	213	97	64	33

LIITE 92. Erääntyneiden ja arvonalentuneiden vastuiden maantieteellinen jakautuminen

31.12.2008, milj.e	Erääntyneet	Arvonalen-tuneet	Saamis-kohtaiset arvonalen-tumiset	Ryhmä-kohtaiset arvonalen-tumiset
Suomi	422	143	99	33
Muut Pohjoismaat	2	0	0	-
Baltia	0	0	0	-
Muut EU-maat	2	0	9	-
Muu Eurooppa	0	-	-	-
USA	0	-	-	-
Aasia	0	-	-	-
Muut maat	0	-	0	-
Yhteensä	426	144	109	33

LIITE 93. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

Riskipaino-%, 31.12.2008, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	10 411	10 411	-
10	680	680	68
20	4 841	4 727	905
35	24 866	24 866	8 605
50	129	122	31
75	13 780	12 661	7 614
100	9 151	8 583	7 735
150	145	134	201
350	-	-	-
1250	-	-	-
Muut riskipainot	-	-	-
Yhteensä	64 003	62 184	25 158

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa sovelletaan vastuun riskipainon määrittämiseksi luottoriskin standardimenetelmässä Moody's Investors Service tai Fitch Ratings –luottoluokituslaitosten luokituksia saamiin valtioilta ja keskuspankeilta sekä yrityksiltä. Ulkoinen luottoluokitus määrää saamisen luottoluokan. Saamisen vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa riskipaino määräytyy luottoluokan mukaan.

Kansainvälisten kehityspankkien saamisen riskipaino voi määräytyä myös muutoin kuin ulkoisen luottoluokituksen perusteella. Mikäli riskipainoon vaikuttaa ulkoinen luottoluokitus, käytetään vakavaraisuuslaskennassa tällöin yllä mainittujen luottoluokituslaitosten luokituksia myös kansainvälisten kehityspankkien saamisen riskipainottamisessa.

Saamisille käytetään vakavaraisuuslaskennassa sen liikkeeseenlaskuohjelman tai –järjestelyn arvopaperikohtaista luottoluokitusta, johon kyseinen saaminen kuuluu. Jos tätä luokitusta ei ole käytettävissä, käytetään liikkeeseenlaskijan yleistä luottoluokitusta, mikäli se on käytettävissä.

LIITE 94. Yritysvastuut (FIRB) rating- ja PD-luokittain

31.12.2008

Rating-luokka	Vastuun määrä, milj. e	PD, keskimäärin, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1 - 2	548	0,0	14,6	61	5
3 - 4	5 911	0,1	32,2	1 275	102
5 - 6	7 810	0,6	69,4	3 887	311
7 - 8	2 922	2,8	122,6	2 763	221
9 - 10	423	16,6	202,9	574	46
11 - 12	130	100,0	-	-	-
Luokittelematon	157	4,9	155,4	179	14
Yhteensä	17 902	1,9	67,5	8 739	699

Sisäisten luottoluokitusten menetelmää on käytetty Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin.

LIITE 95. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

Tappiot vuonna 2008, milj.e	Odotetut (EL)	Arvonalentumiset
Yritysvastuut	48	24
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	1	-
Yhteensä	49	24

Taulukossa on esitetty OP-Pohjola-ryhmän sisäisillä malleilla laskettu odotettu tappio. PD-malli on käytännössä sama kuin vakavaraisuuslaskennassa, mutta LGD-malli antaa huomattavasti pienempiä tappioestimaatteja kuin sisäisten luokitusten perusmenetelmän LGD-malli. Odotettu tappio on arvio keskimääräisistä vuosittaisista luottoriskistä johtuvista tappioista. Vuosi 2008 kuului aivan viimeisiä kuukausia lukuun ottamatta luottosyklin hyvään vaiheeseen, joten arvonalentumiskirjaukset ovat odotetusti huomattavasti odotettua tappiota pienemmät.

LIITE 96. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

31.12.2008, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Private equity sijoitukset, riskipaino 190 %	113	215	17
Pörssilistatut sijoitukset, 290 %	47	135	11
Muut, riskipaino 370 %	258	953	76
Yhteensä	417	1 303	104

LIITE 97. Vakavaisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

31.12.2008, milj.e	Vastuun määrä	Takauk- set	Rahoitus- vakuus	Muu vakuus
Valtio- ja keskuspankkivastuut	3 420	-	-	-
Luottolaitosvastuut	12 929	109	-	-
Yritysvastuut	26 602	1 688	145	1 230
FIRB-menetelmä	17 902	1 321	39	281
Standardimenetelmä	8 700	367	106	949
Vähittäisvastuut	37 923	966	154	24 013
Kiinteistövakuudelliset	24 013	-	-	24 013
Uudistettavat	-	-	-	-
Ostetut	-	-	-	-
Muut	13 910	966	154	-
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	417	-	-	-
Yksinkertainen menetelmä	417	-	-	-
PD/LGD-menetelmä	-	-	-	-
Arvopaperistetut erät	846	-	-	-
Muut	1 116	-	-	-
Yhteensä	83 254	2 762	299	25 242

Vakavaraisuuslaskennassa on hyödynnety seuraavia vakavaraisuussäännösten määrittelemiä reaali- vakuuksia: asuinkiinteistöjä ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeita, talletuksia ja arvopapereita [osakkeita]. Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia ja näiden käsittelyyn laskennassa on valittavissa vaihtoehtoisia menetelmiä. OP-Pohjola-ryhmässä rahoitusvakuudet on käsitelty ns. kattavalla menetelmällä käyttämällä valvojan määräämiä volatilitteettikorjauksia.

Luottoriskin vakavaraisuutta laskettaessa voidaan hyödyntää vain vakavaraisuussäännösten tarkoittamia hyväksyttäviä takaajia. Vakavaraisuuslaskennassa on hyödynnety Suomen valtion ja muiden valtioiden antamia takauksia sekä kuntien ja pankkien antamia takauksia. Yritysten antamia takauksia tai luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnety. Vakavaraisuudessa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien nettoutusta.

Vakuutena olevat asuinkiinteistöt ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet muodostavat suurimman vakavaraisuudessa hyödynnety vakuuslajin. Muiden reaali- vakuuksien vaikutus luottoriskin vakavaraisuuteen on selvästi vähäisempi. Hyödynnetyjä takauksia ovat antaneet useat eri takaajat. Merkittävin yksittäinen takaaja on Suomen valtio.

LIITE 98. Vastapuoliriski

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa otc-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

Otc-johdannaisten vastapuoliriski on esitetty liitteessä 53. Takaisinosto- ja myynti-sopimusten vastuarvo oli 3,1 milj. euroa.

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

LIITE 99. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2008 lopussa oli 608 milj. e (613 milj. e) eli suhteessa maksutuottoihin 66 prosenttia (72). Vahinkovakuutustoiminnan pääomitus tuotiin vuoden lopulla tehtyjen osingonjakopäätösten sekä Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalainan takaisinmaksun myötä lähemmäs 70 prosentin tavoitetasoa. Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A -luottoluokituksen. Standard & Poors'in antama luottokelpoisuusluokitus Pohjola Vakuutukselle on A+ (12/2008).

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU-direktiiveistä tuleva toimintapääomavaatimus. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vastuuvelkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vastuuvelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	31.12.2008		31.12.2007	
	Milj. e	Riskinkantokyky, %	Milj. e	Riskinkantokyky, %
Vakavaraisuuspääoma	608		613	
Korvauskulut *	643	95	583	105
Vakuutusmaksutuotot*	923	66**	850	72**
Vastuuvelka*	2 028	30	1 956	31
Sijoituskanta	2 415	25	2 511	24

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

LIITE 100. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan.

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2008, milj. e	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutuotto	923	kasvaa 1 %	9	paranee 1 % -yksikköä
Korvauskulut	-643	kasvaa 1 %	-6	heikkenee 1 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e	-	1 kappale	-5	heikkenee 1 % -yksikköä
Henkilöstökulut	-111	kasvaa 8 %	-9	heikkenee 1 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut *	-254	kasvaa 4 %	-10	heikkenee 1 % -yksikköä

*Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

LIITE 101. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittamalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5-20	20-50	50-100	100-300
2008	9	11	7	4
2007	8	11	6	4

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2-4	4-10	10-30	30-90
2008	3	6	9	2
2007	2	6	5	4

*TSI= Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutus sopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyypeittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. e	Brutto		Netto*	
	2008	2007	2008	2007
Sopimustakaukset	46	62	46	62
Lainatakaukset	27	43	27	43
Muut	8	9	7	8
Takausvakuutus	81	114	80	113
Rakennusvirhevakuutus	1 763	1 522	1 536	1 311

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

LIITE 102. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2004-2008

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 milj. e. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja kes- keytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2004	-	-	1	1	-	1
2005	1	-	3	6	-	-
2006	1	-	1	11	-	-
2007	2	-	-	6	4	-
2008	-	-	1	3	3	-
				Korvaukset yhteensä		208 milj. e

Bruttomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2004-2008	13	-	18	145	18	13
-----------	----	---	----	-----	----	----

Nettomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja kes- keytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2004	-	-	-	1	-	-
2005	1	-	-	6	-	-
2006	1	-	-	10	-	-
2007	1	-	-	5	3	-
2008	-	-	1	3	3	-
Korvaukset yhteensä						118 milj. e

Nettomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2004-2008	9	-	2	91	16	-
------------------	----------	----------	----------	-----------	-----------	----------

LIITE 103. Vakuutusliikkeen kannattavuus
Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2008, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	369	363	86 %	86 %
Muu tapaturma ja sairaus	101	101	95 %	95 %
Kasko ja kuljetus	197	197	98 %	98 %
Omaisuus ja keskeytys	235	208	87 %	87 %
Vastuu ja oikeusturva	61	53	112 %	112 %
Pitkäkestoiset	4	2	174 %	174 %
Yhteensä	966	923	92 %	92 %

2007, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	361	356	85 %	92 %
Muu tapaturma ja sairaus	78	77	89 %	104 %
Kasko ja kuljetus	193	187	97 %	96 %
Omaisuus ja keskeytys	209	179	90 %	89 %
Vastuu ja oikeusturva	56	48	102 %	103 %
Pitkäkestoiset	4	4	56 %	56 %
Yhteensä	900	850	90 %	94 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu.

LIITE 104. Vastuuvelan herkkyyshanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin, milj. e 31.12.2008	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
				31.12.2008	31.12.2007
Kollektiivinen korvausvastuu	494	Inflaatio	0,25 %-yksikkö	-3	-2
Diskontattu vastuuvelka	1 268	Elinikä	1 vuotta	-29	-29
Diskontattu vastuuvelka	1 268	Diskonttokorko	-0,1 %-yksikköä	-15	-15

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	2008	2007
Velat vakuutussopimuksista (netto, milj. e)		
Latentit ammattitaudit	40	41
Muu	1 988	1 915
Yhteensä (ennen siirtoja)	2 028	1 956
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vastuovelka	11,9	11,7
Diskonttaamaton vastuovelka	2,4	2,2
Yhteensä	8,3	8,3
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)		
Tunnettu eläkeuotoinen korvausvastuu	1 023	1 010
Kollektiivinen korvausvastuu	205	201
Vakuutusmaksuvastuu	34	33
Yhteensä	1 262	1 244

LIITE 105. Vastuvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2008	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	231	67	16	3	6	324
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	273	119	58	13	13	476
Diskontattu	82	297	268	200	381	1 228
Vastuovelka yhteensä	586	482	343	216	400	2 028

* Sisältää diskontattua vastuuta 34 milj. e.

31.12.2007	0 - 1 v	1 - 5 v	5 - 10 v	10 - 15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	211	61	15	3	6	296
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	258	114	53	12	12	449
Diskontattu	82	298	272	193	367	1 211
Vastuovelka yhteensä	551	473	340	208	384	1 956

* Sisältää diskontattua vastuuta 33 milj. e.

LIITE 106. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokatiojakauma	31.12.2008		31.12.2007	
	Käypä arvo, milj.e*	%	Käypä arvo, milj.e*	%
Rahamarkkinat yhteensä	279	12	51	2
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	174	7	51	2
Johdannaiset***	105	4	-	-
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 690	70	1 722	69
Valtiot	688	28	686	27
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat	67	3	-	-
Investment Grade	773	32	882	35
Kehittyvät markkinat ja High Yield	152	6	155	6
Strukturoidut sijoitukset	10	0	-	-
Osakkeet yhteensä	190	8	413	16
Suomi	58	2	97	4
Kehittyneet markkinat	127	5	172	7
Kehittyvät markkinat	17	1	30	1
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	7	0	6	0
Pääomasijoitukset	85	4	108	4
Osakejohdannaiset***	-105	-4	-	-
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	111	5	188	7
Hedge-fund-rahastot	67	3	91	4
Raaka-aineet	10	0	23	1
Vaihtovelkakirjat	35	1	73	3
Kiinteistösijoitukset yhteensä	145	6	138	5
Suorat kiinteistöt	106	4	101	4
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	39	2	36	1
Yhteensä	2 415	100	2 511	100

* Sisältää siirtyneet korot

**Sisältää rahoitusvarojen lainat ja saamiset -luokkaan uudelleenluokitellut saamistodistukset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon 0,6 milj. e (3,3 milj. e).

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokointiin (deltavasta-arvo)

LIITE 107. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vastuuvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyystarkastelu on esitetty vastuuvelan liitetiedoissa 103. Sijoitusten ja vastuuvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin 31.12.2008, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
				31.12.2008	31.12.2007
Joukkolainat ja korkorahastot *	1 899	Korko	1 %-yksikköä	82	69
Osakkeet **	164	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	33	78
Pääomasijoitukset ja noteeramattomat osakkeet	92	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	18	23
Raaka-aineet	10	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	2	5
Kiinteistöt	145	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	15	14
Valuutta	60	Valuutan arvo	20 %-yksikköä	12	20
Luottoriskipreemio***	1 143	Luottoriskimarginaali	0,1%-yksikköä	3	4
Johdannaiset****	-	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	-	-

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund-rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset poislukien kehittyneiden valtioiden liikkeellelaskemat jvk-lainat

**** Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä ja valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä.

LIITE 108. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vastuuvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vastuuvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 36).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e*	31.12.2008	31.12.2007
0-1 vuotta	500	428
>1-3 vuotta	379	378
>3-5 vuotta	338	435
>5-7 vuotta	140	183
>7-10 vuotta	212	293
>10 vuotta	296	125
Yhteensä	1 865	1 843
Modifioitu duraatio	4,3	3,8
Efektiiivinen korko, %	5,3	4,8

*sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

LIITE 109. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
USD	8	42
SEK	3	-6
JPY	2	12
GBP	-3	3
EEK, LVL, LTL**	-39	-33
Muut	6	5
Yhteensä*	60	101

*Valuuttapositio on 2,5 % (4,0) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2-valuuttoihin

LIITE 110. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2008		31.12.2007	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
AAA	607	3	613	0
AA	386	29	270	16
A	556	28	600	21
BBB	206	0	170	0
BB+ tai alempi	92	-	98	-
Sisäisesti luokiteltu	18	27	19	29
Yhteensä	1 865	87	1 769	67

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

Henkivakuutustoiminnan riskiasema

LIITE 111. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vastuuvelan herkkyyshanalyysi

Henkivakuutustoiminnan riskinkantokyky

Henkivakuutusyhtiön toimintapääoma taloudellisesti vaikean vuoden 2008 lopussa oli 232 milj. e, kun se vuotta aikaisemmin oli 431 milj. e. Toimintapääoman vähimmäismäärä on 189 milj. e (190 milj. e).

Henkivakuutusyhtiön tulee täyttää lainsäädännön mukaiset vakavaraisuusvaatimukset. Toimintapääoman on pysyttävä EU-direktiiveistä tulevan vähimmäismäärän yläpuolella. Suomen lainsäädäntö edellyttää tämän lisäksi valmisteilla olevan Solvenssi II- hankkeen tapaista vakavaraisuustarkastelua. Näitä laskelmia on laadittu jo vuoden 2008 aikana.

Henkivakuutuksen riskinkantokykyä mitataan vakavaraisuusasteella, jolla tarkoitetaan toimintapääoman ja tasoitusvastuun suhdetta vastuuvelkaan. Vakavaraisuusaste pyritään pitämään 9 prosentin ja 11 prosentin välissä. Lisäksi seurataan vapaan toimintapääoman ja sijoitustoiminnasta syntyvän riskimäärän suhdetta. Kaikilla mittareilla vakavaraisuus on heikentynyt vuoden 2008 aikana, mutta puskureita on ollut riittävästi korjaavien toimien toteuttamiseen.

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja kapitalisaatiokanta

	Lasku- peruste- korko	Vakuutettuja tai sopimuksia, kpl	Vastuu 31.12.2008	Duraatio (tuleva kesto) keskim. vuotta *
Henkivakuutus/Säästäminen				
Perustekorko 4,5 %	4,50 %	5 134	85	9,5
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	74 214	1 435	10,6
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	128 256	968	10,6
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	1 961	4	7,9
Sijoitussidonnainen		sis. em.	1 179	
Yhteensä		209 565	3 671	
Yksilöllinen eläkevakuutus				
				Eläkeajan alkuun asti
Perustekorko 4,5 %	4,50 %	15 789	271	4,8
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	54 078	372	7,7
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	111 053	120	13,2
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	2 978	0	11,0
Sijoitussidonnainen		sis. em.	383	
Yhteensä		183 898	1 145	
Ryhmäeläkevakuutus				
Vapaamuotoinen työeläke	3,50 %	21 000	376	N.A.
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	226	3	6,6
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	1 153	4	8,9
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	524	2	7,3
Sijoitussidonnainen		sis. em.	10	
Yhteensä		22 903	395	
Riskivakuutukset				
Yksilölliset vakuutukset	-	172 274	75	N.A.
Ryhmävakuutukset	-	6 697	24	N.A.
Yhteensä		178 971	99	
Kapitalisaatiosopimukset				
Perustekorko 4,5 %	4,50 %		-	
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	96	18	2,3
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	121	25	2,2
Pohjola Tuotto		419	4	0,8
Sijoitussidonnainen		sis. em.	34	
Yhteensä		636	81	9,8
Muut vastuuvelan erät			30	
Yhteensä		595 973	5 422	

Henkivakuutusvelkojen herkkyys laskentaolettamuksien muutoksille

Taulukossa on esitetty jakauma henkivakuutusliiketoiminnan vastuuvelan maturiteeteista ja eläkkeen alkupäivämääristä sellaisina kuin ne ovat rekisteröityinä vakuutusjärjestelmiin. On kuitenkin todennäköistä, että summavakuutusten varat maksetaan vakuutuksenottajille tai edunsaajille merkittävästi aikaisemmin ja eläkevarat hieman myöhemmin kuin sopimuksissa olevien alkamishetkien perusteella olisi odotettavissa.

Summavakuutusten osalta ennen muodollista eräpäivää maksetaan kuolintapauskorvaukset ja lisäksi enenevä osa säästösuurituksista takaisinostoina ennen vakuutuksen päättymispäivää (maturiteettia). Taustalla on se oletus, että vakuutuksia on myyty hyvin pitkäaikaisina, vaikka vakuutuksenottajan tarkoituksena on nostaa säästöt ennen rekisteriin merkittyä maturiteettia esim. eläkkeelle jäämisen yhteydessä. Merkittävin osa vakuutussäästöistä on summavakuutuksia.

Yksilöllisten eläkevakuutusten osalta on kokemukseräisesti havaittu, että monet vakuutuksenottajat myöhentävät eläkkeen alkamista. Myöhentäminen, tai oikeammin eläkeajan määrittäminen sopimuksen alkaessa, on voimakkaasti sidoksissa verotukseen. Nykyiset jo tiedossa olevat veromuutokset antavat olettaa, että eläkkeet alkavat tulevaisuudessakin entistä myöhemmin. Verotukseen liittyvistä syistä eläkevakuutuksien takaisinosto ennen sovittua eläkeikää on vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kiellettyä. Vakuutussäästö maksetaan vakuutuksenottajalle sen määräisenä, että korvausten pääoma-arvo, ts. vastuuvelka tarkasteluhetkellä, on riippumaton suoritusajankohdan varhentamisesta tai myöhentämisestä.

Vastuuvelka muodostetaan diskonttaamalla kiinteällä laskuperustekorolla eikä markkinakoroissa tapahtuvilla muutoksilla ole vaikutusta korkotuottoisen vastuuvelan määrään. Sijoitussidonnainen vastuuvelka esitetään kuitenkin aina markkina-arvoisena.

Jos kuolevuutta koskevat havainnot antavat aihetta olettaa, että nykyisillä ns. peruste-olettamuksilla laskettu vastuuvelka on riittämätön, vastuuvelan määrä vahvistetaan tasolle, jonka voidaan uskoa olevan riittävä. Vakuutus sopimuksissa kuolemanvara- ja elämänvaraosat ovat toisiinsa nähden sellaisessa suhteessa, että eri osiin tulevat muutokset kumoavat toisensa. Näin ollen vastuuvelan laskennassa käytetyn kuolevuusolettamuksen päivittäminen ei muuta vastuun määrää olennaisesti.

LIITE 112. Vastuuvelan purkautuminen korvauksiksi

31.12.2008	0 - 1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Korkotuottoinen vakuutussäästö	338	1 052	610	436	1 303	3 739
Sijoitussidonnainen vakuutussäästö	45	197	329	183	818	1 571
Korkotuottoiset sijoitussopimukset	12	30	3	-	-	45
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	4	15	15	-	-	34
Muu vastuuvelka	-	-	-	-	-	33
Yhteensä	399	1 295	956	618	2 121	5 422
31.12.2007	0 - 1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Korkotuottoinen vakuutussäästö	305	935	531	329	1 066	3 166
Sijoitussidonnainen vakuutussäästö	57	342	492	263	1 085	2 239
Korkotuottoiset sijoitussopimukset	60	69	5	0	0	134
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	7	18	9	1	0	35
Muu vastuuvelka	-	-	-	-	-	516
Yhteensä	429	1 364	1 037	593	2 151	6 090

LIITE 113. Sijoitustoiminnan riskit

Sijoitusomaisuuden jakauma	31.12.2008		31.12.2007	
	Käypä arvo	Jakauma-%	Käypä arvo	Jakauma-%
Korkosijoitukset¹⁾				
Joukkovelkakirjalainat	933	24	1 260	30
Muut rahamarkkinavälineet*	547	14	85	2
Sijoitusrahastot	1 335	35	1 328	32
Osakkeet ja osuudet				
Osakkeet ja sijoitusrahastot*	201	5	718	17
Vaihtoehtoiset sijoitukset ²⁾	622	16	587	14
Kiinteistöt ³⁾	216	6	214	5
Yhteensä	3 855	100	4 192	100

¹⁾ sis. kertyneet korot sekä rahoitusvarojen lainat ja saamiset -luokkaan uudelleenluokitellut saamistodistukset

²⁾ sis. hedge-rahastosijoitukset, pääomasijoitukset ja rahastot, jotka sijoittavat noteerattomiin kiinteistöyhtiöihin

³⁾ ainoastaan suoria sijoituksia kiinteistöihin

*ml osakefutuurin vaikutus

LIITE 114. Sijoitusomaisuuden herkkyyshanalyysi

31.12.2008	Kanta käyvin arvo, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus toiminta- pääomaan, milj. e
Joukkovelkakirjalainat ja korkorahastot	2 580	Korko	1 %-yksikköä	109
Osakkeet	823	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	82
Kiinteistöt	216	Markkina-arvo	15 %-yksikköä	32

LIITE 115. Korkoriski

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
0-1 vuotta	595	309
>1-5 vuotta	788	889
>5-10 vuotta	716	957
>10-20 vuotta	244	382
>20 vuotta	237	208
Yhteensä	2 580	2 746
Modifioitu duraatio	4,2	5,4
Keskikorko, %	5,8	4,9

LIITE 116. Luottoriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
AAA	844	1 004
AA	594	430
A	536	613
BBB	172	199
BB+ tai alempi	344	465
Not Rated	89	34
Yhteensä *	2 580	2 746

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

LIITE 117. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
USD	85	206
SEK	3	11
JPY	26	37
GBP	8	14
Muut	-	-
Yhteensä	121	268
Kokonaisnettovaluuttapositio		

Valuuttapositio oli 3,1 % sijoituskannasta (6,4 %).

TILINPÄÄTÖSLAUSUMA

Olemme hyväksyneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2008. Toimintakertomus ja tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi OP-Keskus osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 24. helmikuuta 2009

OP-Keskus osk:n johtokunta

Reijo Karhinen

Tony Vepsäläinen

Erkki Böös

Harri Luhtala

Harri Nummela

Heikki Vitie

TILINTARKASTUSKERTOMUS

OP-Keskus osk:n jäsenille

Olemme tarkastaneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tilikaudelta 1.1.2008–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot.

OP-Keskus osk:n johtokunnan ja toimitusjohtajan vastuu

Johtokunta ja toimitusjohtaja vastaavat yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että yhdistelty tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla ja että toimintakertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto yhdistellystä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyksiä.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, laatimisperiaatteita sekä laadinnassa tehtyjä arvioita. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet OP-Pohjola-ryhmän jäsenyhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä niiden tilintarkastajien antamiin tilintarkastuskertomuksiin ja muihin raportteihin.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto yhdistellystä tilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että yhdistelty tilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomus antaa Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsinki 26.helmikuuta 2009

KPMG OY AB

Sixten Nyman
KHT

Etua elämään. OP-Pohjolasta.

